

Diagnoza lokalnych zagrożeń społecznych

**Gmina Drawsko Pomorskie
2024**

SPIS TREŚCI

WSTĘP	4
DANE DEMOGRAFICZNE.....	5
LOKALNE ZAGROŻENIA SPOŁECZNE W GRUPIE DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW	7
GRUPA BADANA.....	7
CEL BADANIA.....	8
PROBLEMY SPOŁECZNE W OPINII MIESZKAŃCÓW W KONTEKŚCIE UZALEŻNIEŃ.....	9
PRZEMOC DOMOWA.....	11
SPOŻYWANIE ALKOHOLU ORAZ ZWIĄZANE Z NIM INNE PROBLEMY SPOŁECZNE.....	14
SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: NIKOTYNA	18
SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: NARKOTYKI I DOPALACZE.....	19
UZALEŻNIENIA BEHAWIORLANE - UZALEŻNIENIE OD GIER HAZARDOWYCH.....	21
UZALEŻNIENIA BEHAWIORALNE – ZABURZENIA ODŻYWIANIA	23
POTRZEBA REALIZACJI DZIAŁAŃ PROFILAKTYKI UZALEŻNIEŃ W OPINII MIESZKAŃCÓW GMINY DRAWSKO POMORSKIE	25
BADANIA SPRZEDAWCÓW NAPOJÓW ALKOHOLOWYCH	27
GRUPA BADANA.....	27
CEL BADANIA.....	27
WYNIKI BADAŃ.....	28
PROBLEMY SPOŁECZNE W ŚRODOWISKU DZIECI I MŁODZIEŻY	35
METODOLOGIA	35
CEL BADANIA.....	35
CHARAKTERYSTYKA GRUPY BADANEJ	36
WYNIKI	37
RELACJE Z RODZICAMI, NAUCZYCIELAMI ORAZ RÓWIEŚNIKAMI.....	37
SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: ALKOHOL	40
SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: PAPIEROSY	47
SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: NARKOTYKI I DOPALACZE	49
SPOŻYWANIE NAPOJÓW ENERGETYZUJĄCYCH PRZEZ DZIECI I MŁODZIEŻ.....	53
UZALEŻNIENIA BEHAWIORALNE: INTERNET, SMARTFON, HAZARD.....	55
PRZEMOC ORAZ CYBERPRZEMOC.....	62

CZAS WOLNY	67
PODSUMOWANIE.....	69
ANALIZA SWOT SYTUACJI GMINY DRAWSKO POMORSKIE NA PODSTAWIE ZAPREZENTOWANYCH W DIAGNOZIE DANYCH	77

WSTĘP

Diagnoza lokalnych zagrożeń społecznych jest kluczowym narzędziem planowania działań społecznych i podejmowania decyzji na poziomie lokalnym. Pozwala samorządom lokalnym i innym instytucjom na skierowanie zasobów i działań w obszary, gdzie są one najbardziej potrzebne, mając na celu poprawę jakości życia mieszkańców.

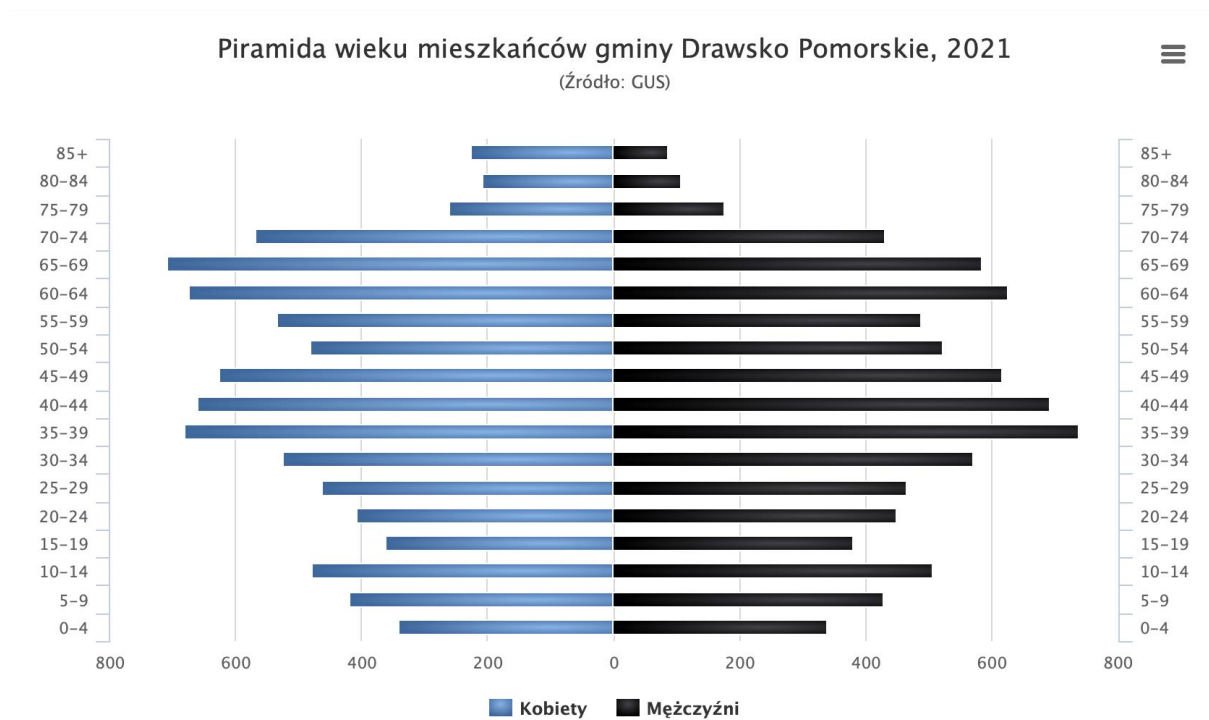
Dokument ten ma na celu przedstawienie wyników badań ankietowych przeprowadzonych w drugim półroczu 2024 roku. Obejmuje on podstawowe problemy społeczne związane z nadużywaniem alkoholu, nikotyny, dopalaczy i narkotyków, uzależnieniami behawioralnymi a także postawami społecznymi wobec powyższych zjawisk.

Dane dotyczące lokalnych zagrożeń społecznych uzyskane zostały w drodze anonimowych badań ankietowych przeprowadzonych w Gminie Drawsko Pomorskie wśród trzech grup reprezentujących trzy lokalne środowiska:

- a) dorośli mieszkańcy,
- b) dzieci i młodzież szkolna,
- c) sprzedawcy i właściciele punktów sprzedaży alkoholu.

DANE DEMOGRAFICZNE¹

Gmina Drawsko Pomorskie to gmina miejsko-wiejska. Należy do województwa zachodniopomorskiego, powiatu drawskiego. Gmina Drawsko Pomorskie ma 16 351 mieszkańców (z czego 51,0% stanowią kobiety, a 49,0% mężczyźni), czyli zamieszkuje ją 28,2% ludności powiatu. Gmina stanowi 23,2% powierzchni powiatu. Siedzibą gminy jest miasto Drawsko Pomorskie. W latach 2002-2023 liczba mieszkańców zmalała o 1,4%. Średni wiek mieszkańców wynosi 42,5 lat i jest porównywalny do średniego wieku mieszkańców województwa zachodniopomorskiego oraz porównywalny do średniego wieku mieszkańców całej Polski.

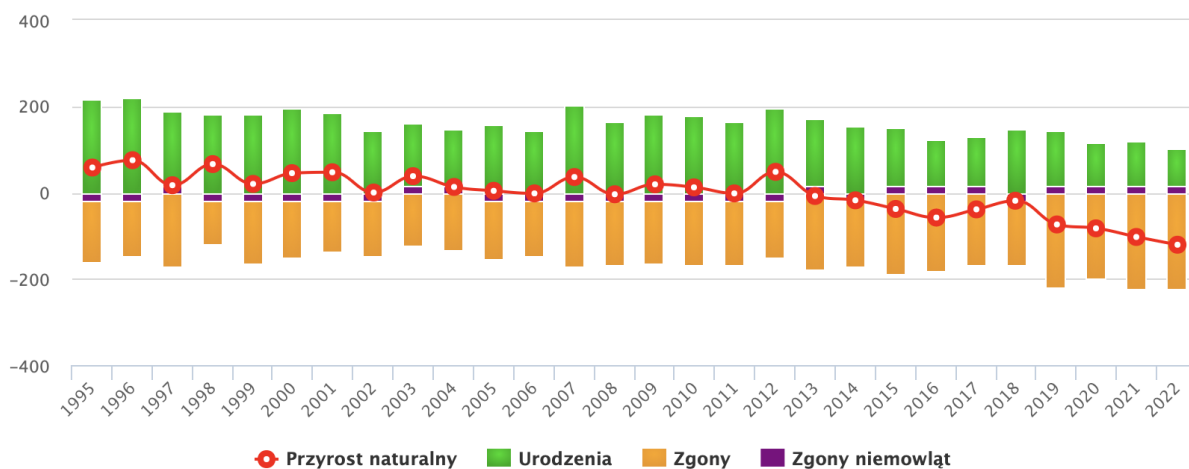

Mieszkańcy gminy Drawsko Pomorskie zawarli w 2022 roku 52 małżeństw, co odpowiada 3,1 małżeństwom na 1000 mieszkańców. Jest to znacznie mniej od wartości dla województwa zachodniopomorskiego oraz znacznie mniej od wartości dla Polski. W tym samym okresie odnotowano 1,3 rozwodów przypadających na 1000 mieszkańców. 27,8% mieszkańców gminy Drawsko Pomorskie jest stanu wolnego, 50,9% żyje w małżeństwie, 8,4% mieszkańców jest po rozwodzie, a 8,8% to wdowy/wdowcy.

¹ Dane za www.polskawliczbach.pl (dostęp: 8.10.2024 r.)

Przyrost naturalny w latach 1995–2022 w gminie Drawsko Pomorskie

(Źródło: GUS)

Gmina Drawsko Pomorskie ma ujemny przyrost naturalny wynoszący -121. Odpowiada to przyrostowi naturalnemu -7,32 na 1000 mieszkańców gminy Drawsko Pomorskie. W 2022 roku urodziło się 101 dzieci, w tym 41,6% dziewczynek i 58,4% chłopców. Średnia waga noworodków to 3 317 gramów. Współczynnik dynamiki demograficznej, czyli stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów wynosi 0,48 i jest znacznie mniejszy od średniej dla województwa oraz znacznie mniejszy od współczynnika dynamiki demograficznej dla całego kraju.

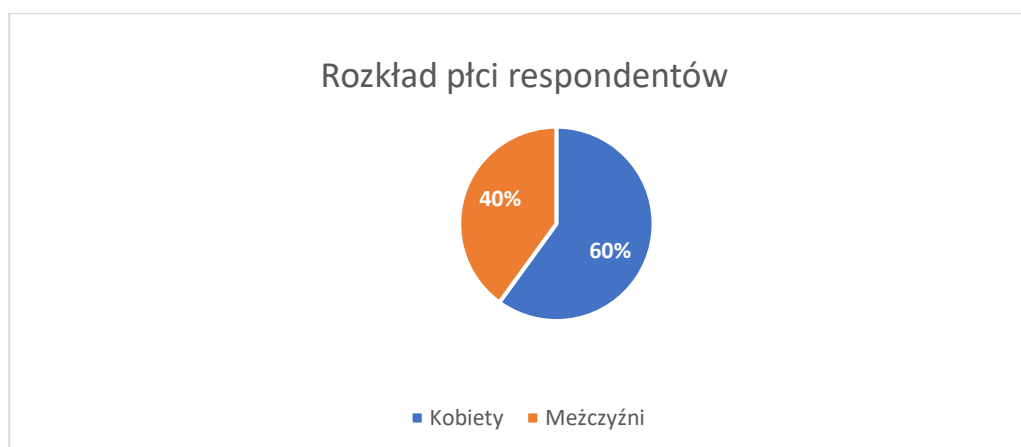
LOKALNE ZAGROŻENIA SPOŁECZNE W GRUPIE DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW

GRUPA BADANA

Badania obejmowały mieszkańców **Gminy Drawsko Pomorskie**, którzy ukończyli osiemnasty rok życia. Zastosowana metoda badawcza to PAPI (ang. Paper & Pen Personal Interview) – metoda zbierania informacji w ilościowych badaniach rynku i opinii publicznej, która polega na bezpośrednim, indywidualnym wywiadzie kwestionariuszowym. Respondenci wypełniali papierowe ankiety pod nadzorem ankietera, co pozwalało na uzyskanie wyczerpujących i dokładnych odpowiedzi.

Respondenci byli dokładnie informowani o anonimowym charakterze ankiety, co miało na celu zwiększenie ich komfortu i szczerości odpowiedzi. Dodatkowo, każdy respondent miał możliwość rezygnacji z udziału w badaniu w dowolnym momencie, co podkreślało dobrowolność udziału i mogło wpłynąć na zwiększenie jakości uzyskanych danych.

W badaniu wzięło udział **100** mieszkańców Gminy Drawsko Pomorskie, co stanowiło reprezentatywną próbę dla populacji tej gminy. Średnia wieku respondentów wyniosła 40 lat, co sugeruje, że badanie objęło szeroki przekrój wiekowy mieszkańców, od młodych dorosłych po osoby starsze. Analiza wyników pozwoliła na uzyskanie cennych informacji na temat preferencji, potrzeb i problemów społeczności lokalnej, co może stanowić podstawę do podejmowania decyzji przez lokalne władze oraz inne zainteresowane strony.

CEL BADANIA

Celem badania była identyfikacja zagrożeń społecznych w środowisku lokalnym, w szczególności obejmujących:

- postawy społeczne dotyczące problemów istotnych w środowisku lokalnym;
- zagadnienia związane z substancjami psychoaktywnymi, takimi jak narkotyki i dopalacze;
- zagadnienia związane z występowaniem na terenie gminy zjawiska przemocy domowej;
- zagadnienia związane ze spożywaniem alkoholu, postawami wobec alkoholu oraz problematyką uzależnienia;
- zagadnienia związane z uzależnieniem od papierosów oraz e-papierosów;
- zagadnienia związane z uzależnieniami behawioralnymi:
 - uzależnieniem od hazardu.

**PROBLEMY SPOŁECZNE W OPINII MIESZKAŃCÓW
W KONTEKŚCIE UZALEŻNIEŃ**

W pierwszej części badania poprosiliśmy mieszkańców Gminy Drawsko Pomorskie o ocenę ważności różnych problemów społecznych w środowisku lokalnym. Przyjętą w tych badaniach miarą ważności różnych problemów społecznych jest odsetek respondentów, którzy wskazują dany problem jako bardzo ważny. Poniższa tabela przedstawia rozkład odpowiedzi uzyskanych w badaniu mieszkańców Gminy Drawsko Pomorskie.

Ocena ważności lokalnych problemów społecznych przez badanych mieszkańców				
Problem	<i>Bardzo istotny</i>	<i>Raczej istotny</i>	<i>Raczej nieistotny</i>	<i>Zdecydowanie nieistotny</i>
Zanieczyszczenie powietrza (smog)	27%	34%	25%	14%
Uzależnienia behawioralne (hazard, uzależnienie od Internetu, nowoczesne technologie)	18%	21%	31%	30%
Uzależnienie od alkoholu	6%	21%	32%	41%
Bezrobocie	9%	19%	38%	34%
Bieda, ubóstwo	6%	19%	35%	40%
Zaburzenia odżywiania (anoreksja, bulimia, kompulsywne objadanie się)	12%	27%	40%	21%
Przestępczość	9%	20%	33%	38%
Cyberprzemoc	12%	20%	42%	26%
Przemoc domowa	7%	18%	29%	46%
Uzależnienie od narkotyków, dopalaczy	11%	24%	41%	24%
Uzależnienie od papierosów	1%	20%	31%	48%

Z powyższej tabeli wynika, że dla mieszkańców Gminy Drawsko Pomorskie najistotniejszymi problemami społecznymi lokalnego środowiska są: **zanieczyszczenie powietrza – smog (61%) oraz uzależnienia behawioralne (39%).**

Poprosiliśmy również mieszkańców Gminy Drawsko Pomorskie o wyrażenie swojej opinii na temat różnego rodzaju uzależnień. Respondenci dokonywali subiektywnej oceny zaprezentowanych uzależnień od bardzo powszechnego zjawiska do jego braku. Szczegółowy rozkład deklaracji przedstawia poniższa tabela.

	Bardzo powszechne	Dość powszechne	Dość rzadkie	Bardzo rzadkie	Nie występuje
Alkoholizm	11%	22%	33%	26%	8%
Narkomania	10%	16%	19%	24%	31%
Nikotynizm	8%	21%	23%	20%	28%
Zakupoholizm (uzależnienie od zakupów)	11%	13%	25%	34%	17%
Pracoholizm (uzależnienie od pracy)	8%	16%	27%	21%	28%
Siecioholizm (uzależnienie od Internetu)	6%	26%	24%	22%	22%
Uzależnienie od hazardu	2%	8%	19%	32%	39%
Zaburzenia odżywiania (anoreksja, bulimia, jedzenioholizm)	8%	13%	33%	27%	19%

Ankietowani mieszkańcy Gminy Drawsko Pomorskie uznali, że z zaproponowanych w tabeli zjawisk uzależnień bardzo powszechnymi² w ich środowisku są: **alkoholizm (33%) oraz siecioholizm (32%)**.

² Suma odpowiedzi: bardzo powszechne i dość powszechne.

Ustawa z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw weszła w życie w zasadniczej swojej części 22 czerwca 2023 r. Od tego dnia ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie nosi nową nazwę: „o przeciwdziałaniu przemocy domowej”, a w ślad za tym wprowadzono do polskiego porządku prawnego definicję legalną zjawiska „przemocy domowej”, która zastąpiła dotychczasowe pojęcie „przemocy w rodzinie”.

Przez **przemoc domową** rozumie się w art. 2 ust. 1 pkt 1 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej: „jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności:

- narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia,
- naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną,
- powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę,
- ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej,
- istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej”;

Natomiast w myśl nowej definicji **osoba doznająca przemocy domowej** (art. 2 ust. 1 pkt 2 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej) to:

- małżonek, także w przypadku, gdy małżeństwo ustało lub zostało unieważnione oraz jego wstępni, zstępni, rodzeństwo i ich małżonkowie,
- wstępni i zstępni oraz ich małżonkowie,
- rodzeństwo oraz ich wstępni, zstępni i ich małżonkowie,
- osoby pozostające w stosunku przysposobienia i jej małżonek oraz ich wstępni, zstępni, rodzeństwo i ich małżonkowie,

- osoby pozostające obecnie lub w przeszłości we wspólnym pożyciu oraz jej wstępni, zstępni, rodzeństwo i ich małżonkowie,
- osoby wspólnie zamieszkujące i gospodarujące oraz ich wstępni, zstępni, rodzeństwo i ich małżonkowie,
- osoby pozostające obecnie lub w przeszłości w trwałej relacji uczuciowej lub fizycznej niezależnie od wspólnego zamieszkiwania i gospodarowania,
- małoletni – wobec których jest stosowana przemoc domowa

Przez **osobę doznającą przemocy domowej** należy także rozumieć małoletniego będącego świadkiem przemocy domowej wobec osób, o których mowa wyżej (art. 2 ust. 1 pkt 2 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej).

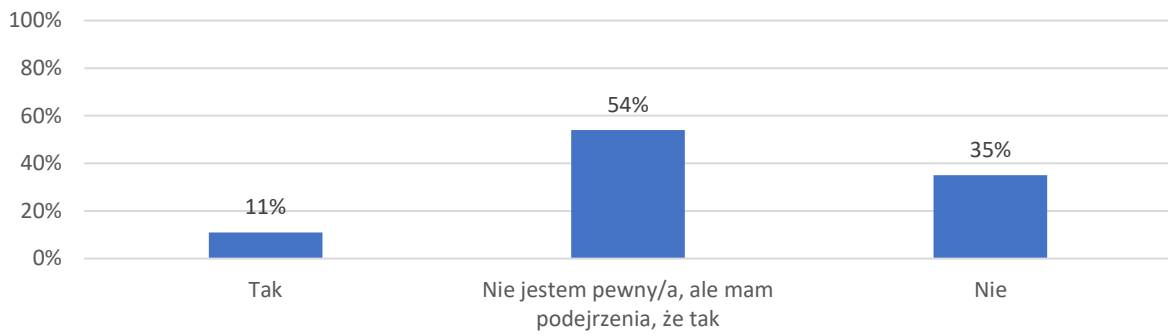
Osoba stosująca przemoc domową (art. 2 ust. 1 pkt 3 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej) to osoba pełnoletnia, która dopuszcza się przemocy domowej wobec ww. osób doznających przemocy.

Świadek przemocy domowej (art. 2 ust. 1 pkt 4 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej) – należy przez to rozumieć osobę, która posiada wiedzę na temat stosowania przemocy domowej lub widziała akt przemocy domowej.

Przemoc, zarówno ta fizyczna, jak i psychiczna, jest zjawiskiem dość powszechnym w polskiej społeczności. Jest to zjawisko niezwykle trudne do zbadania, ponieważ osoby doświadczające przemocy w różny sposób zniekształcają swoje doświadczenia, np. racjonalizując zachowanie sprawcy lub go usprawiedliwiając. Z tego względu zbadaliśmy rozpowszechnienie przemocy fizycznej oraz psychicznej w środowisku lokalnym bez kierowania bezpośredniego pytania o doznawanie przemocy lub stosowanie przemocy domowej.

Jak wskazują wyniki badań przeprowadzonych wśród mieszkańców Gminy Drawsko Pomorskie 11% z respondentów zna osobiście lub ze słyszenia osoby doznające przemocy w rodzinie, a 54% ma podejrzenia, że może do tego dochodzić. Należy pamiętać, że tego rodzaju przemoc jest w dużej mierze zjawiskiem ukrytym i wiele osób jej doznających nie zgłasza się po pomoc, ani też nie sygnalizuje, że jej doświadcza.

Czy w Pana/Pani otoczeniu są osoby (znane osobiście lub "ze słyszenia") doświadczające przemocy domowej?

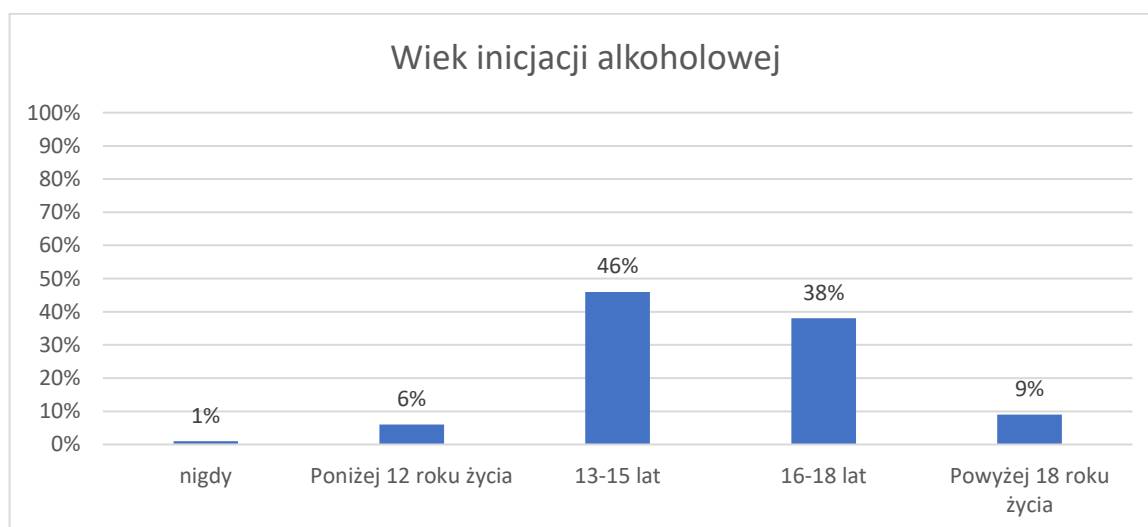

SPOŻYWANIE ALKOHOLU ORAZ ZWIĄZANE Z NIM INNE PROBLEMY SPOŁECZNE

Przyjęto się sądzić, że Polacy piją alkohol często, w dużych ilościach. Należałoby więc wnioskować, że istnieje społeczne przyzwolenie, norma, która nie potępia częstego spożywania alkoholu, lecz przeciwnie – czyni je społecznie akceptowalnym wzorem postępowania.³ Jak wynika z badania przeprowadzonego w 2019 roku przez CBOS wśród Polaków powszechny jest pogląd, że nadużywanie alkoholu jest w naszym kraju dużym problemem (91%). Tylko 6% badanych uważa, że jest to mały problem, a 3% nie ma zdania w tej sprawie⁴.

W przeprowadzonej ankiecie zbadano postawy i przekonania dorosłych mieszkańców Gminy Drawsko Pomorskie na temat alkoholu.

Pierwszą z poruszanych kwestii w tej części badania był deklarowany wiek inicjacji alkoholowej. **9% dorosłych mieszkańców Gminy Drawsko Pomorskie deklaruje, że alkoholu spróbowało po raz pierwszy po uzyskaniu pełnoletności.** 38% osób wskazało na wiek między 16 a 18 r. a 52% na wiek poniżej 15 lat.

³ Centrum Badania Opinii Społecznej, *Komunikat z badań: Postawy wobec wybranych substancji psychoaktywnych*, Warszawa, marzec 2007.

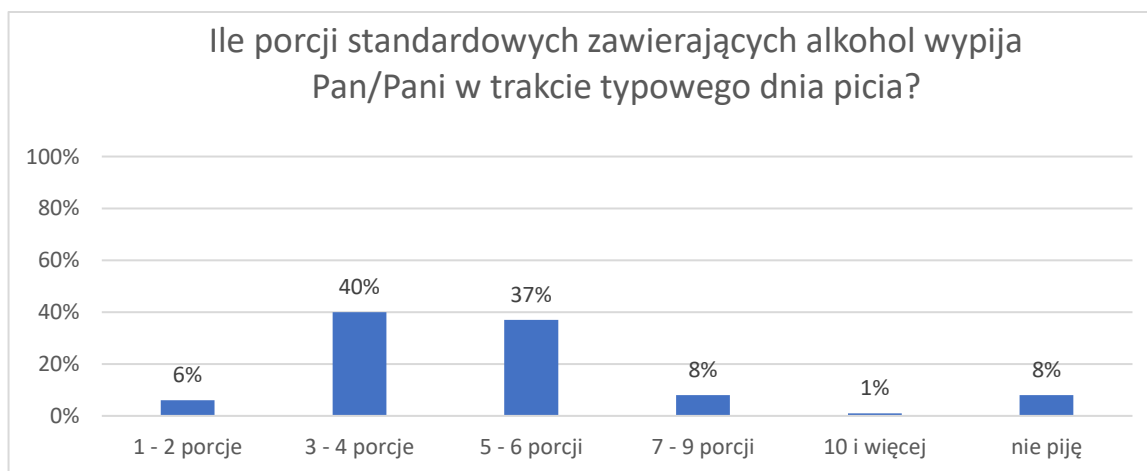
⁴ Komunikat CBOS „Konsumpcja alkoholu w Polsce”, grudzień 2019 (oprac. M. Bożewicz).

Kolejną kwestią była **częstotliwość spożywania alkoholu**. Największa liczba badanych przyznała, że spożywa alkohol **raz w tygodniu (38%)** oraz **kilka razy w miesiącu (34%)**. 12% osób przyznało się do spożywania alkoholu kilka razy w roku, 8% zadeklarowało picie kilka razy w tygodniu, a 1% prawie codziennie. 7% z respondentów deklaruje abstynencję.

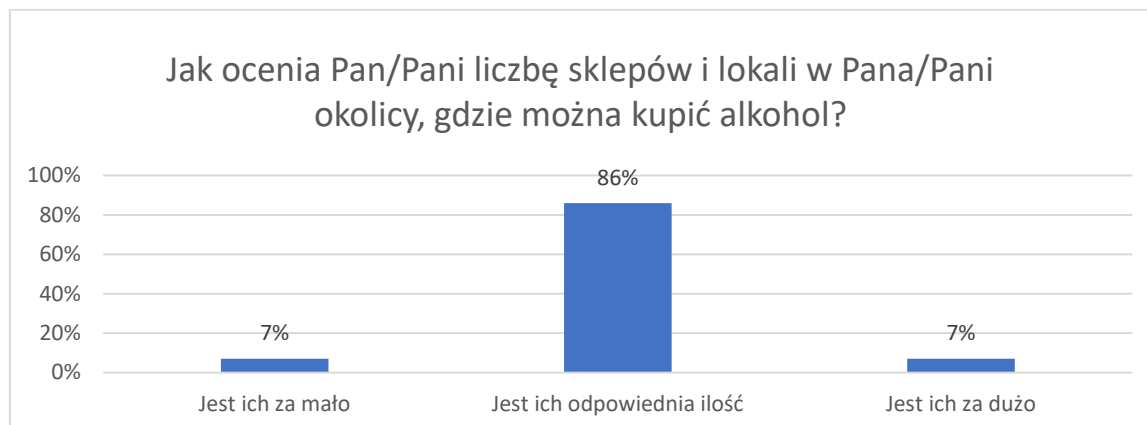

Oprócz częstotliwości spożywania alkoholu ważne są także jego ilości. Porcja standardowa alkoholu (tzn. 10g czystego, 100% alkoholu) zawarta jest w ok. 250 ml piwa o mocy 5% (pół butelki), w ok. 100 ml wina o mocy 12% (jeden kieliszek wina) oraz w ok. 30 ml wódki o mocy 40% (mały kieliszek wódki).

Badani deklarowali najczęściej, że spożywają jednorazowo 3 - 4 (40%) oraz 5 - 6 porcji alkoholu (37%).

7% badanych mieszkańców Gminy Drawsko Pomorskie uważa, że **w okolicy znajduje się zbyt duża liczba punktów**, w których można kupić alkohol, a dla 86% ankietowanych takich miejsc jest odpowiednia ilość. 7% wskazało, że takich miejsc jest za mało.

Zachowania związane z piciem alkoholu są w dużej mierze zależne od postaw, czyli chociażby wiedzy na temat szkodliwego działania alkoholu, emocji i motywacji, które towarzyszą jego spożywaniu.

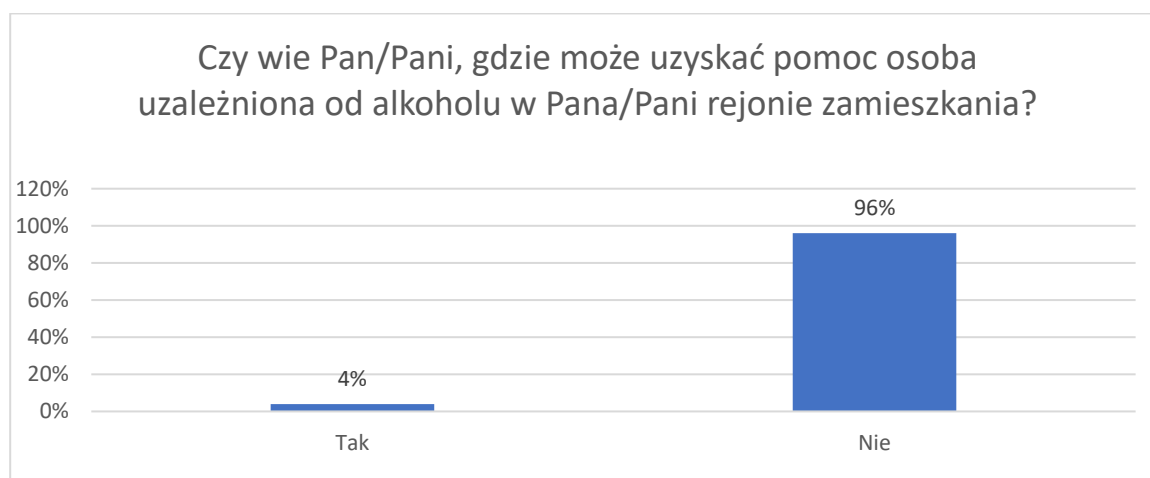
Pierwsze z pytań w tej części dotyczyło mitu, jakoby alkohol zawarty w „słabszych” napojach (piwie, winie) był mniej szkodliwy niż ten zawarty w wysokoprocentowych napojach (np. w wódce). Wyniki świadczą o tym, że to błędne przekonanie jest rozpowszechnione wśród dorosłej społeczności Gminy Drawsko Pomorskie, ponieważ **łącznie 70% mieszkańców zgodziło się z tym twierdzeniem.**

Kolejne pytanie badające postawy względem alkoholu dotyczyło dostępności i kontroli sprzedaży alkoholu. **Łącznie 25% mieszkańców uważa, że należy lub raczej należy ograniczać dostęp do napojów alkoholowych bądź kontrolować jego sprzedaż.** Jednocześnie, łącznie **40% respondentów ocenia osoby pijące alkohol jako zagrażające bezpieczeństwu w środowisku lokalnym.** Łącznie 31% respondentów przychyliła się do stwierdzenia, że osoby nieletnie mogą z łatwością kupić alkohol w lokalnych sklepach.

90% respondentów uważa, że **kobiety w ciąży nie mogą pić bezpiecznie nawet niewielkich ilości alkoholu.** 69% badanych twierdzi, że **alkohol nie pomaga w trudnych sytuacjach życiowych.** Łącznie 83% badanych mieszkańców **nie zgadza się z tym, aby prowadzić samochód po spożyciu nawet niewielkich ilości alkoholu.**

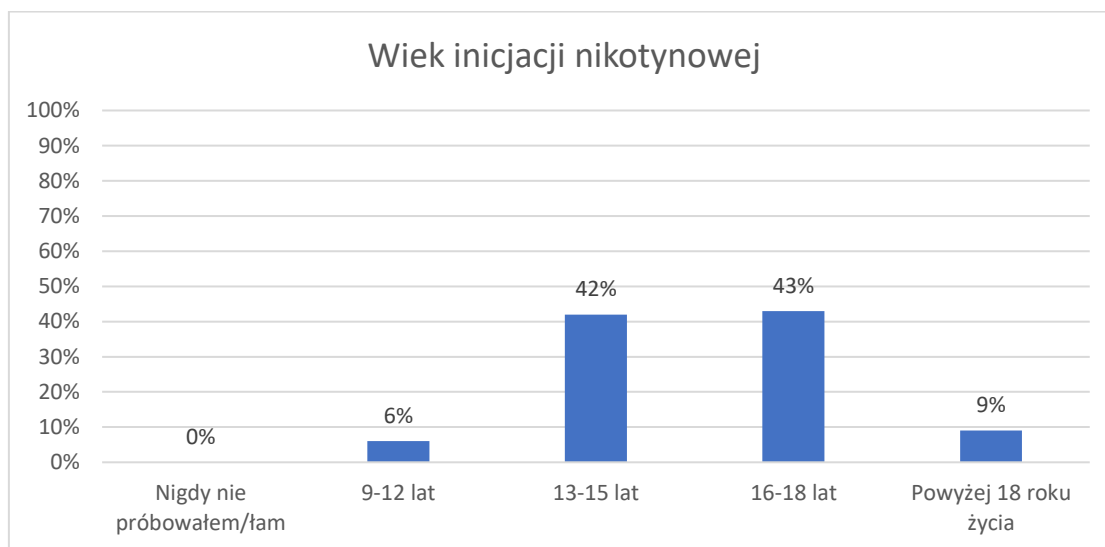
<i>Twierdzenie</i>	<i>Zdecydowanie zgadzam się</i>	<i>Raczej zgadzam się</i>	<i>Raczej nie zgadzam się</i>	<i>Zdecydowanie nie zgadzam się</i>
Alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce.	23%	47%	23%	7%
Dostęp do alkoholu powinien być ograniczony lub kontrolowany.	6%	19%	35%	40%
Osoby pijące alkohol zagrażają bezpieczeństwu w moim środowisku lokalnym.	14%	26%	26%	34%
Osoby nieletnie mogą z łatwością kupić alkohol w lokalnych sklepach.	12%	19%	32%	37%
Picie alkoholu pomaga w trudnych sytuacjach życiowych.	9%	22%	23%	46%
Prowadzenie samochodu po niewielkiej ilości alkoholu jest bezpieczne.	4%	13%	23%	60%
Kobiety w ciąży mogą bezpiecznie pić niewielkie ilości alkoholu.	4%	6%	13%	77%

Zapytaliśmy również mieszkańców Gminy Drawsko Pomorskie, czy wiedzą, gdzie może otrzymać pomoc osoba uzależniona od alkoholu – **96% badanych odpowiedziało, że nie posiada takiej wiedzy** – świadczy to o konieczności rozpowszechnienia wśród mieszkańców gminy wiedzy na temat takich miejsc.

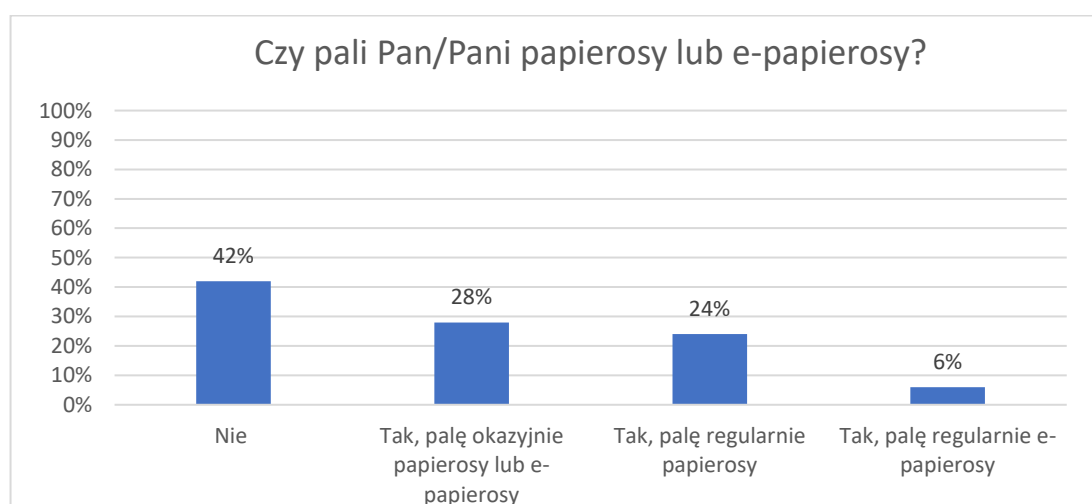

SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: NIKOTYNA

Pierwszą z poruszanych kwestii w tej części był wiek inicjacji nikotynowej. Okazuje się, że **9% respondentów** zapaliło pierwszego papierosa jako **osoby pełnoletnie**. Kolejno, 43% mieszkańców deklaruje, że zapaliło po raz pierwszy papierosa będąc w wieku 16-18 lat, a 48% poniżej 15 roku życia.

42% z ankietowanych mieszkańców wskazało, że nie pali wyrobów tytoniowych. Regularne palenie papierosów i e-papierosów zadeklarowało 30% respondentów. Okazjonalne palenie wyrobów tytoniowych deklaruje 28% badanych.

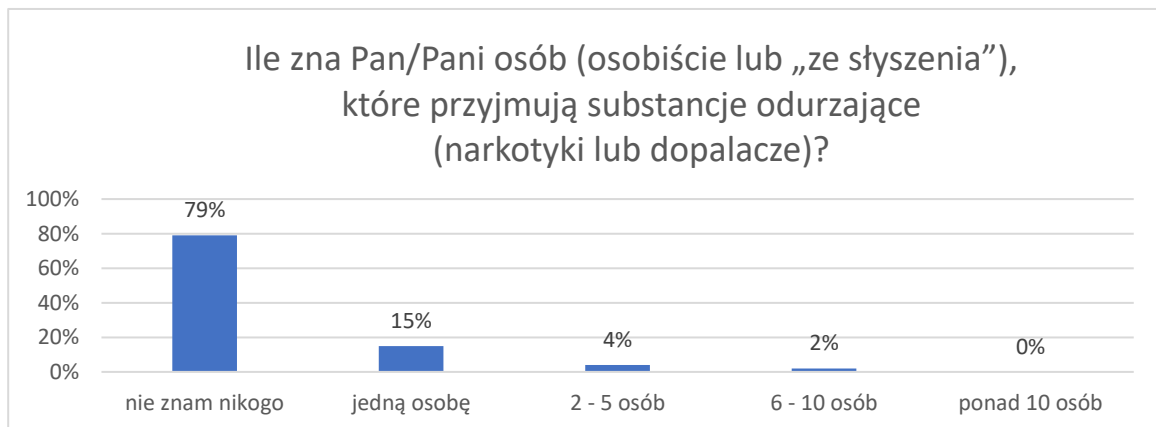

SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: NARKOTYKI I DOPALACZE

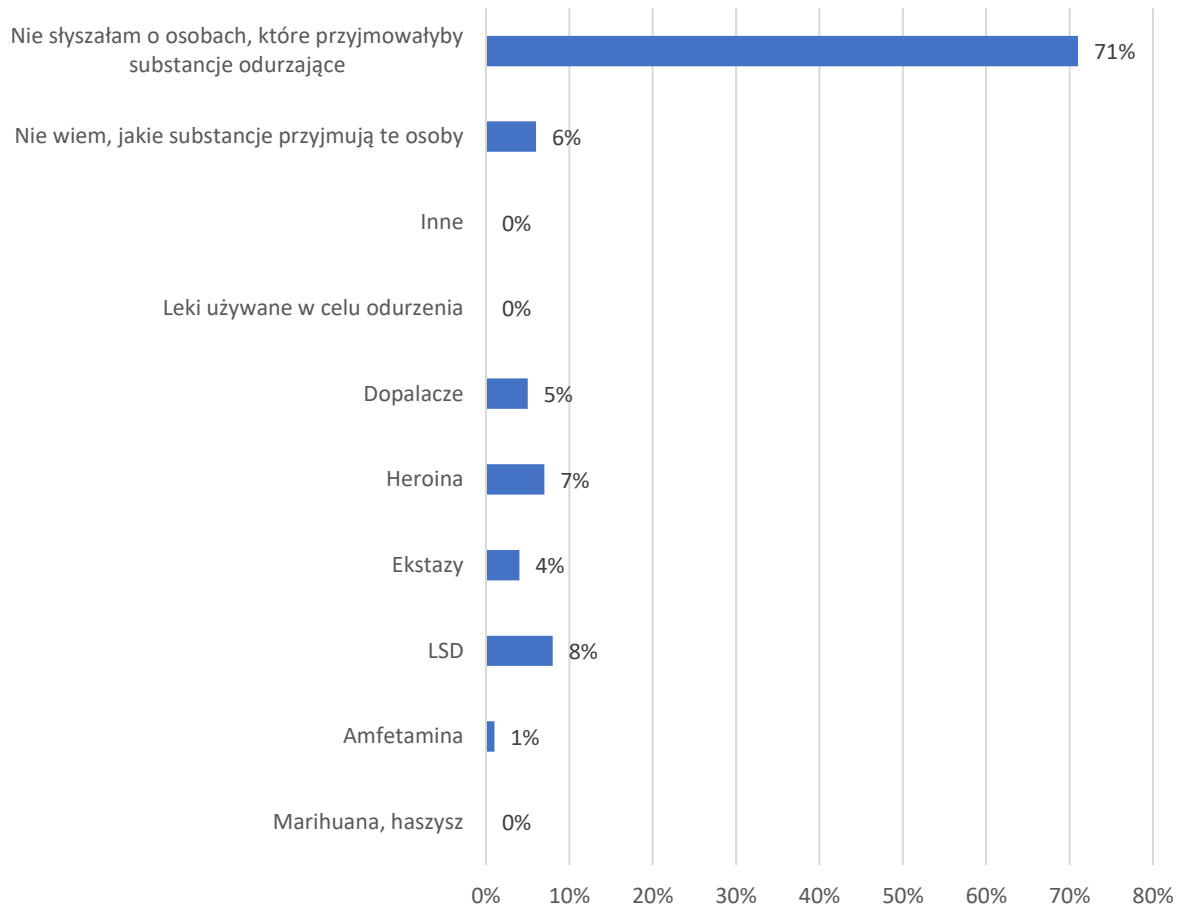
Kolejną część badania postaw mieszkańców Gminy Drawsko Pomorskie rozpoczęliśmy od pytania niezagrażającego, tj. niebudzącego oporu oraz motywujące do wyrażenia swojego rzeczywistego stanowiska. Dotyczy ono osób zażywających narkotyki i dopalacze w najbliższym środowisku badanych osób. Poniższy wykres prezentuje otrzymane wyniki.

21% z badanych deklaruje, że zna przynajmniej jedną osobę zażywającą substancje psychoaktywne takie jak narkotyki lub dopalacze. 79% wskazało, że nie ma w swoim otoczeniu takich osób. Wśród najczęściej stosowanych w środowisku lokalnym substancji znalazły się: **LSD (8%), heroina (7%). Oraz dopalacze (5%).**

100% respondentów nie wie, gdzie może nabyć substancje psychoaktywne takie, jak narkotyki czy dopalacze.

Jakie substancje odurzające są najczęściej przyjmowane przez osoby, które znasz?
(pytanie wielokrotnego wyboru)

Uzależnienie od hazardu należy do uzależnień behawioralnych i jest definiowane, jako powtarzające się działanie, które nie może być kontrolowane i jest ze szkodą dla osoby uzależnionej, jej wartości, zobowiązań społecznych, zawodowych, ekonomicznych i rodzinnych, oraz związanych z naruszaniem norm społecznych i prawa. Jest określane jako patologiczny hazard, nałogowe granie, hazard przymusowy. Bywa nazywane ukrytym nałogiem, bowiem w przeciwieństwie do innych uzależnień nie wywołuje widocznych dla otoczenia symptomów i można go dość łatwo ukryć. O diagnozie tego zaburzenia nie decyduje rodzaj uprawianej gry, lecz sposób grania, który z czasem staje się sensem życia dla osoby uzależnionej i główną motywacją życiową. Aktywność związana z graniem jest dominującą aktywnością, która często prowadzi do utraty pracy, rodziny, dóbr materialnych i marginalizacji społecznej. Bez względu na ponoszone koszty nałogowy hazardzista wraca do gry.

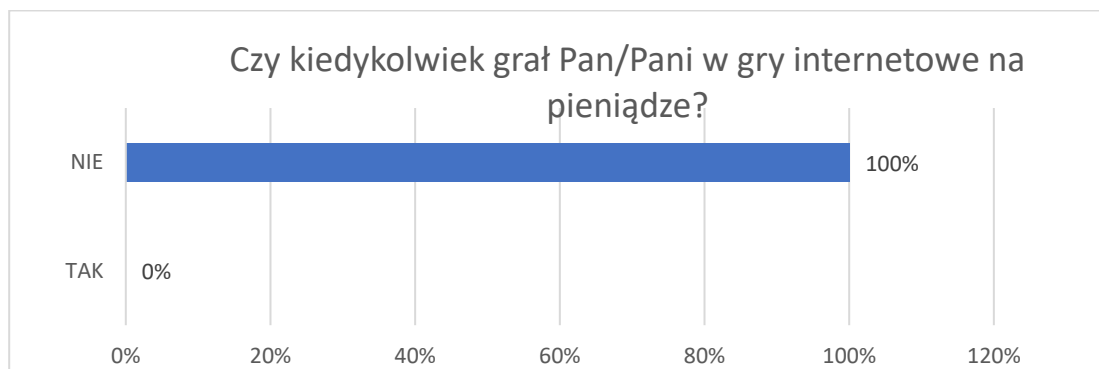
W Polsce problem patologicznego uzależnienia narasta i choć staje się coraz bardziej powszechny, to świadomość społeczna konieczności leczenia tej choroby, jak i samych form pomocowych pozostaje ciągle marginalna. Ocenia się, że ponad 380 tys. osób może być uzależnionych od gier hazardowych, a około 200 tys. jest narażonych na ryzyko uzależnienia. Uważa się, że ponad 6 mln osób cierpi i doświadcza negatywnych skutków uzależnienia swoich dzieci, rodziców, partnerów. Niebezpiecznym jest to, że inicjacja hazardowa dotyka osoby w coraz młodszym wieku. We współczesnym świecie, zagrożenie ryzykiem nałogu hazardowego jest związane z preferowanym sposobem spędzania relaksacyjnego czasu i łatwym dostępem do nowych typów hazardu np. internetowego czy publiczne miejsca pełne elektronicznych gier.⁵

O hazardzie mówi się, że jest to ukryty nałóg, ponieważ nie widać od razu wyraźnych symptomów uzależnienia. Niestety, uzależnienie od hazardu często współwystępuje z innymi problemami, jak nadużywanie alkoholu czy narkotyków. Pierwsze kroki w świecie hazardu, to zwykle korzystanie z gier internetowych, automatów czy zakładów

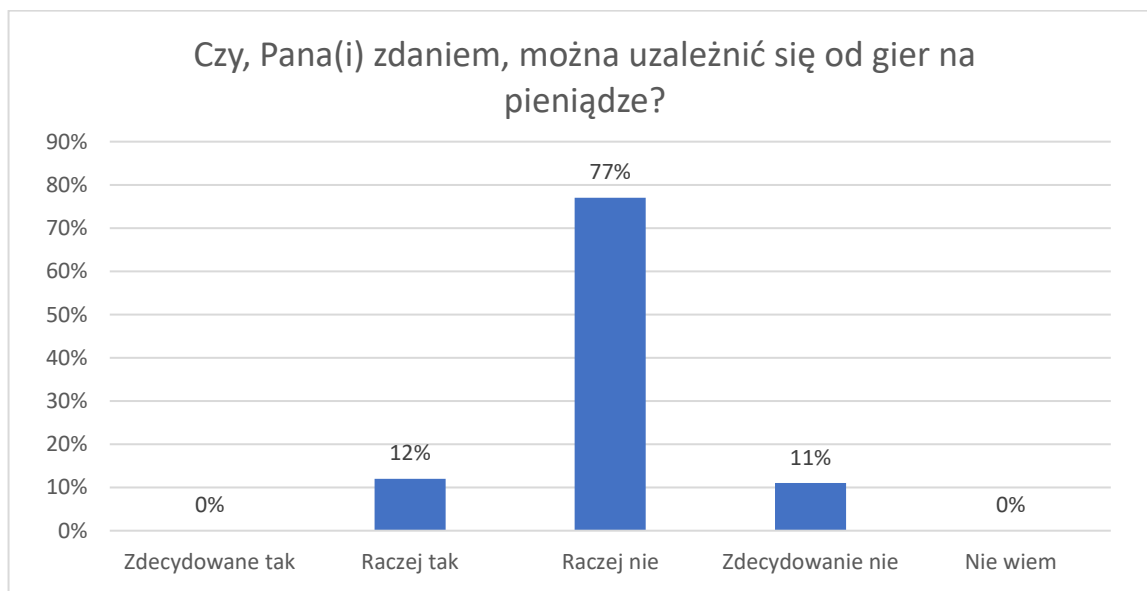
⁵ www.salusprodomo.pl

bukmacherskich. Zapytaliśmy mieszkańców Gminy Drawsko Pomorskie o ich doświadczenia z tego typu formami rozrywki.

Respondenci zostali zapytani o ich osobiste doświadczenia związane z graniem w gry hazardowe. Jak wynika z przeprowadzonych badań, **100% dorosłych mieszkańców Gminy Drawsko Pomorskie deklaruje, że nigdy nie grało w gry internetowe, gdzie można wygrać pieniądze.**

12% ankietowanych mieszkańców Gminy Drawsko Pomorskie jest zdania, że od grania w gry hazardowe na pieniądze można się uzależnić, a 88% ma odmienne zdanie.

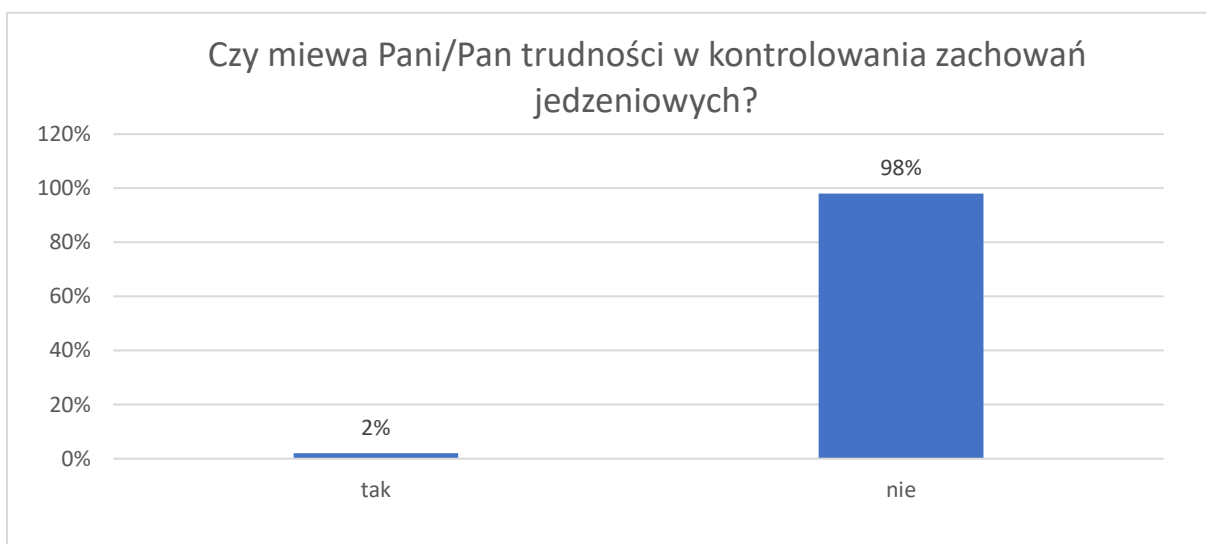
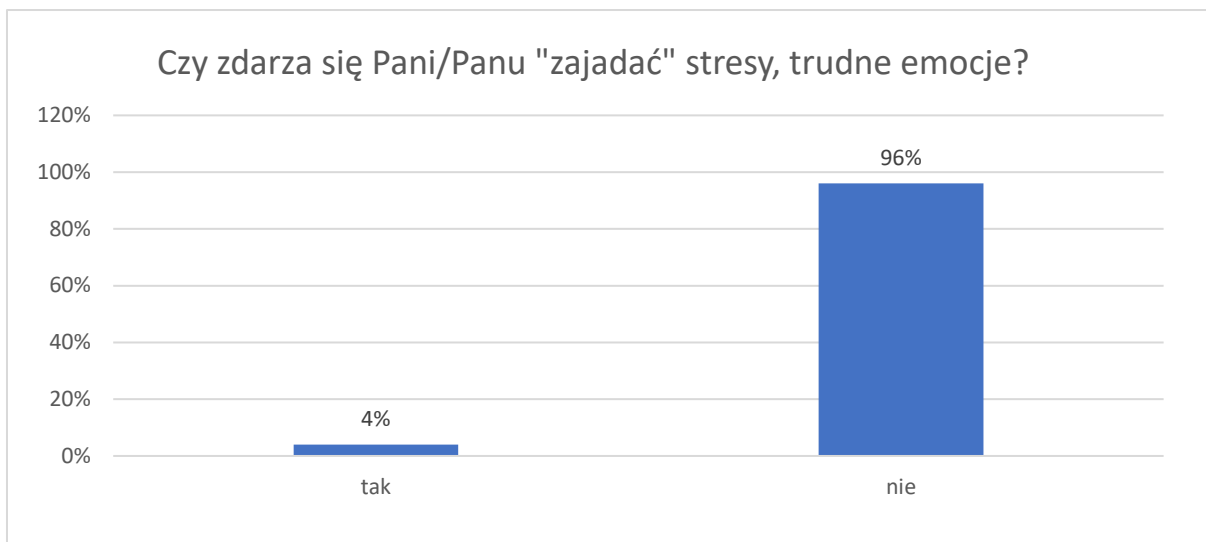

Na rozwój jedzeniowego uzależnienia, podobnie jak na rozwój innych uzależnień behawioralnych, wpływa wiele różnorodnych czynników. Wymienia się wśród nich czynniki genetyczne, środowiskowe i psychologiczne. Wśród tych pierwszych sytuują się predyspozycje, na które nie mamy świadomego wpływu, to czynniki biologiczne. Należą do nich na przykład zaburzenia mechanizmów odpowiadających za brak apetytu czy uszkodzenie ośrodka sytości i głodu – wówczas organizm nie wysyła do mózgu człowieka informacji, że jedzenia już dość. Przyczyną kłopotów bywa też zaburzona gospodarka hormonalna organizmu. Jednym z jej objawów jest nadmiar insuliny (hormonu odpowiedzialnego za metabolizm węglowodanów), kolejnym zwiększający łaknienie niedobór serotoniny, zwanej potocznie hormonem szczęścia. Obniżenie jej poziomu wywołuje trudności w zapanowaniu nad przymusem jedzenia ponad miarę. A czy istnieje coś takiego, jak hormon obżarstwa? Zakłada się, że tak. Hormon nazywa się grelina i działa na układ nagrody w mózgu, wzmacniając uczucie przyjemności związane z jedzeniem. Można się zatem doszukać podobieństwa w działaniu mechanizmów uzależnienia od jedzenia i uzależnienia od substancji psychoaktywnych⁶.

4% badanych dorosłych mieszkańców Gminy Drawsko Pomorskie w sytuacjach stresowych reaguje objadaniem się. Co więcej, 2% badanych przyznaje się, że ma problemy z kontrolowaniem zachowań jedzeniowych, co jest typowe dla zachowań kompulsywnych – czyli takich, które w wielu przypadkach wymyka się spod kontroli.

⁶ N. Ogińska – Bulik, Uzależnienie od czynności. Mit czy rzeczywistość? Difin, Warszawa 2010;

K. Gąsior, Gdy jedzenie staje się problemem. Czy jesteś uzależniony? Fundacja ETOH, Warszawa 2013.

POTRZEBA REALIZACJI DZIAŁAŃ PROFILAKTYKI UZALEŻNIEŃ W OPINII MIESZKAŃCÓW GMINY DRAWSKO POMORSKIE

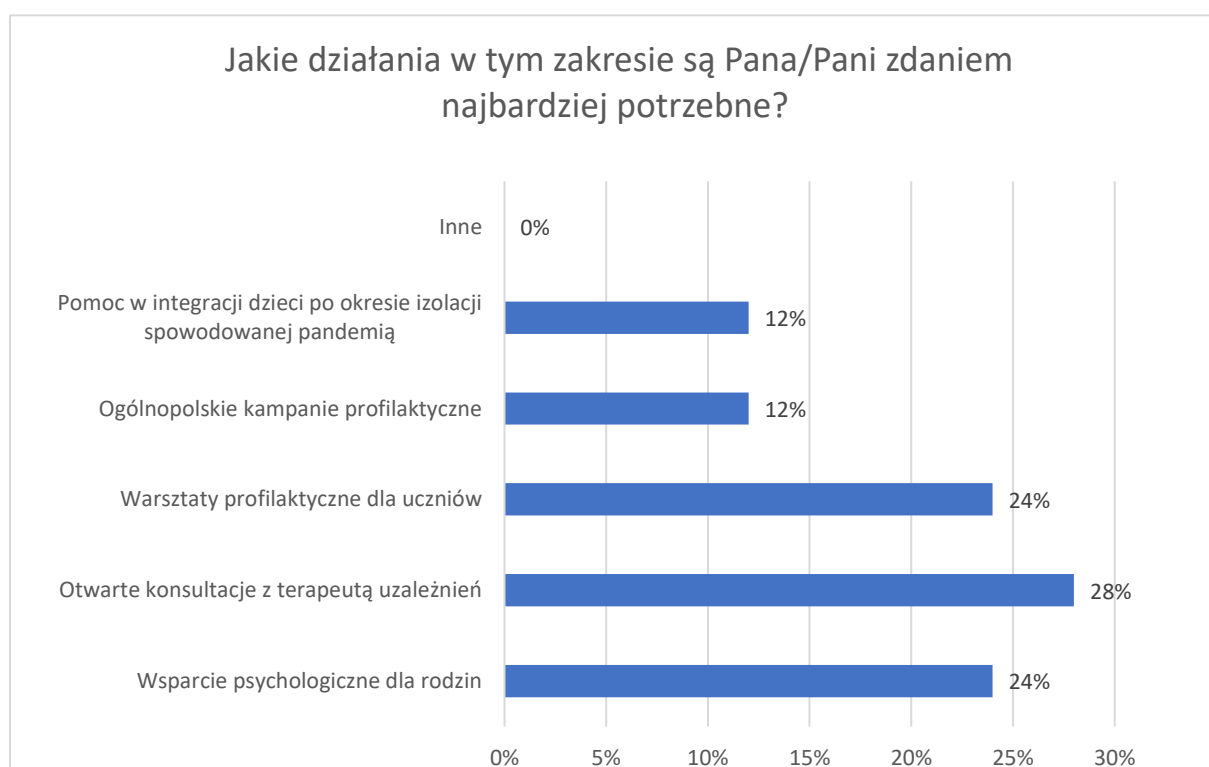
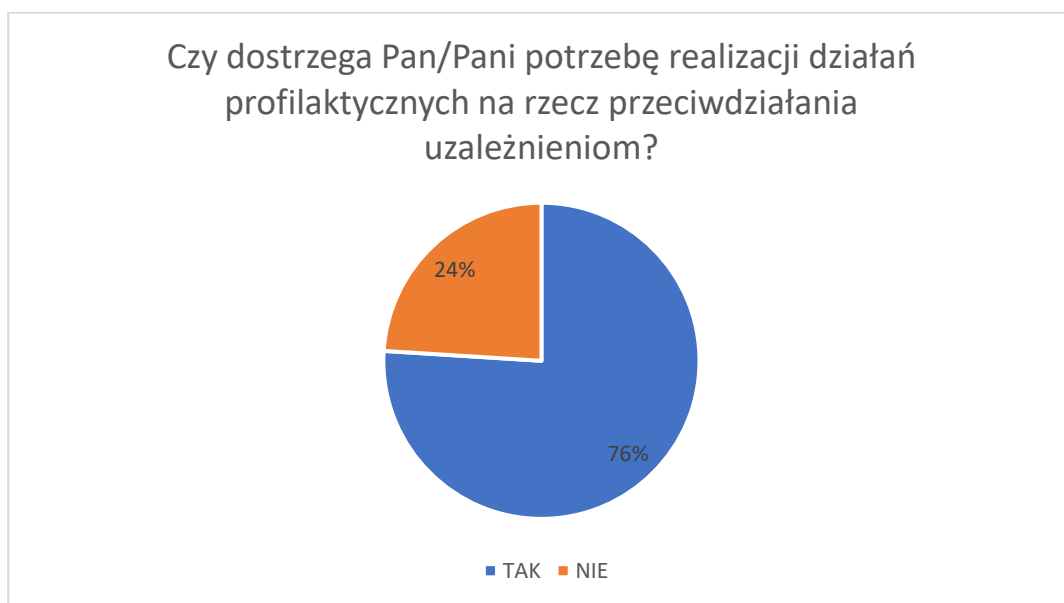
Zgodnie z ustawą o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracji społecznej osób uzależnionych od alkoholu należą do zadań własnych gminy. Ponadto zgodnie z art. 10 ust. 1 Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii, również przeciwdziałanie narkomanii należy do zadań własnych gminy. Podstawą tych działań jest zaś Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii. Elementem gminnego programu mogą być również zadania związane z przeciwdziałaniem uzależnieniom behawioralnym⁷.

Mieszkańcy Gminy Drawsko Pomorskie zostali zapytani o to czy widzą potrzebę realizacji działań z zakresu profilaktyki uzależnień oraz o to, jakie działania w tym obszarze są w ich opinii najbardziej potrzebne.

Jak wynika z przeprowadzonych badań **76% mieszkańców Gminy Drawsko Pomorskie dostrzega potrzebę realizacji działań z zakresu profilaktyki uzależnień**. Świadczyć to może o wysokim poziomie wiedzy mieszkańców na temat tego, jak istotne jest ograniczanie rozmiarów używania lub nadużywania substancji psychoaktywnych (alkohol, nikotyna, narkotyki, nowe substancje psychoaktywne, leki) oraz zapobieganie różnorodnym szkodom zdrowotnym i społecznym, które są z tym związane, takim jak: groźne choroby i infekcje, wypadki drogowe, zatrucia i przedawkowania, uzależnienia, niepełnosprawność, marginalizacja, konflikty z prawem, problemy młodych ludzi w uzyskaniu zatrudnienia, akty agresji, problemy w relacjach z innymi, problemy w nauce i inne destrukcyjne lub szkodliwe czyny popełniane pod wpływem substancji psychoaktywnych oraz w związku z nimi.

⁷ Na podstawie przepisów Ustawy z dnia 17 grudnia 2021 r. o zmianie ustawy o zdrowiu publicznym oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2021 poz. 2469)

Respondenci, którzy dostrzegają potrzebę realizacji działań z zakresu profilaktyki uzależnień zostali poproszeni o wskazanie, które z owych działań są w ich opinii najbardziej potrzebne. Badani wskazali na potrzebę organizacji **otwartych konsultacji z terapeutą uzależnień (28%)**, **wsparcia psychologicznego dla rodzin (24%)**, **organizacji warsztatów profilaktycznych dla uczniów (24%)**, **udziału w ogólnopolskich kampaniach profilaktycznych (12%)** oraz **pomoc w integracji dzieci po okresie pandemii (12%)**.

BADANIA SPRZEDAWCÓW NAPOJÓW ALKOHOLOWYCH

Niewątpliwie ważną grupą, która może zarysować szczególny obraz problemów związanych z alkoholem występujących w gminie są sami pracownicy punktów sprzedaży alkoholu, spotykający się codziennie w swojej pracy z konsumentami tego napoju. Ich postawy wobec osób nabywających/konsumujących alkohol oraz przestrzeganie prawa w zakresie sprzedaży alkoholu mogą w znaczącym stopniu przyczynić się do ograniczenia problemów związanych z nadużywaniem alkoholu zarówno przez nieletnich jak i dorosłych.

GRUPA BADANA

Badanie zostało przeprowadzone wśród sprzedawców napojów alkoholowych w punktach sprzedaży na terenie Gminy Drawsko Pomorskie, a wzięło w nim udział 20 osób. Średnia wieku przebadanych sprzedawców wyniosła 39 lat.

CEL BADANIA

Ten obszar przeprowadzonych badań miał na celu poznanie postawy sprzedawców napojów alkoholowych względem następujących zagadnień:

- sprzedaży alkoholu osobom nieletnim,
- sprzedaży alkoholu osobom nietrzeźwym,
- spożywania alkoholu w miejscu jego sprzedaży,
- nieprzyjemnych sytuacji zainicjowanych przez osoby spożywające alkohol.

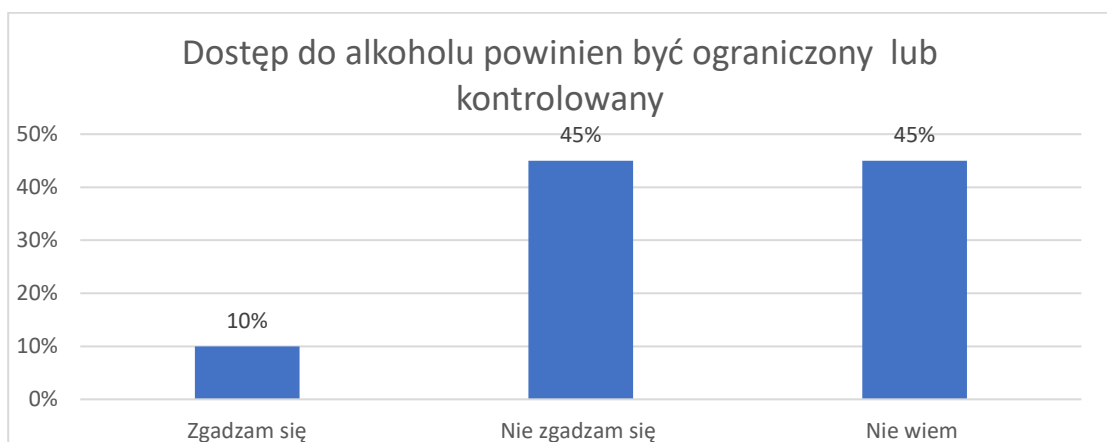
WYNIKI BADAŃ

Jednym z pierwszych zagadnień poruszonych w kwestionariuszu ankiety dla sprzedawców alkoholu było określanie poziomu świadomości na temat niebezpieczeństw wynikających z zawartości alkoholu w poszczególnych rodzajach napojów alkoholowych.

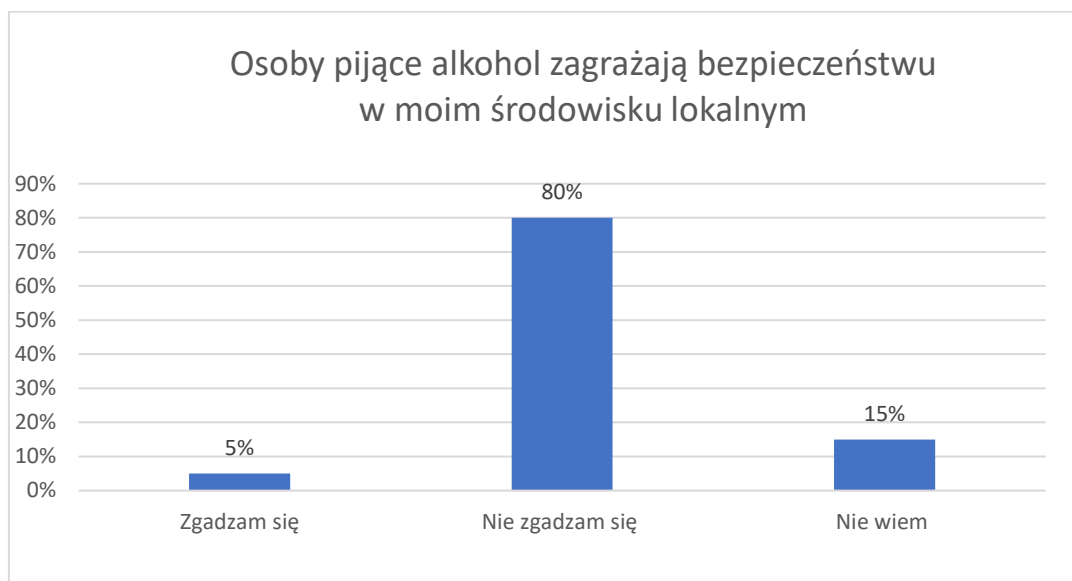
85% badanych sprzedawców napojów alkoholowych wskazało, że nie zgadzają się z twierdzeniem, aby alkohol zawarty w piwie był mniej groźny niż ten zawarty w wódce. Świadczy, to pośrednio o **wysokim** poziomie świadomości badanych na temat szkodliwości napojów o potencjalnie niższej zawartości procentowej alkoholu.

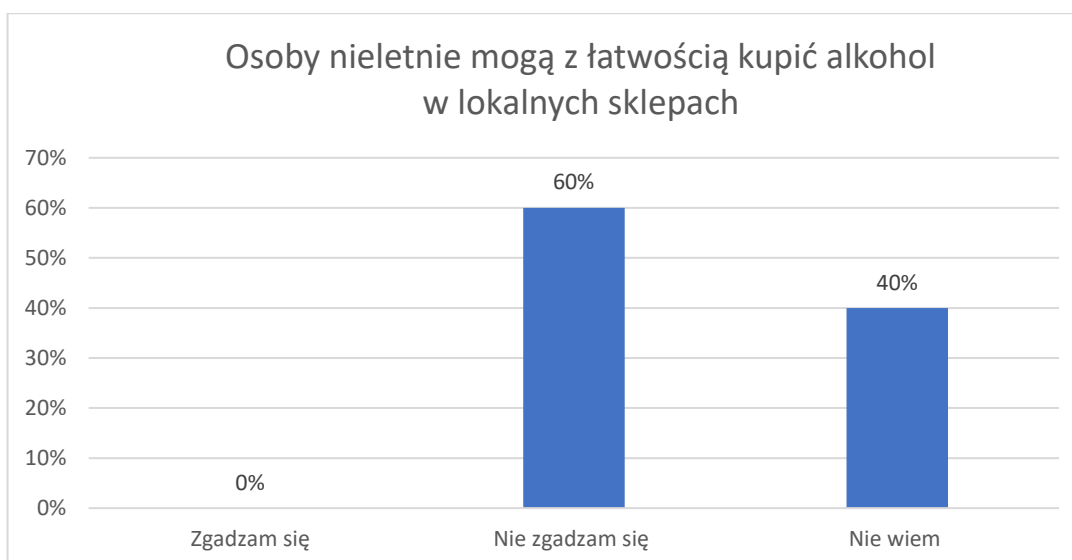
10% sprzedawców uważa, że dostęp do napojów alkoholowych powinien być ograniczony lub kontrolowany.

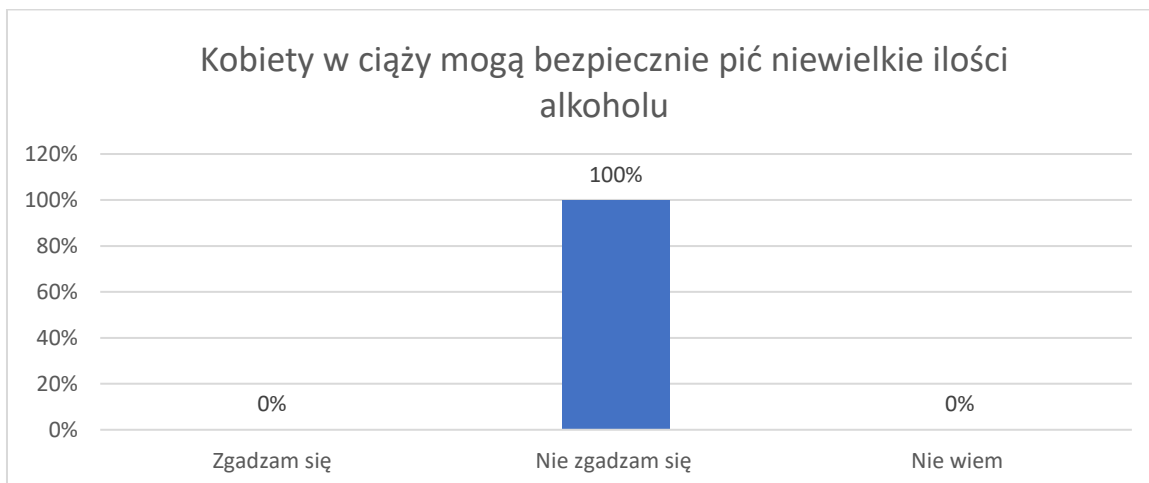
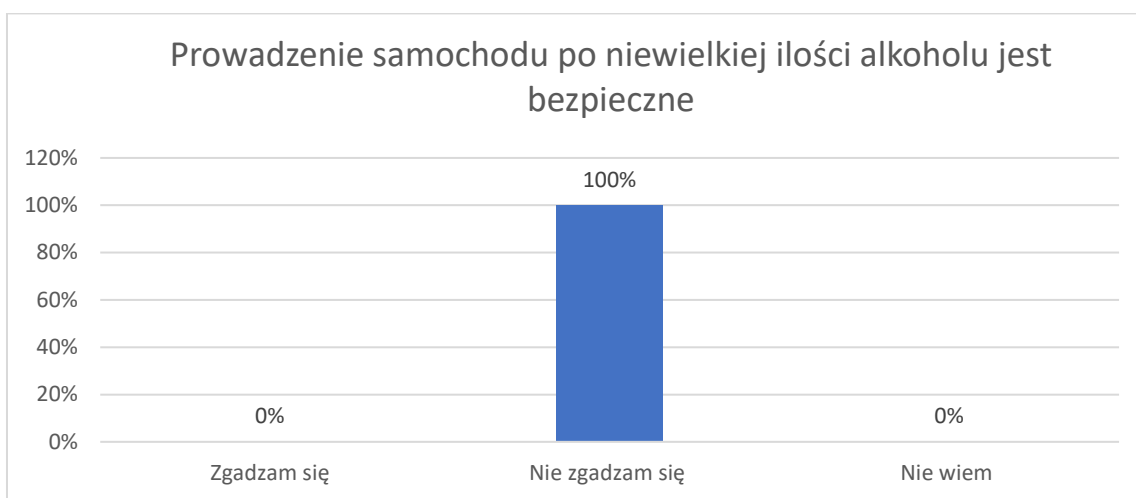
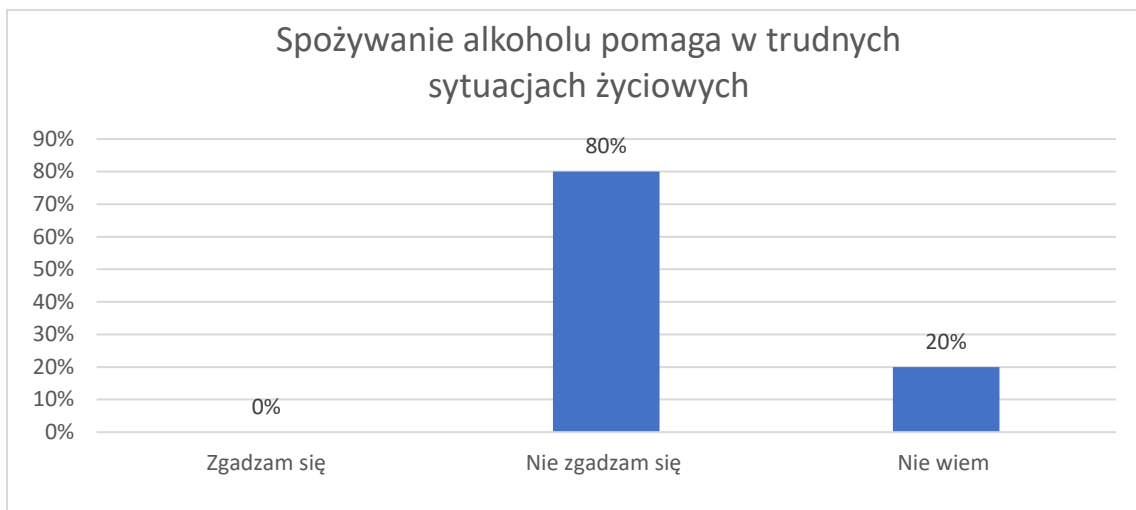
5% badanych uważa, że osoby, które piją alkohol zagrażają bezpieczeństwu w ich lokalnym środowisku.

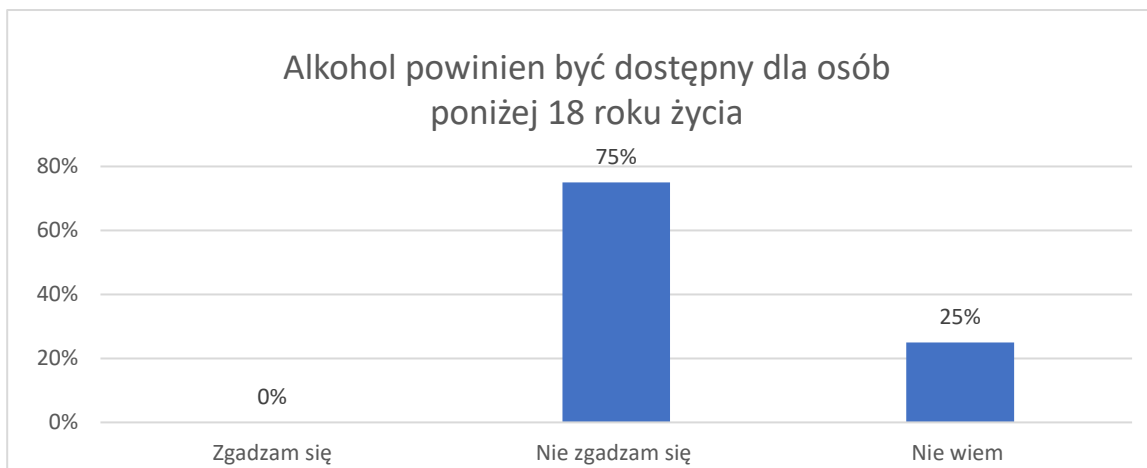
Kolejne pytanie dotyczyło subiektywnej oceny dostępności alkoholu dla osób poniżej 18. roku życia. **60% z przebadanych sprzedawców nie zgadza się ze stwierdzeniem, aby osoby małoletnie miały łatwy dostęp do alkoholu.**

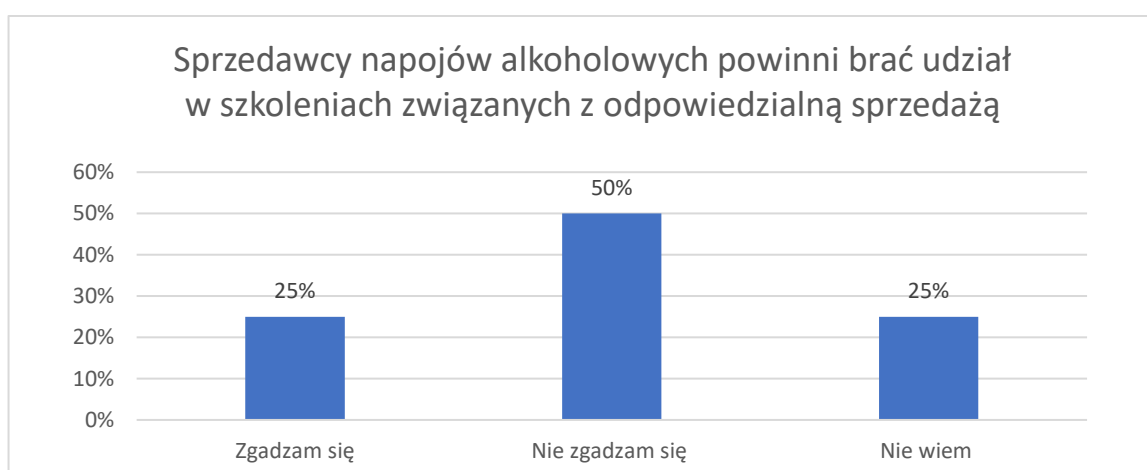
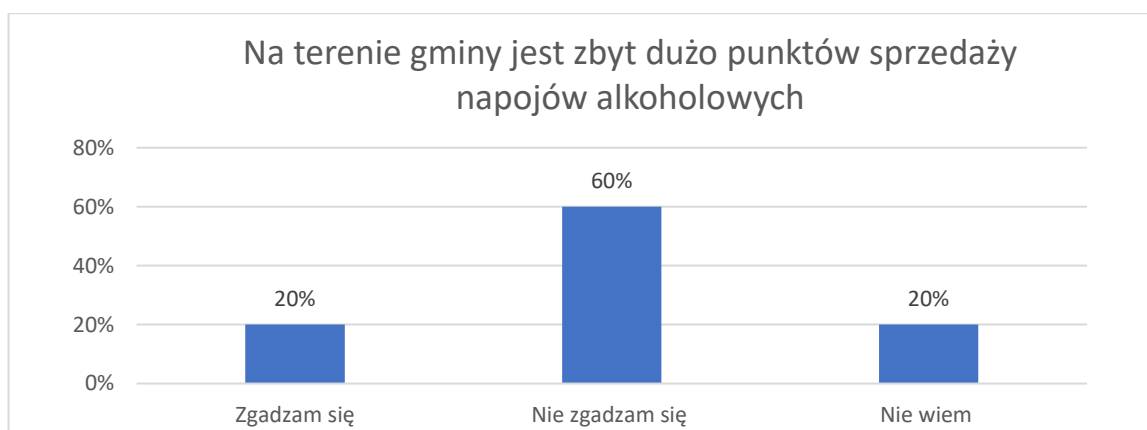
80% sprzedawców nie zgadza się ze stwierdzeniem, aby spożywanie alkoholu pomagało w trudnych sytuacjach życiowych. Co więcej, 100% badanych odpowiedziało, że **prowadzenie samochodu po niewielkiej ilości alkoholu nie jest bezpieczne.** Łącznie **100% sprzedawców nie zgadza się ze stwierdzeniem, że kobiety w ciąży mogą bezpiecznie pić niewielkie ilości alkoholu.**

75% sprzedawców napojów alkoholowych w Gminie Drawsko Pomorskie uważa, że alkohol nie powinien być dostępny dla osób poniżej 18. roku życia.

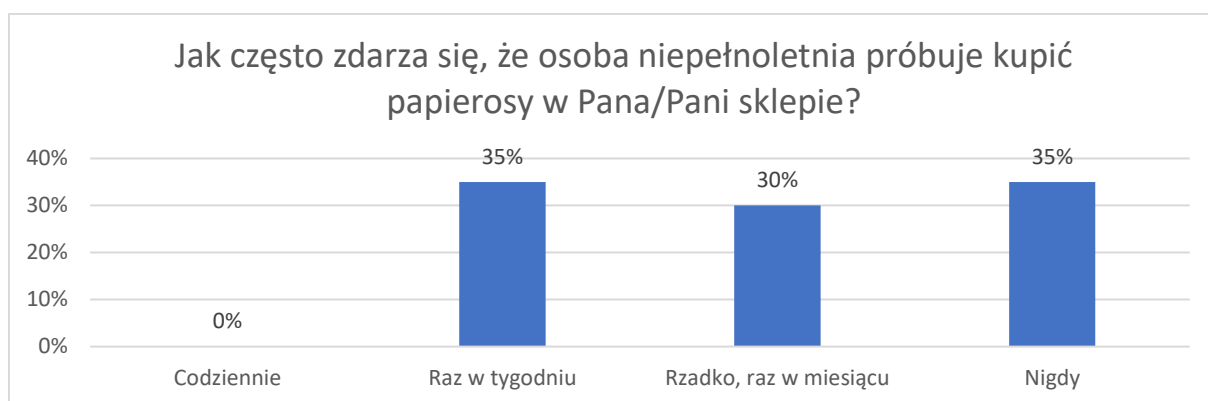
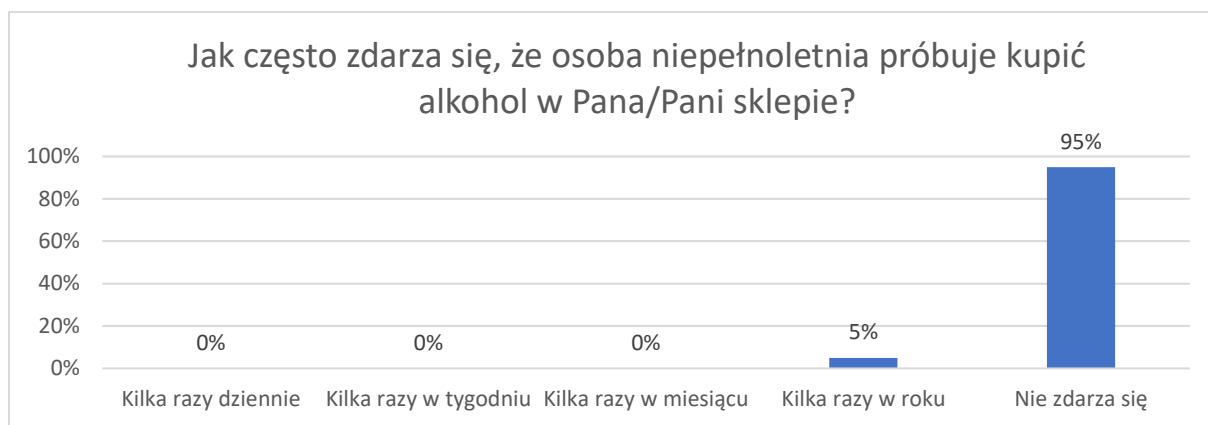

20% badanych nie zgadza się ze stwierdzeniem, że na terenie gminy jest zbyt dużo punktów sprzedaży napojów alkoholowych. 25% badanej wyraża zdanie mówiące, że sprzedawcy napojów alkoholowych powinni brać udział w szkoleniach związanych z odpowiedzialną sprzedażą.

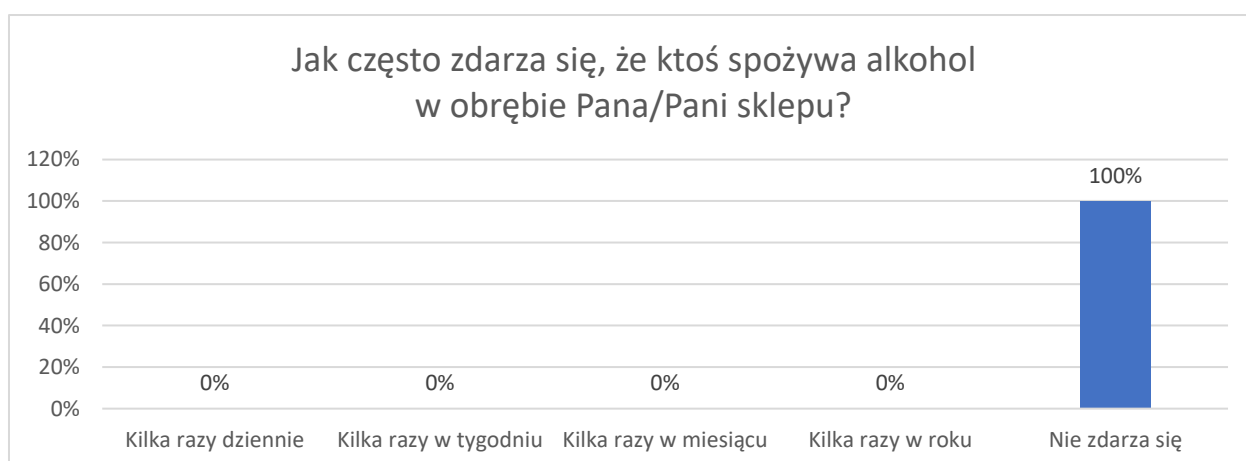

Sprzedawcy napojów alkoholowych w Gminie Drawsko Pomorskie deklarują, że przypadki **próby kupna alkoholu przez osobę poniżej 18 roku życia zdarzają się najczęściej kilka razy w roku (5%)**. 95% badanych twierdzi, że takie sytuacje nie mają

miejsca. **W przypadku częstotliwości prób zakupu papierosów przez osoby niepełnoletnie badani deklarowali, że dzieje się to najczęściej: raz w miesiącu (30%) oraz raz w tygodniu (35%).**

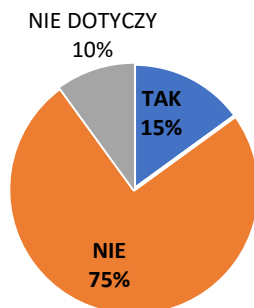

Spożywanie alkoholu w obrębie punktu sprzedaży nie ma miejsca w opinii badanych sprzedawców. 100% wskazuje, że do takich sytuacji nie dochodzi.

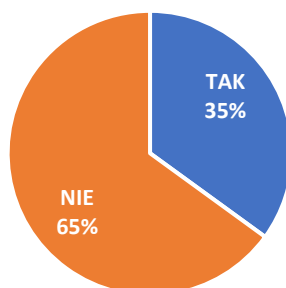

75% ankietowanych sprzedawców przyznaje, że w ciągu ostatnich 3 miesięcy nie miało miejsca nieprzyjemne zajście związane ze spożywaniem alkoholu w obrębie sklepu a 35% wskazuje, że osoby nietrzeźwe podejmują próby zakupu alkoholu.

Czy zdarzyło się w ciągu ostatnich 3 miesięcy jakieś nieprzyjemne zajście związane z używaniem alkoholu w obrębie sklepu?

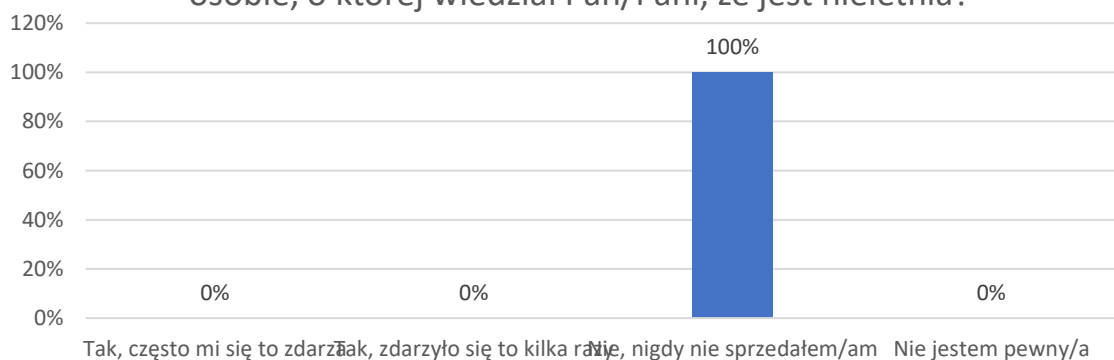

Czy osoby nietrzeźwe podejmują próbę zakupu alkoholu?

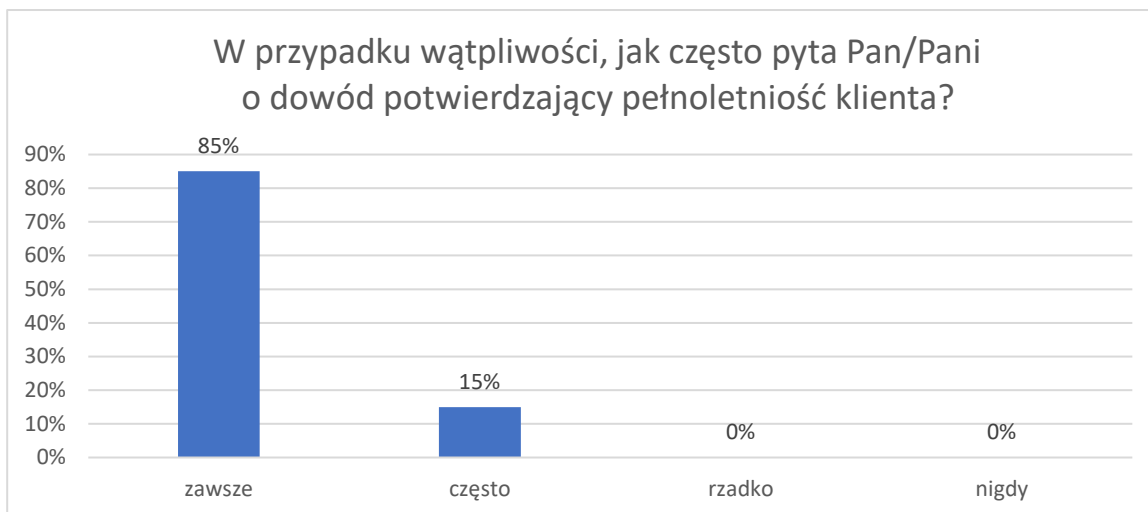

Wszyscy sprzedawcy (100%) napojów alkoholowych z Gminy Drawsko Pomorskie jednogłośnie deklarują, że nigdy nie sprzedali alkoholu osobie, która budziła wątpliwości co do pełnoletniości.

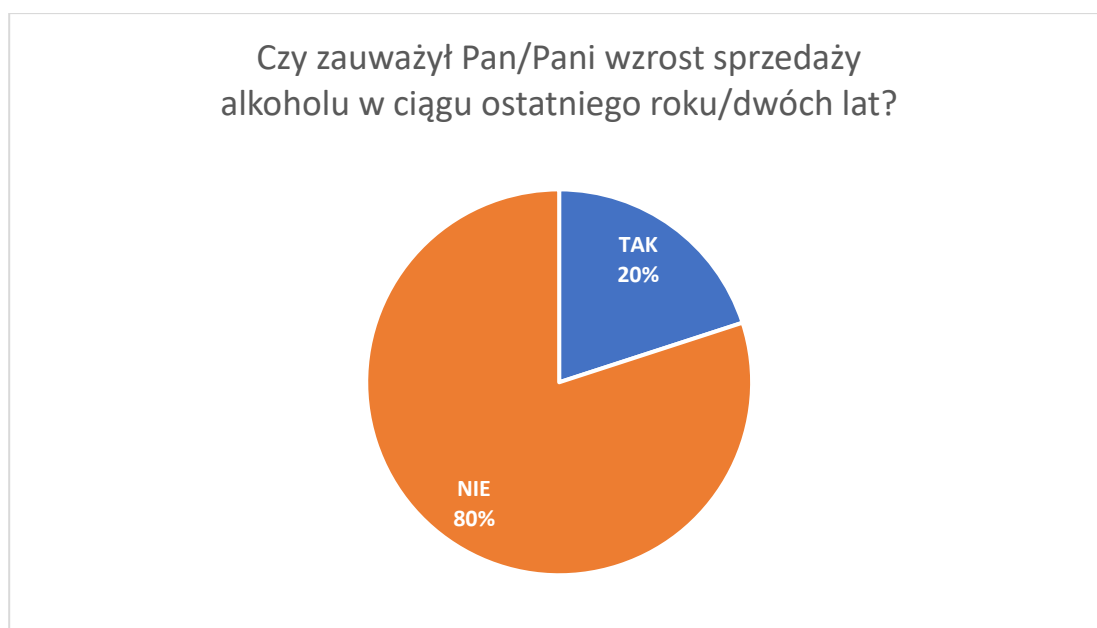
Czy kiedykolwiek sprzedał Pan / sprzedała Pani alkohol osobie, o której wiedział Pan/Pani, że jest nieletnia?

W przypadku wątpliwości co do wieku, **85% badanych zawsze sprawdza dowody potwierdzające wiek kupującego**, a 15% robi to często.

Ostatnie badane zagadnienie dotyczyło subiektywnej oceny sprzedawców alkoholu w Gminie Drawsko Pomorskie na temat wzrostu sprzedaży alkoholu na przestrzeni ostatniego roku/dwóch lat – **20% jest zdania, że taki wzrost nastąpił.**

METODOLOGIA

Badanie w **Szkołach Podstawowych Gminy Drawsko Pomorskie** przeprowadzono metodą **CAWI** (ang. *Computer-Assisted Web Interview* – wspomagany komputerowo wywiad przy pomocy strony WWW (wykorzystane narzędzie badawcze to program CORIGO rekomendowany przez ORE) – technika zbierania informacji w ilościowych badaniach rynku i opinii publicznej, w której respondent jest proszony o wypełnienie ankiety w formie elektronicznej. Użycie tej metody pozwala na efektywne badanie postaw uczniów. Forma ankiety internetowej jest dla dzieci i młodzieży atrakcyjna oraz pozwala na upewnienie się, że na wszystkie pytania zostanie udzielona odpowiedź.

CEL BADANIA

Podstawowym celem przeprowadzonych badań była analiza postaw i przekonań wobec:

- alkoholu,
- papierosów,
- narkotyków i dopalaczy,

oraz zagadnienia związane z uzależnieniami od czynności, napojami energetyzującymi i czasem wolnym badanych uczniów.

CHARAKTERYSTYKA GRUPY BADANEJ

W badaniu wzięli udział uczniowie Szkół Podstawowych Gminy Drawsko Pomorskie w przedziale wiekowym: klasy 4-6 oraz 7-8.

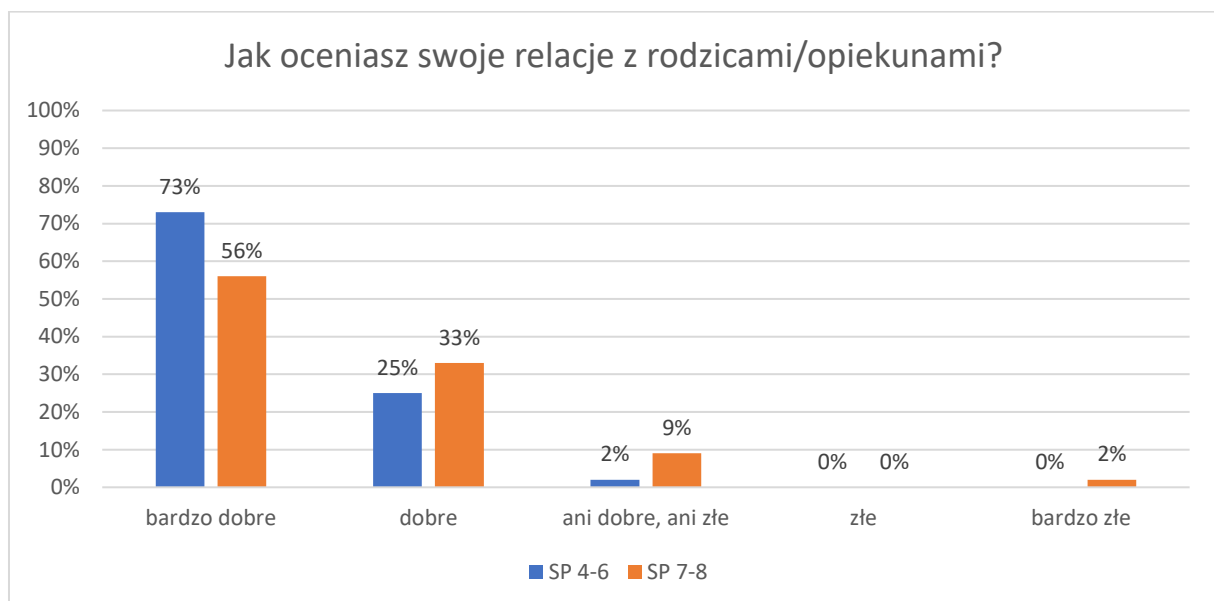
<i>Liczebność grup badanych</i>	
Szkoły Podstawowe - uczniowie klas 4-6 (SP 4-6)	383
Szkoły Podstawowe - uczniowie klas 7-8 (SP 7-8)	210
ŁĄCZNIE	593

WYNIKI

RELACJE Z RODZICAMI, NAUCZYCIELAMI ORAZ RÓWIEŚNIKAMI

Rozwijanie pozytywnych relacji międzyludzkich w okresie dorastania jest jednym z kluczowych elementów sprzyjających skuteczności programów profilaktycznych. Czynnikiem chroniącym przed podejmowaniem zachowań ryzykownych i niepożądanych u dzieci i młodzieży są niewątpliwie dobre relacje z osobami dorosłymi, którzy stanowią mogą dla nich oparcie i źródło wiedzy.

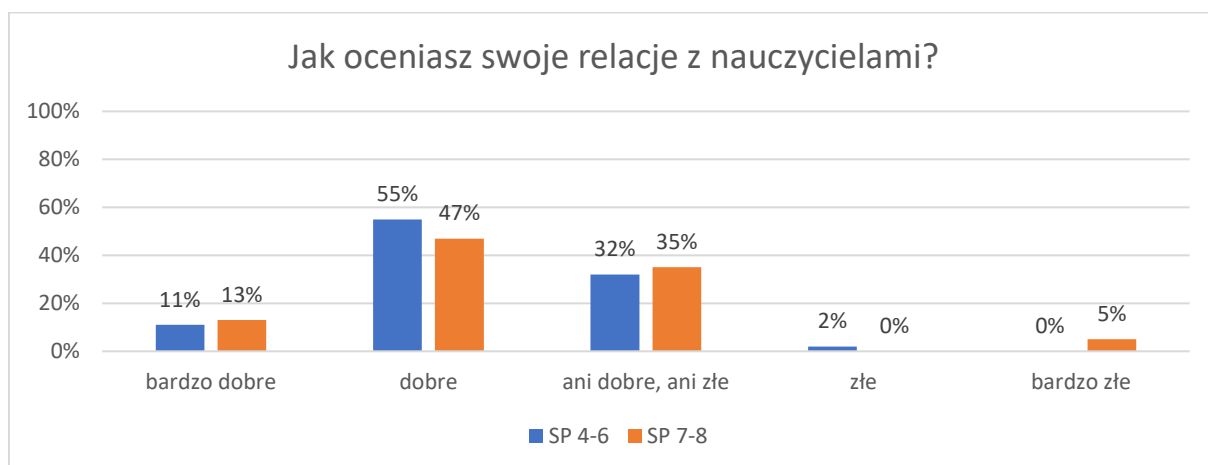
Uczniowie Szkół Podstawowych w Gminie Drawsko Pomorskie deklarują bardzo dobre lub dobre relacje z opiekunami: SP 4-6: łącznie 98%; SP 7-8: łącznie 89%. Pozytywne relacje rodzinne i umiejętne postępowanie wychowawcze rodziców jest jednym z silniejszych czynników chroniących dorastające dzieci przed angażowaniem się w zachowania ryzykowne / problemowe.

Klimat szkoły jest jednym z tych elementów środowiska społecznego, które w istotny sposób mogą modyfikować procesy socjalizacyjne i rozwojowe. Wiele badań wskazuje na to, że pozytywny klimat szkoły należy do istotnych czynników wspierających karierę szkolną dzieci i młodzieży, a także należy do czynników chroniących przed zachowaniami ryzykownymi. Dobry klimat w szkole sprzyja przystosowaniu uczniów do wymagań

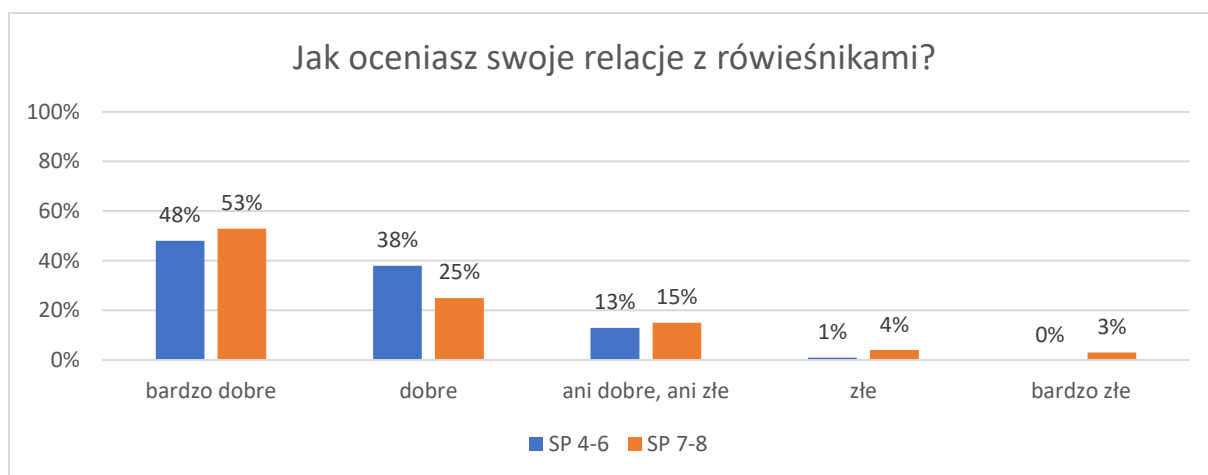
i obowiązków szkolnych; wiąże się z lepszymi wynikami w nauce, wyższą motywacją do uczenia się, większym zaangażowaniem uczniów w pracę na lekcjach, wyższymi wskaźnikami frekwencji oraz mniejszymi wskaźnikami „wypadania” uczniów z systemu szkolnego. Badacze przedmiotu wskazują także na związki dobrego klimatu szkoły z korzystnymi postawami uczniów wobec szkoły, wobec działalności prospołecznej w szkole, a także z zadowoleniem z siebie i poczuciem własnej wartości. Dodatkowo, wyniki badań mówią o tym, że postrzeganie przez uczniów swoich związków ze szkołą i z nauczycielami jako przeważnie pozytywnych jest związane z mniejszym rozpowszechnieniem zachowań ryzykownych młodzieży, w tym: używania substancji psychoaktywnych, stosowania przemocy, ryzykownych zachowań seksualnych oraz zaburzeń emocjonalnych i zachowania⁸.

Ważnym elementem relacji uczniów ze szkołą jest jakość kontaktów z nauczycielami. Jak wynika z przeprowadzonych badań, uczniowie mają w większości **bardzo dobre i dobre relacje z nauczycielami: SP 4-6: łącznie 66%; SP 7-8: łącznie 60%.**

Kolejnym istotnym elementem są relacje z rówieśnikami – uczniowie z Gminy Drawsko Pomorskie relacje z rówieśnikami oceniają w większości **bardzo dobrze lub dobrze - SP 4-6: łącznie 86%; SP 7-8: łącznie 78%.**

⁸ K. Ostaszewski, *Zachowania ryzykowne młodzieży w perspektywie mechanizmów resilience*, Warszawa 2014.

Powyższe wyniki wskazują na korzystną atmosferę wychowawczą oraz przyjazne środowisko szkolne w Gminie Drawsko Pomorskie, co stanowi niezwykle istotny czynnik chroniący przed podejmowaniem zachowań ryzykownych i niepożądanych u dzieci i młodzieży.

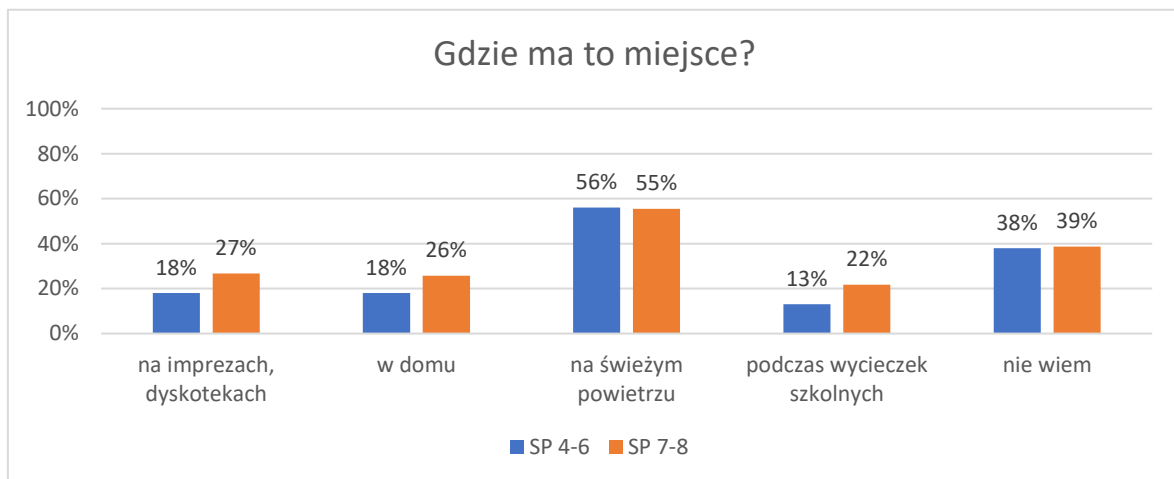
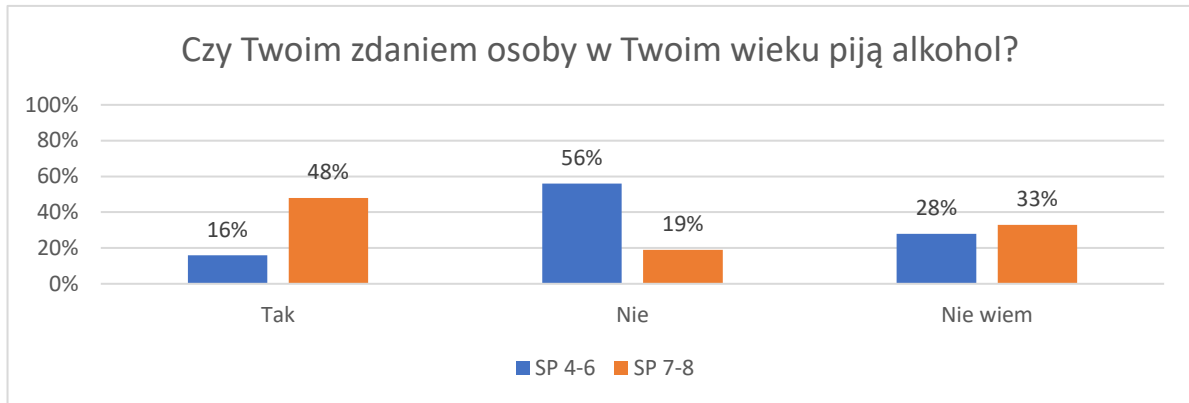
Ekspansja i globalizacja mediów i rynków w dużym stopniu kształtuje poglądy i wartości młodzieży, jej wybory i zachowania. Młodzi ludzie w obecnej rzeczywistości mają więcej swobody, większe możliwości i częściej dysponują własnymi środkami pieniężnymi. Jednocześnie, grupa ta jest coraz bardziej narażona na oddziaływanie presji zewnętrznej, technik sprzedaży i marketingu, których agresywność w odniesieniu do towarów konsumpcyjnych i potencjalnie szkodliwych substancji, takich jak alkohol i inne substancje psychoaktywne, stale rośnie.

Jak wynika z badań ESPAD (Europejski Program Badań Ankiety w Szkołach na temat Używania Alkoholu i Narkotyków) z 2019 roku napoje alkoholowe są najbardziej rozpowszechnioną substancją psychoaktywną wśród młodzieży. Chociaż raz w ciągu całego swojego życia piło 80,0% uczniów z młodszej grupy i 92,8% uczniów z starszej grupy. Picie napojów alkoholowych jest na tyle rozpowszechnione, że w czasie ostatnich 30 dni przed badaniem piło 46,7% piętnasto-szesnastolatków i 76,1% siedemnasto-osiemnastolatków. Najbardziej popularnym napojem alkoholowym wśród całej młodzieży jest piwo, a najmniej – wino. Wysoki odsetek badanych przyznaje się do przekraczania progu nietrzeźwości. W czasie ostatnich 30 dni przed badaniem, chociaż raz upiło się 11,3% uczniów z młodszej kohorty i 18,8% ze starszej grupy wiekowej. W czasie całego życia ani razu nie upiło się tylko 66,7% uczniów młodszych i 43,4% uczniów starszych. W ciągu miesiąca poprzedzającego badanie: 74% (72% w 2016) uczniów przynajmniej raz piło piwo, 62% (63% w 2018) – wódkę i inne mocne alkohole, a 43% (41% w 2016) – wino⁹.

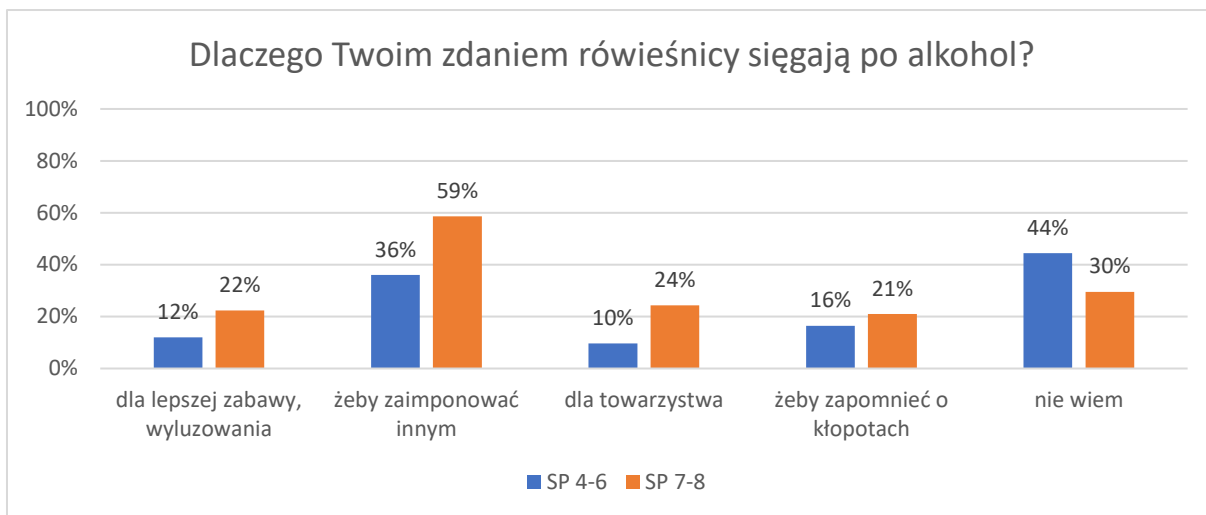
W pierwszej kolejności uczniowie zostali poproszeni o subiektywną ocenę, czy ich rówieśnicy spożywają alkohol. **16% uczniów klas 4-6 oraz 48% uczniów klas 7-8 przyznało, że ich rówieśnicy piją alkohol.** Następnie badanych zapytano o to, w jakich miejscach ich koledzy/koleżanki spożywają alkohol. Uczniowie wskazywali najczęściej podczas spędzania czasu na świeżym powietrzu (SP 4-6: 56%; SP 7-8: 55%), podczas

⁹ J. Sierostawski, *Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną. Raport z ogólnopolskich badań ankietowych ESPAD przeprowadzonych w 2019 roku*, Warszawa 2020.

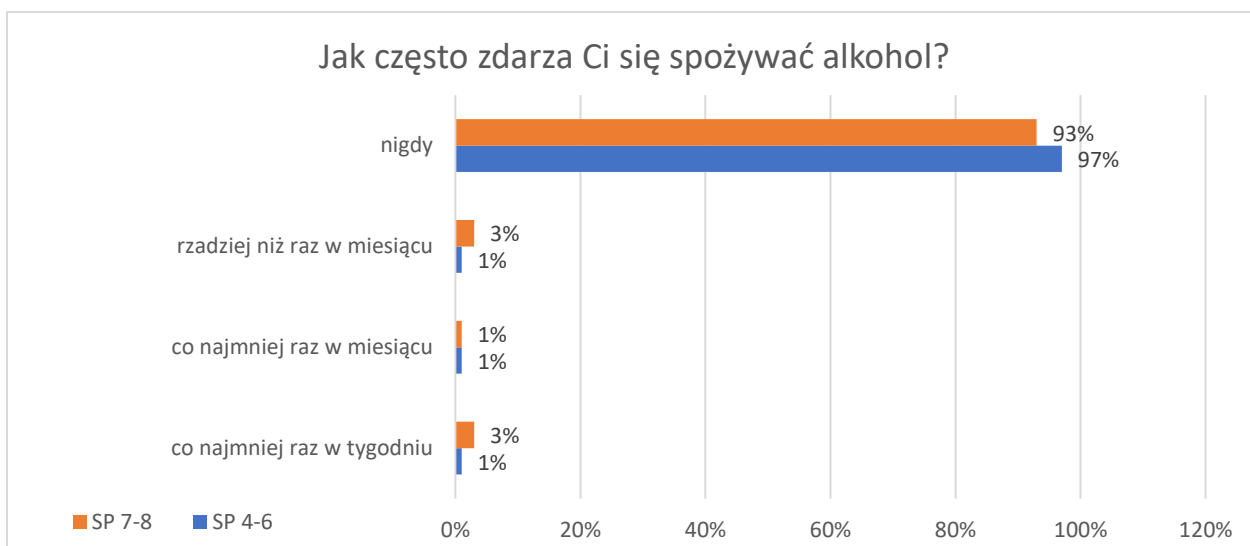
impresz/dyskotek (SP 4-6: 18%; SP 7-8: 27%), w domu (SP 4-6: 18%; SP 7-8: 26%) oraz podczas wycieczek szkolnych (SP 4-6: 13%; SP 7-8: 22%).

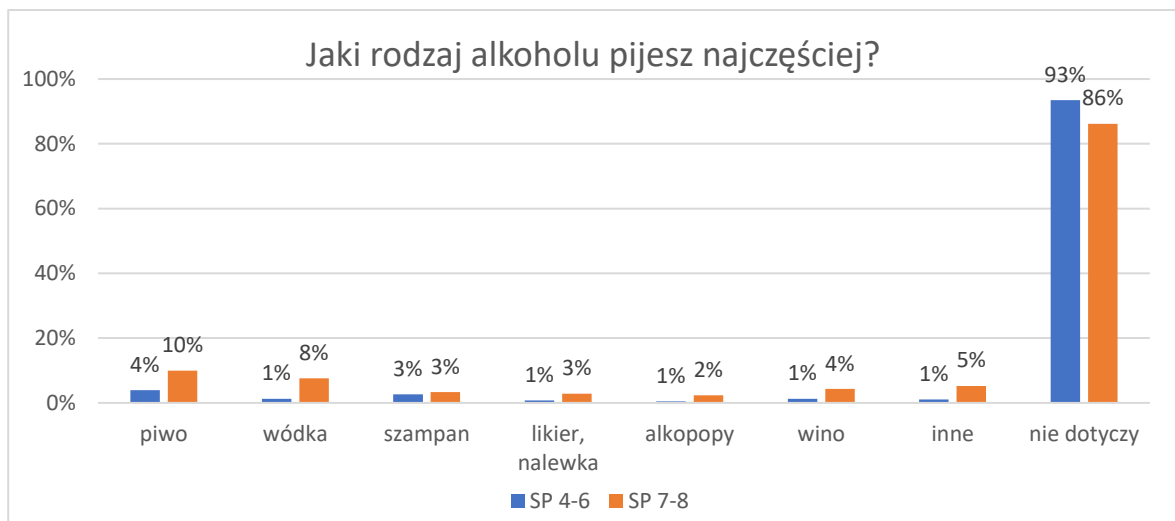
Jeżeli chodzi o przyczyny z jakich młodzi ludzie sięgają po alkohol, respondenci wskazywali najczęściej na chęć zaimponowania innym (SP 4-6: 36%; SP 7-8: 59%), dla lepszej zabawy (SP 4-6: 12%; SP 7-8: 22%), dla towarzystwa (SP 4-6: 10%; SP 7-8: 24%) oraz, co niepokojące, aby zapomnieć o kłopotach (SP 4-6: 16%; SP 7-8: 21%).

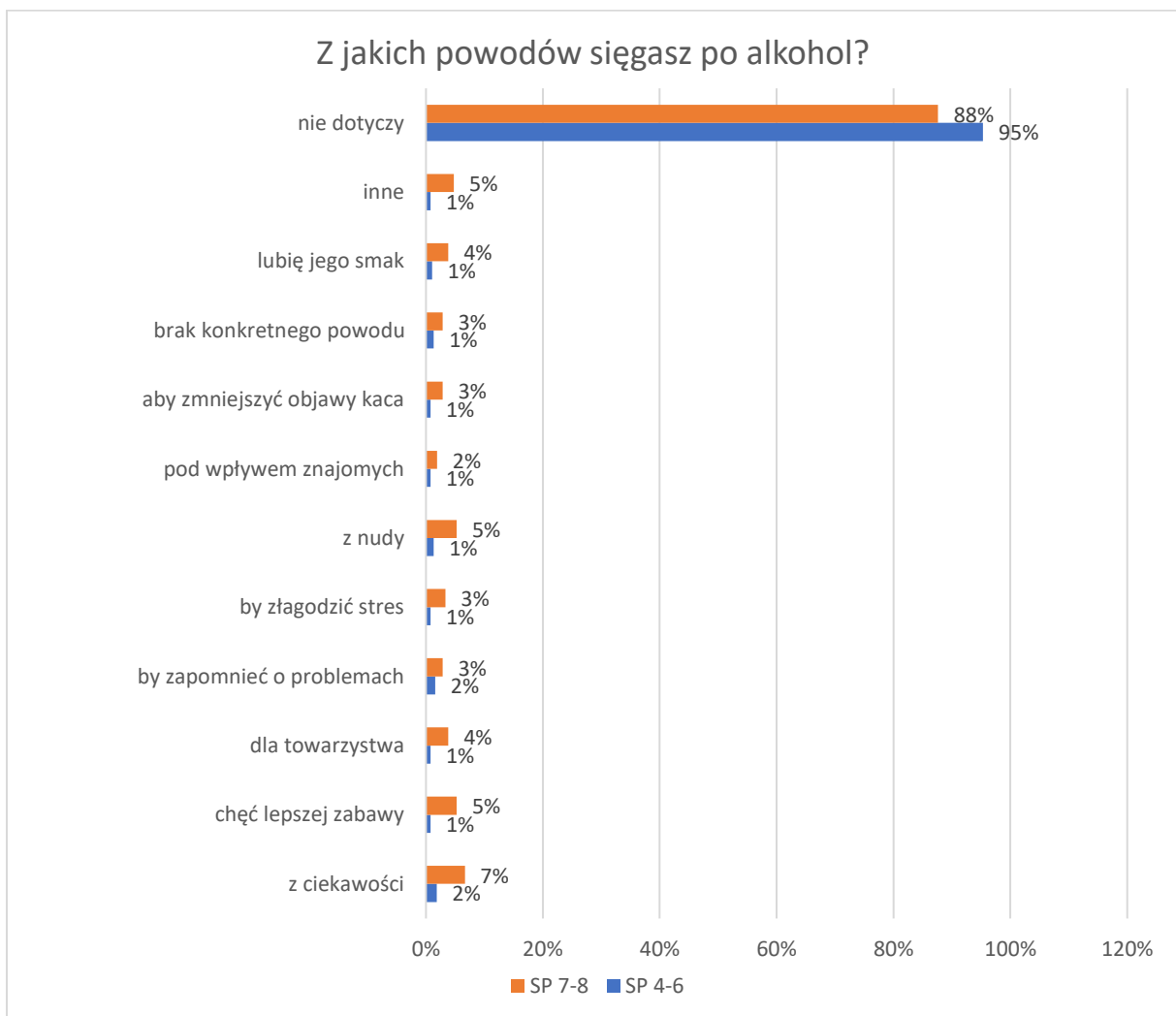
W celu zbadania ilu uczniów ma za sobą inicjację alkoholową – zapytano o to jak często zdarza się im pić alkohol. Inicjację alkoholową ma za sobą 3% uczniów klas 4-6 oraz 7% uczniów klas 7-8.

Następnie zapytano uczniów o rodzaj wypijanego alkoholu. **Uczniowie szkół podstawowych Gminy Drawsko Pomorskie deklarujący spożywanie alkoholu najczęściej sięgają po piwo, wino, wódkę i szampana.**

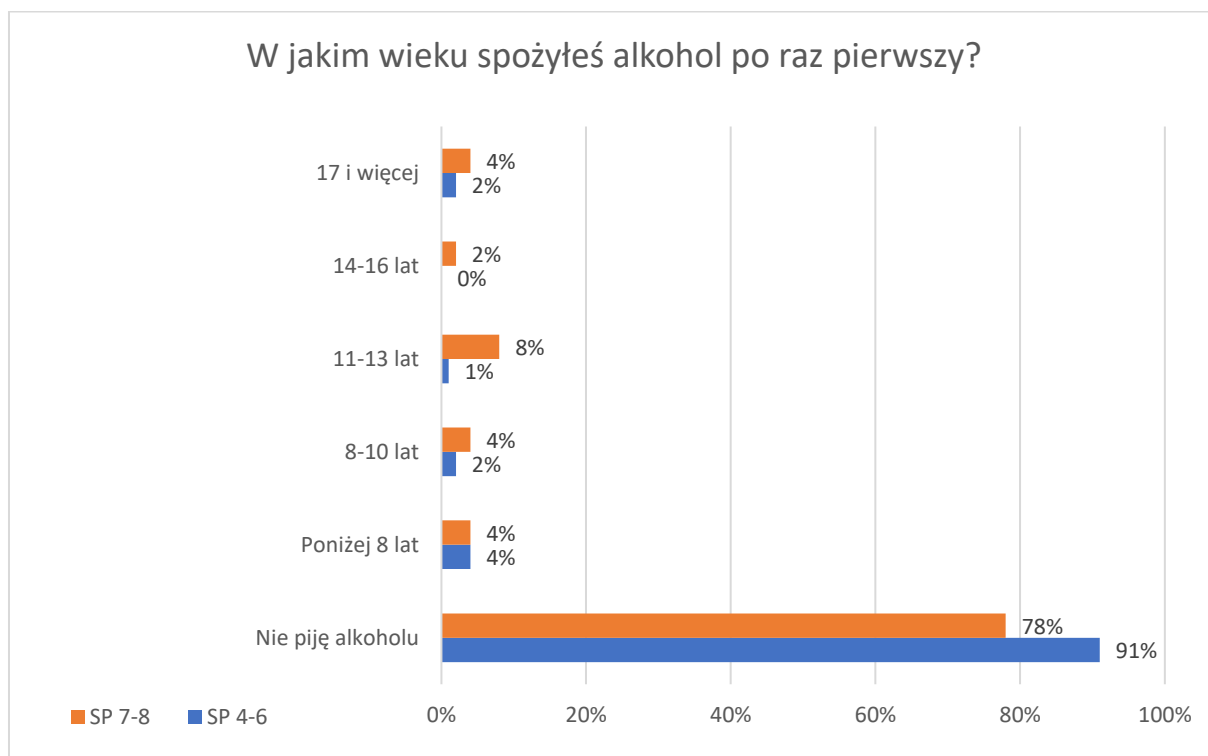

Wśród powodów z jakich sięgają po alkohol uczniowie, wskazywali na różnorodne przyczyny: na to, że piją alkohol z ciekawości, dla lepszej zabawy a także, dlatego aby zapomnieć o problemach i w celu złagodzenia stresu.

Wczesna inicjacja alkoholowa w gronie rówieśników czy w środowisku rodzinnym, gdzie rodzice dodatkowo dają przyzwolenie na próbowanie/picie alkoholu przez swoje dzieci, zwiększa ryzyko pojawienia się u nich w przyszłości potencjalnych problemów związanych ze spożywaniem alkoholu. Ponadto, takie przyzwalające postawy rodziców oraz wczesna intoksykacja alkoholowa są jednymi z wielu czynników zwiększających ryzyko pojawienia się zachowań problemowych u adolescenta. Dodajmy, że Polska uważana jest za kraj, w którym dominuje duże przyzwolenie dla intoksykacji alkoholowej, a sama konsumpcja alkoholu jest na porządku dziennym¹⁰.

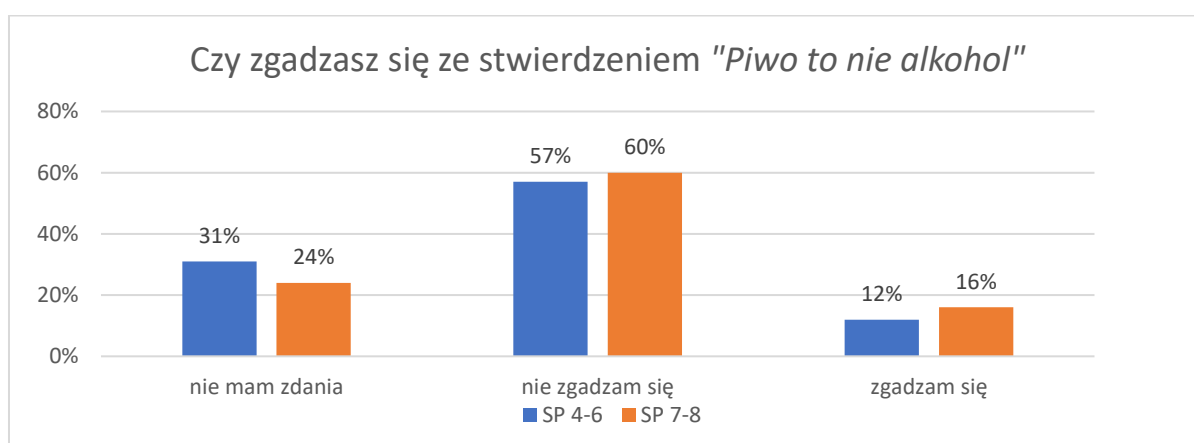
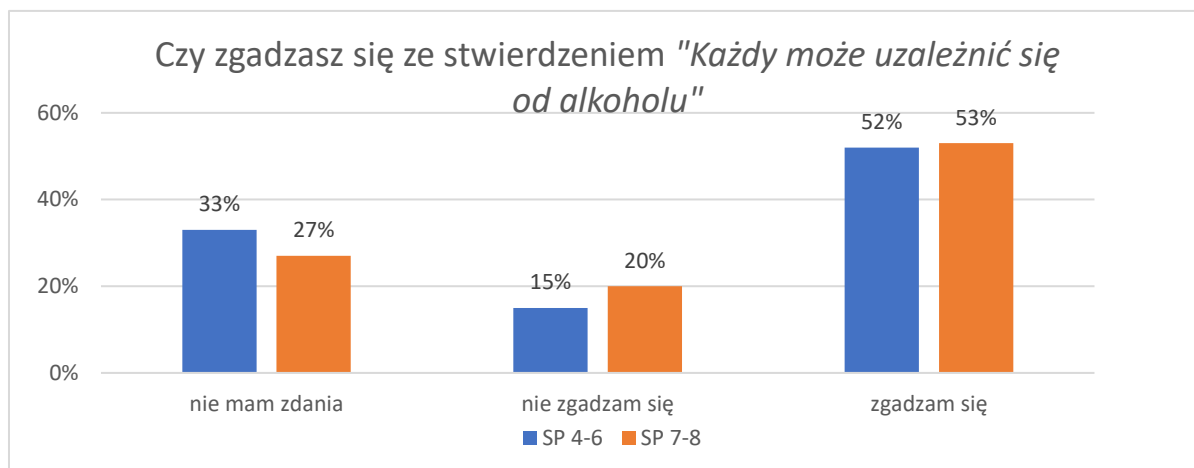
Zapytaliśmy uczniów deklarujących spożycie alkoholu, w jakim wieku pili go po raz pierwszy. Szczegółowy rozkład odpowiedzi badanych uczniów przedstawia poniższy wykres.

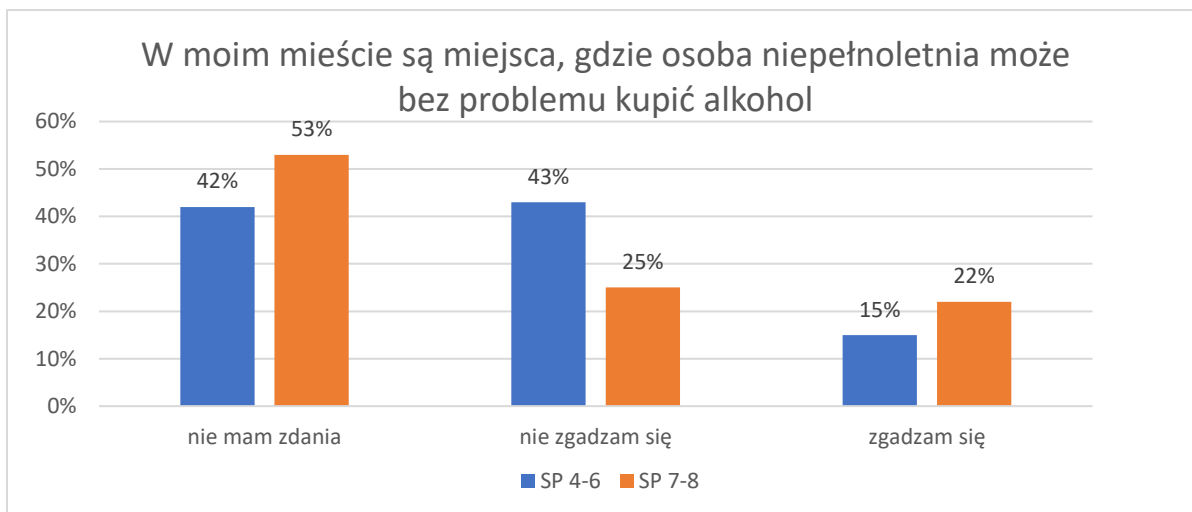
Większa część (SP 4-6: 52%; SP 7-8: 53%) ankietowanych uczniów ma świadomość, iż każdy może uzależnić się od alkoholu. Jednakże, nie można bagatelizować faktu, iż część uczniów zgodziła się ze stwierdzeniem, iż piwo nie jest alkoholem (SP 4-6: 12%; SP 7-8:

¹⁰ D. Dolata, *Picie kontrolowane – propozycja strategii pomocowych dla młodych dorosłych*, „Kultura-Społeczeństwo- Edukacja Nr 2 (6) 2014, Poznań 2004.

16%). Co oznacza, że ta część badanych uczniów nie jest świadoma wpływu alkoholu na zdrowie i samopoczucie człowieka.

Wydaje się, że alkohol w Gminie Drawsko Pomorskie jest stosunkowo łatwo dostępny dla uczniów, ponieważ **15% uczniów SP 4-6 oraz 22% uczniów SP 7-8 – odpowiedziało, iż zna takie miejsca w swojej okolicy, gdzie osoba niepełnoletnia może bez problemu kupić alkohol.**

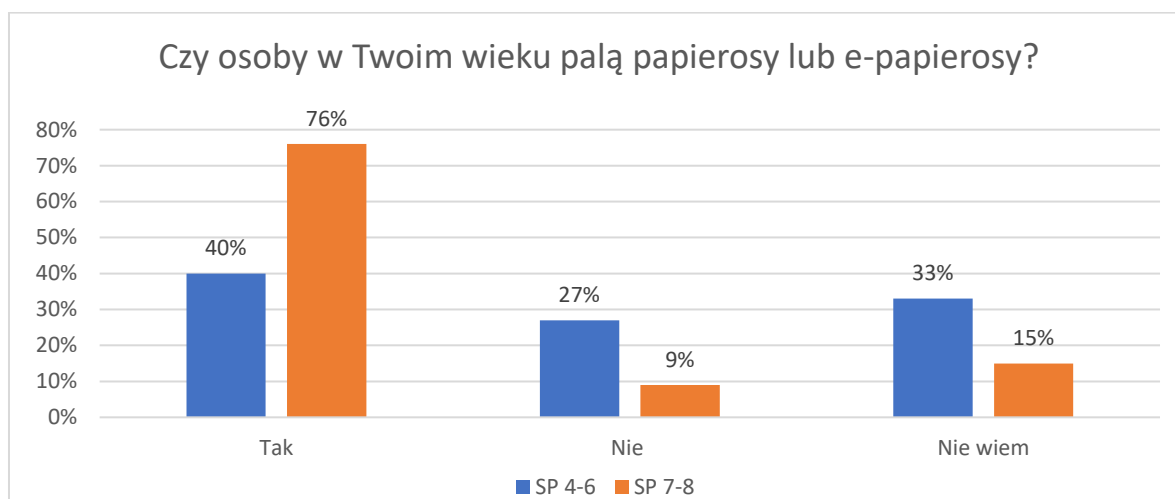

SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: PAPIEROSY

Jak wynika z badania ESPAD palenie tytoniu jest wśród uczniów z polskich szkół zachowaniem mniej powszechnym niż spożywanie alkoholu. Chociaż raz w życiu paliło 49,9% uczniów z młodszej i 65,5% uczniów ze starszej grupy. W czasie ostatnich 30 dni przed badaniem paliło 23,0% uczniów z grupy młodziej i 35,5% ze starszej.

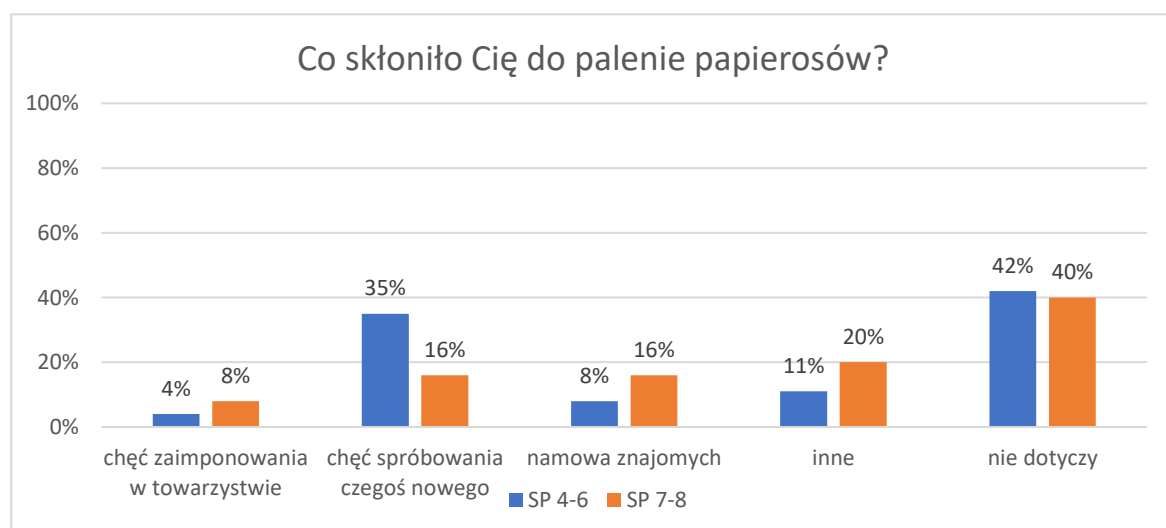
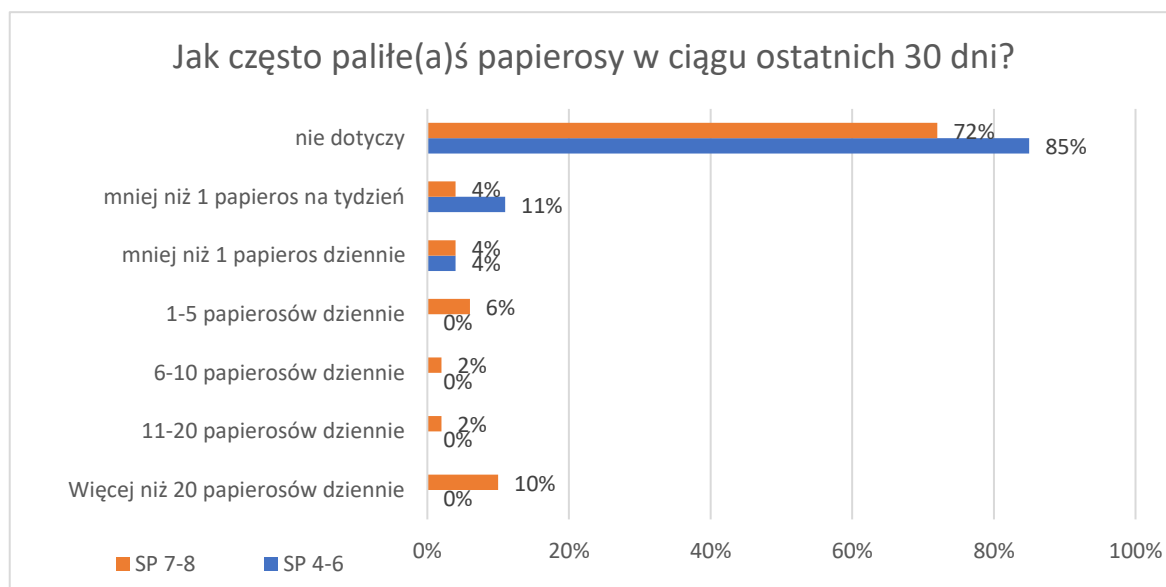
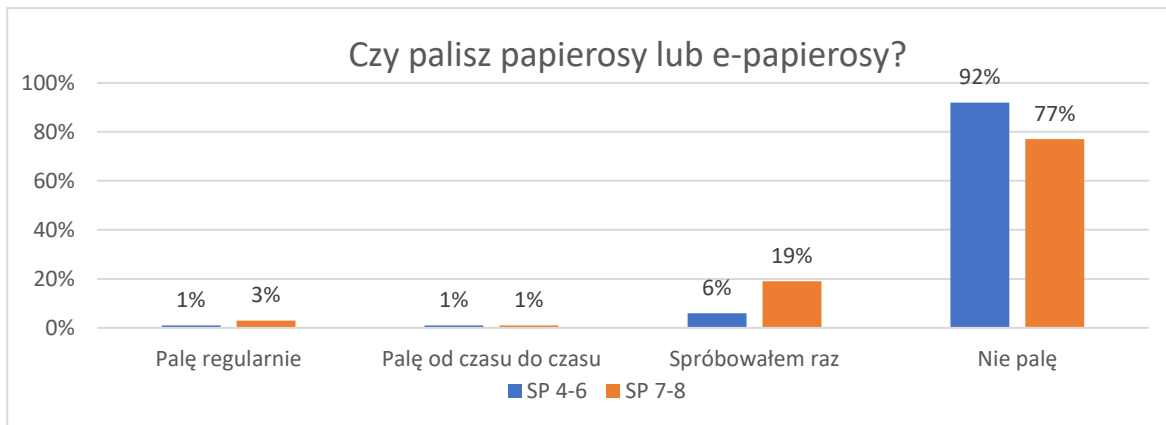
Mimo słabnącej popularności papierosy w naszym społeczeństwie są wciąż atrakcyjną używką dla młodzieży. Zapytano więc uczniów czy ich rówieśnicy palą papierosy oraz czy sami kiedykolwiek próbowali papierosa.

Jak wynika z przeprowadzonych badań 40% młodszych i 76% starszych uczniów wskazało, że osoby w ich wieku palą papierosy lub e-papierosy. 27% uczniów klas 4-6 oraz 9% uczniów klas 7-8 odpowiedziało, że ich rówieśnicy nie palą wyrobów tytoniowych.

Następnie zapytano ankietowanych o to, czy sami palą papierosy. **Inicjację nikotynową ma za sobą 8% uczniów klas 4-6 oraz 23% uczniów klas 7-8, z czego 6% z badanych z młodziej grupy i 19% ze starszej deklaruje, że spróbowali palenia tylko raz.**

Należy zwrócić uwagę, iż najczęściej wskazywanymi powodami **palenia papierosów przez uczniów, którzy mają za sobą inicjację nikotynową była chęć spróbowania czegoś nowego oraz namowa znajomych.**

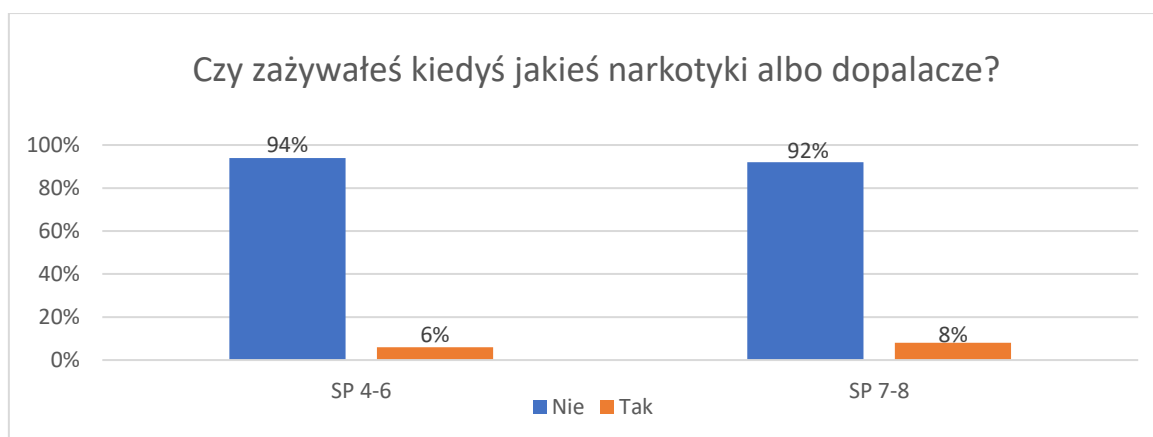
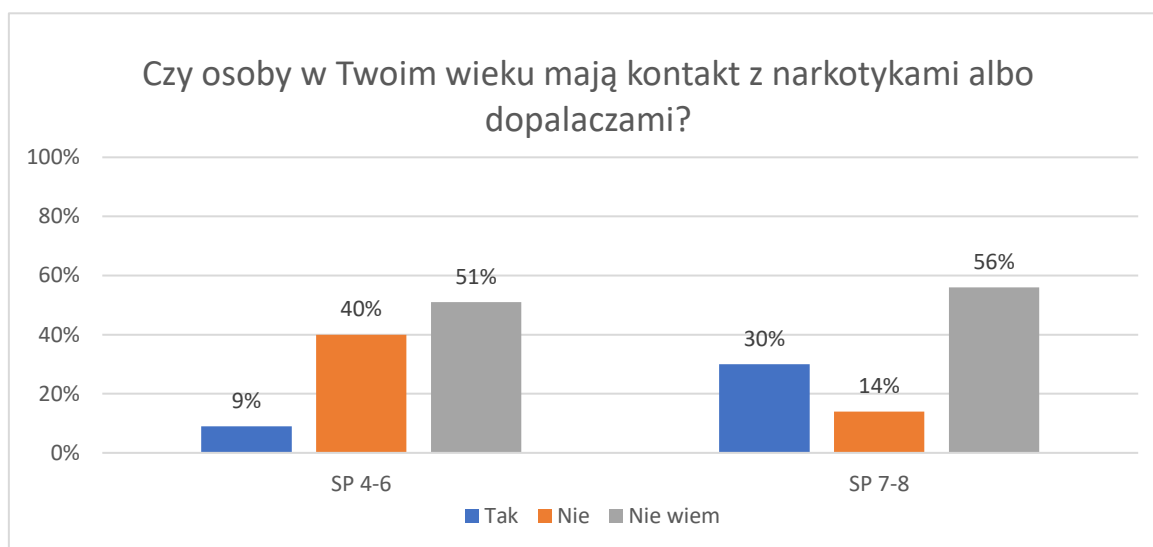

SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: NARKOTYKI I DOPALACZE

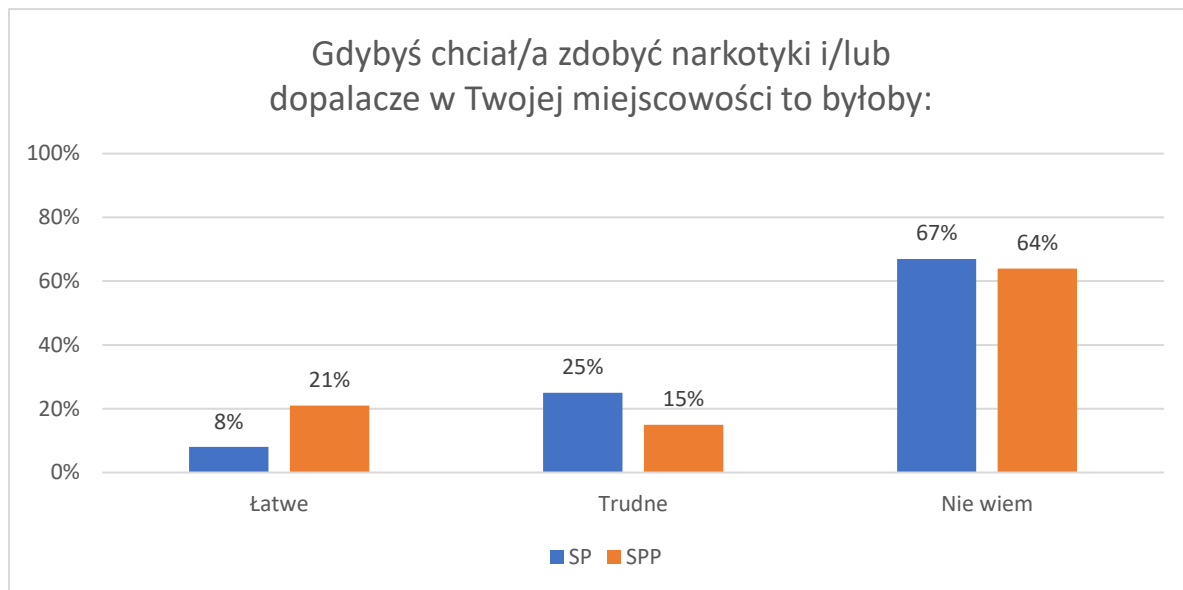
Wyniki badania ESPAD wskazują na znacznie niższy poziom rozpowszechnienia używania wśród polskiej młodzieży substancji nielegalnych (narkotyki, dopalacze), niż legalnych, zwłaszcza alkoholu i tytoniu. Większość badanych nigdy po substancje nielegalne nie sięgała. Wśród tych, którzy mają za sobą takie doświadczenia większość stanowią osoby, które co najwyżej eksperymentowały z marihuaną lub haszyszem.

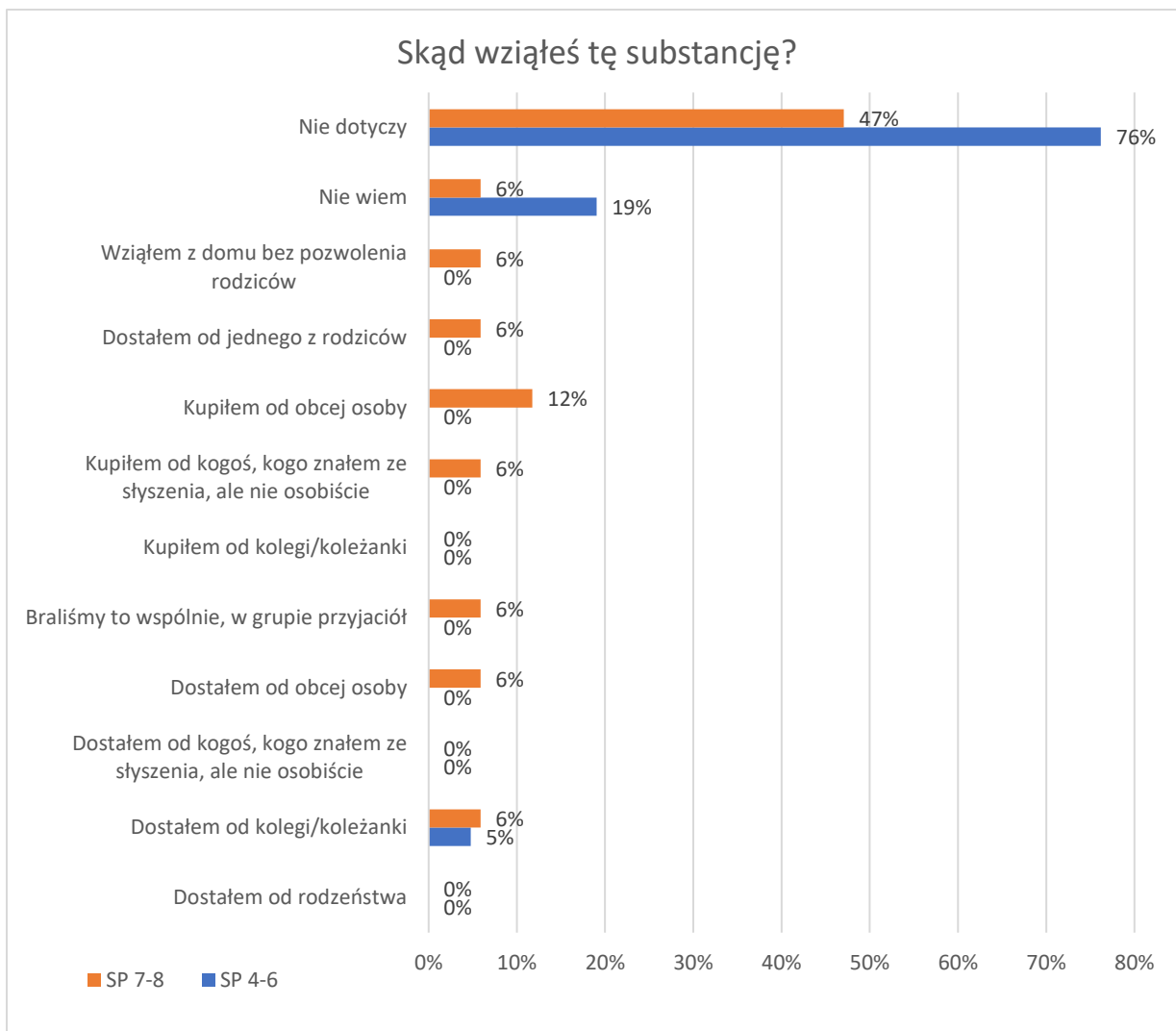
Wyniki badań wskazują, że niektórzy uczniowie mogą przejawiać problemy związane z przyjmowaniem narkotyków: 9% uczniów klas 4-6 oraz 30% klas 7-8 wskazuje, że ich rówieśnicy mają kontakt z narkotykami albo z dopalaczami.

Dodatkowo, 6% ankietowanych uczniów klas SP 4-6 oraz 8% klas SP 7-8 deklaruje, że przyjmowało substancje psychoaktywne takie jak narkotyki i dopalacze.

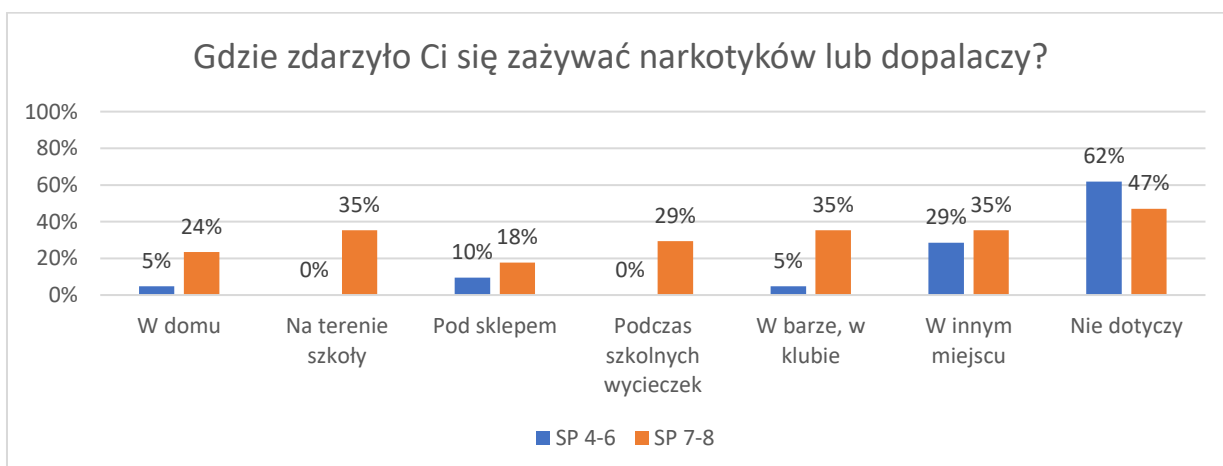

Jeżeli chodzi o subiektywną ocenę dostępności narkotyków i dopalaczy, to uczniowie w większości **wskazywali, że nie wiedzą czy zdobycie narkotyków lub dopalaczy byłoby łatwe/trudne** (SP 4-6: 67%; SP 7-8: 64%). Jednakże, **8% młodszych oraz 21% starszych uczniów twierdzi, że byłoby to łatwe**. Może to oznaczać, że ci uczniowie lub ich znajomi dokonywali już próby zakupu narkotyków lub dopalaczy. Jak pokazują nasze badania – uczniowie najczęściej pozyskali narkotyki lub dopalacze od nieznanym osobom.

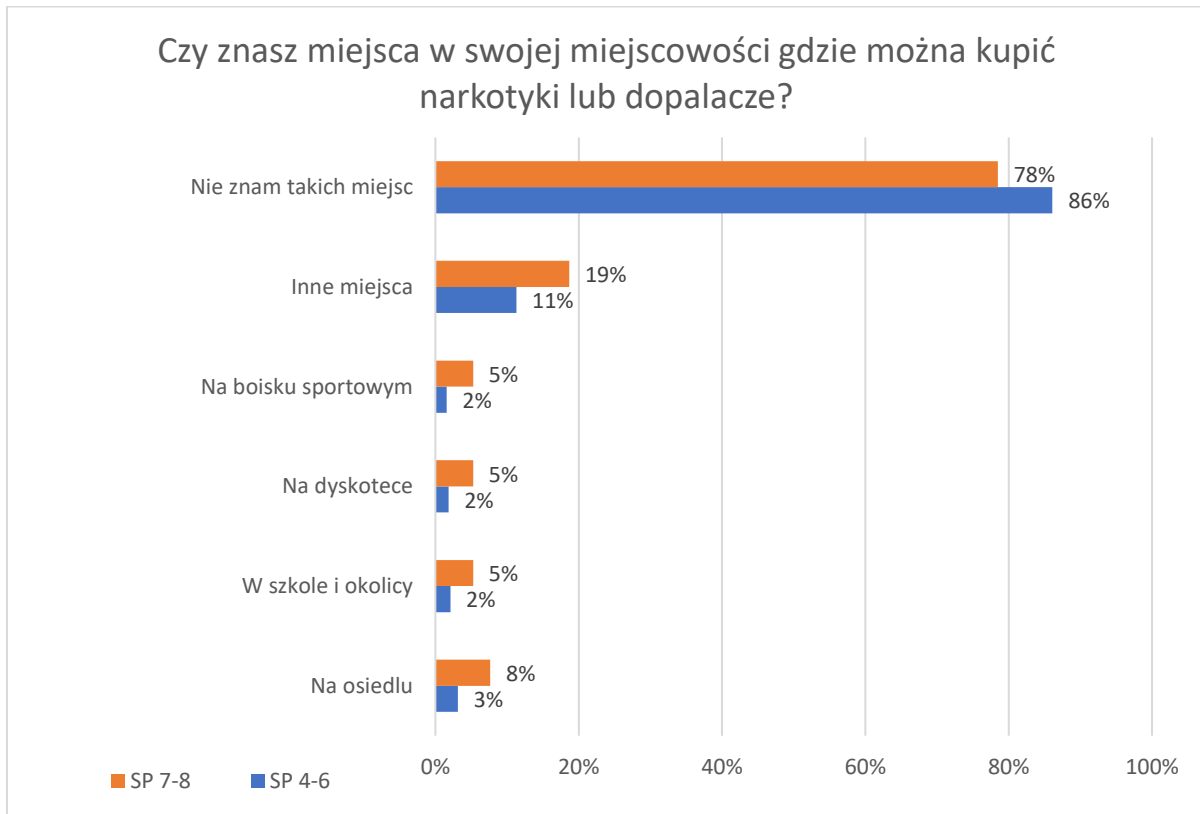

Poniższy wykres pokazuje, że uczniowie klas 7-8 najczęściej zażywają narkotyki na terenie szkoły (35%) oraz w barach lub klubach (35%). W klasach 4-6 dominują odpowiedzi "Nie dotyczy" (62%), co oznacza, że większość młodszych uczniów nie miała kontaktu z narkotykami. Starsi uczniowie częściej zażywają narkotyki w domu (24%) i podczas szkolnych wycieczek (29%).

Kolejno, zapytano uczniów, czy znają w swojej miejscowości miejsca, w których można kupić narkotyki lub dopalacze. Większość badanych nie posiada takiej wiedzy (SP 4-6: 86%, SP 7-8: 78%), **aczkolwiek pojawiły się deklaracje uczniów wskazujące, gdzie można nabyć te substancje.**

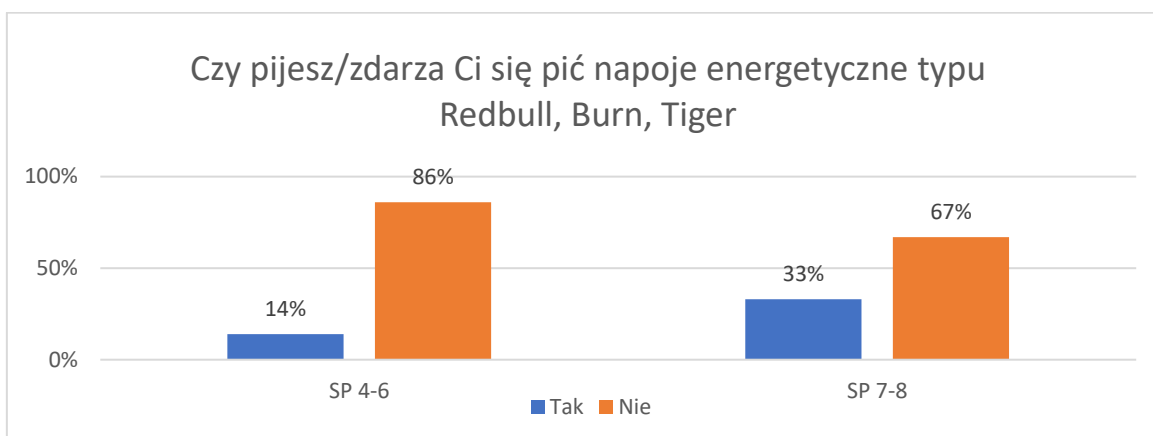
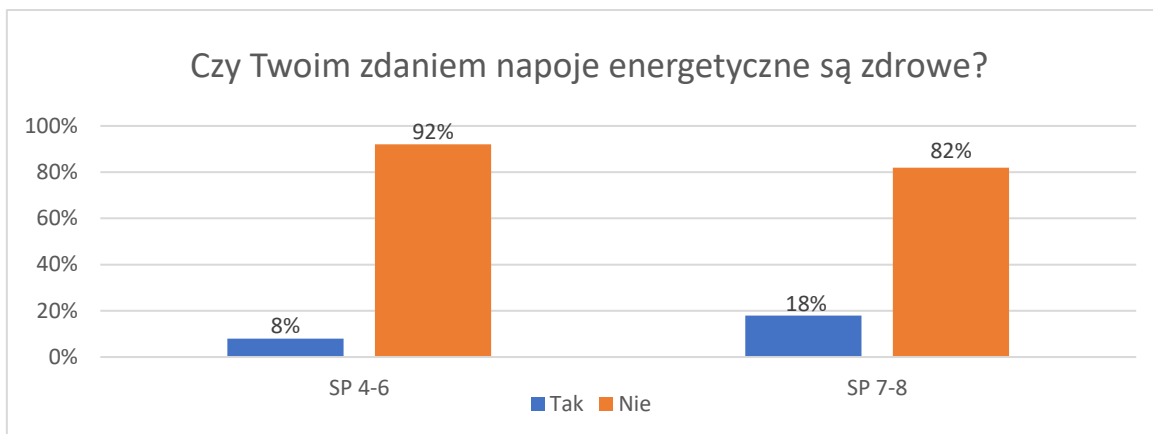
SPOŻYWANIE NAPOJÓW ENERGETYZUJĄCYCH PRZEZ DZIECI I MŁODZIEŻ

Napoje energetyzujące są bardzo popularną używką wśród dorosłych, młodzieży oraz dzieci. W Polsce napoje energetyzujące nazywane są „energetykami”, a przecież są one słabym źródłem energii. W języku angielskim na napoje energetyzujące używa się określeń „stimulant drink” czy „energy drink”. Skierowane są do osób dorosłych i mają na celu zmniejszenie uczucia zmęczenia, poprawę samopoczucia i wydolności organizmu.

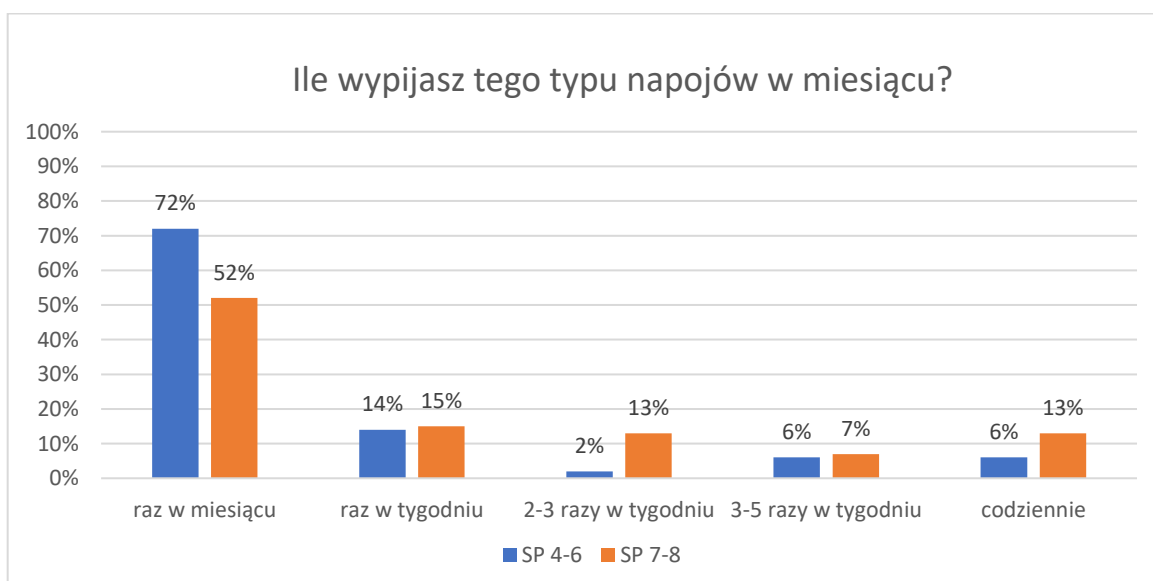
Często napoje energetyzujące mylone są z napojami izotonicznymi, które również są bardzo popularne wśród młodzieży. Napoje izotoniczne zostały zaprojektowane głównie z myślą o osobach aktywnych fizycznie oraz w stanach zwiększonej potliwości. Ich głównym zadaniem jest chronić organizm przed odwodnieniem oraz uzupełnić niedobory elektrolitów utraconych w trakcie wzmożonej aktywności fizycznej. Są łatwo przyswajalne, ponieważ stężenie rozpuszczalnych w nich cząstek jest takie samo jak we krwi człowieka. Różnice w składzie produktów: (energetyzujące – duża zawartość cukru, kofeiny, tauryny; izotoniczne – zawartość mikroelementów i makroelementów, witamin). Występują także różnice w oddziaływaniu na organizm (energetyzujące – funkcja pobudzająca; izotoniczne – zapobiegają odwodnieniu organizmu, uzupełniają elektrolity).

Napoje energetyzujące (tzw. energy drinki, napoje wysokooktanowe) to gazowane napoje bezalkoholowe, które mają działanie pobudzające. Napoje te, wzbogacane są o substancje, które mają za zadanie poprawiać sprawność fizyczną (w krótkim przedziale czasowym), psychofizyczną oraz zdolność koncentracji. Najczęściej w swoim składzie zawierają kofeinę, znaczną ilość cukru i taurynę. Spożywanie napojów energetyzujących u coraz młodszych osób zdecydowanie rośnie, co jest niepokojące z punktu widzenia zdrowia publicznego.

Zbadaliśmy przekonania uczniów Gminy Drawsko Pomorskie, na temat napojów energetyzujących. 8% uczniów klas SP 4-6 oraz 18% SP 7-8 jest zdania, że napoje energetyczne są zdrowe. Co więcej, 14% uczniów z młodszej oraz 33% starszej grupy deklaruje, że pije napoje energetyczne.

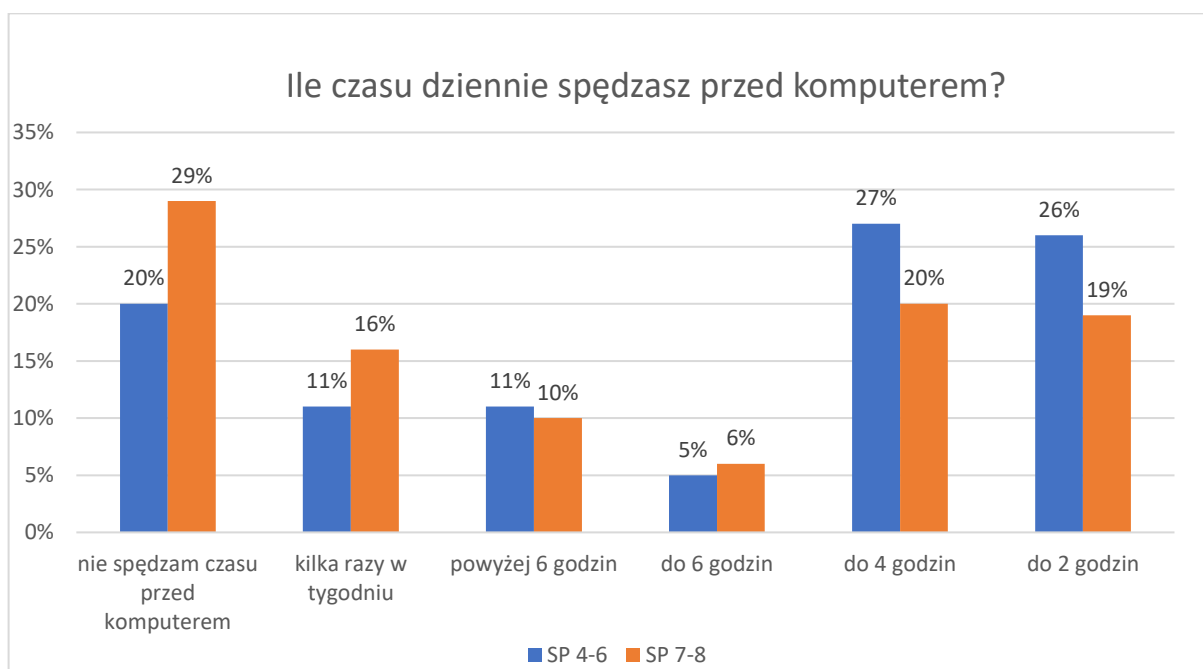

Uczniowie deklarujący spożywanie napojów energetycznych, najczęściej wskazywali, że piją je raz w tygodniu (SP 4-6: 14%; SP 7-8: 15%). Pojawiały się również odpowiedzi uczniów mówiące o przyjmowaniu tych napojów codziennie (SP 4-6: 6%; SP 7-8: 13%).

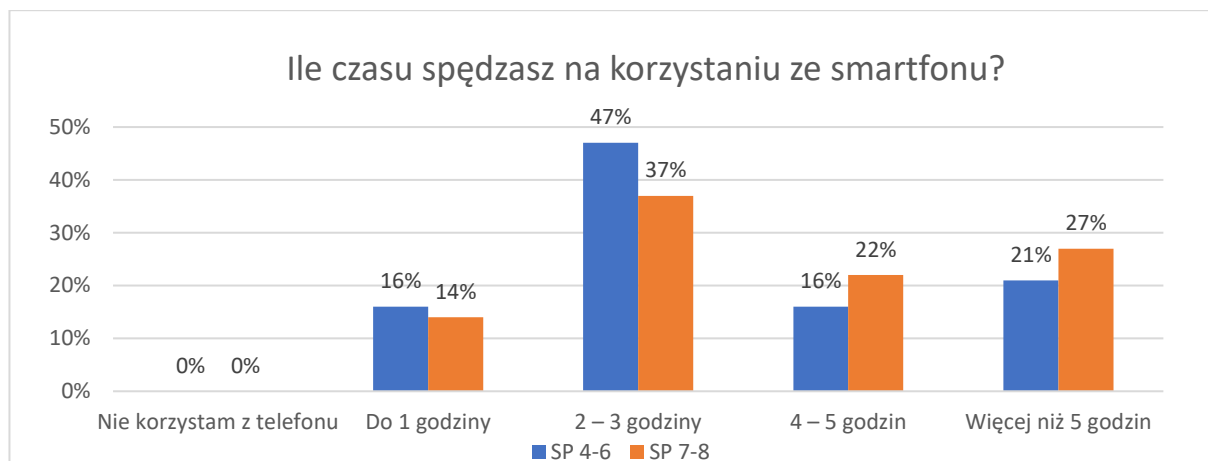
Problematyka nieprawidłowego korzystania z Internetu i komputera (w tym, nadużywanie) staje się coraz powszechniejszym zagadnieniem. Komputer i Internet oferują szeroki wachlarz aktywności – zarówno prorozwojowych (dostęp do wiedzy), jak i patologicznych (m.in. dostęp do treści pornograficznych). Jedną z najbardziej rozpowszechnionych aktywności, które można wykonywać będąc online, jest granie w gry czy korzystanie z portali społecznościach. Mimo że odpowiedzialne korzystanie z komputera i Internetu, nawet przez dzieci, niesie ze sobą wiele korzyści, to należy jednak zwrócić uwagę na potencjalne zagrożenia wynikające z nadmiernego, pozbawionego kontroli zaangażowania. Poza skrajnymi przykładami niebezpieczeństwa, jakie wiąże się z nielegalnym użytkowaniem Internetu, pozostaje obszar związany z negatywnymi konsekwencjami dla rozwoju psychospołecznego dzieci i młodzieży. Spędzanie coraz większej ilości czasu przed monitorem komputera ma konsekwencje dla zdrowia fizycznego, ale także dla rozwoju emocjonalnego i społecznego.¹¹

Uczniowie szkół podstawowych Gminy Drawsko Pomorskie najczęściej spędzają przed komputerem do 4 godzin dziennie (łącznie SP 4-6: 27%; SP 7-8: 20%). Niepokojące są deklaracje 11% młodszych oraz 10% starszych uczniów mówiące o korzystaniu z komputera powyżej 6 godzin dziennie.

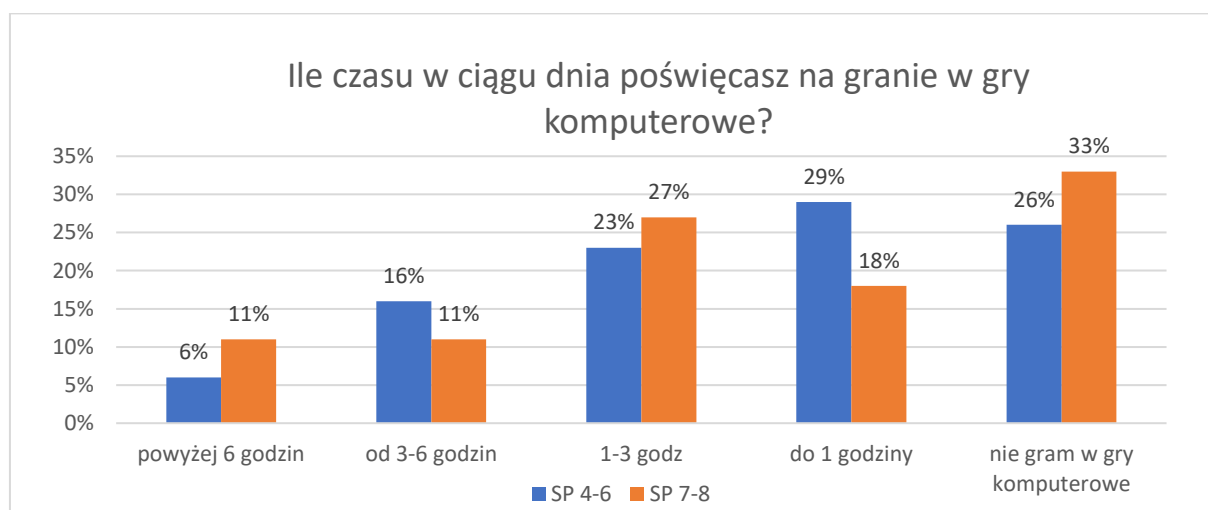
¹¹ Rowicka M., *Uzależnienia behawioralne. Praktyka i teoria*, Minister Zdrowia, Krajowe Biuro do spraw Przeciwdziałania Narkomanii, Warszawa 2015

W przypadku korzystania ze smartfonu uczniowie deklarują najczęściej czas do 3 godzin dziennie (łącznie SP 4-6: 63%; SP 7-8: 51%). Niepokojące są deklaracje 21% młodszych oraz 27% starszych uczniów mówiące o korzystaniu ze smartfonu powyżej 5 godzin dziennie.

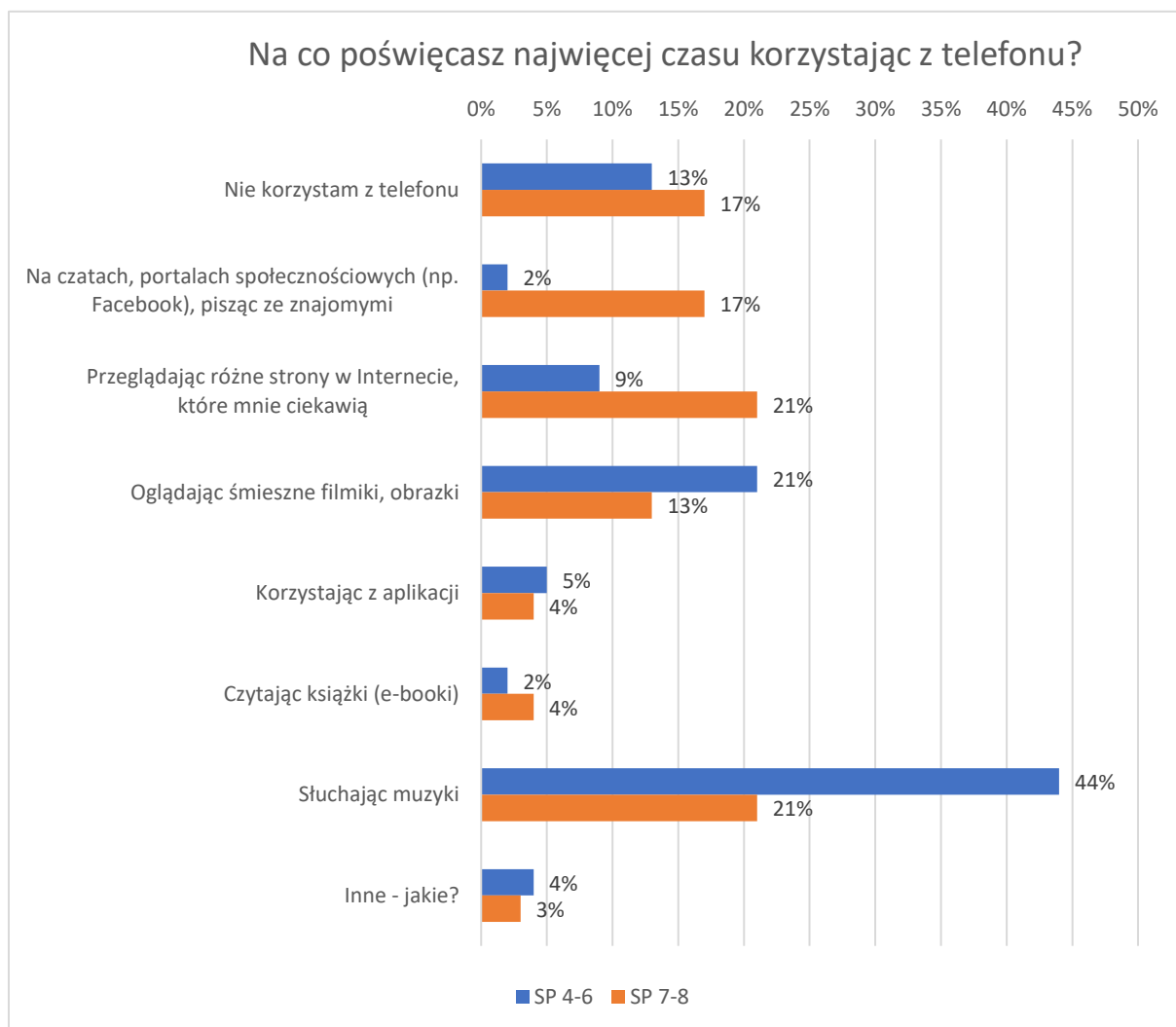
Zapytaliśmy uczniów, ile czasu w ciągu dnia poświęcają na granie w gry komputerowe. Optymistyczne są wskazania 26% uczniów klas 4-6 oraz 33% uczniów klas 7-8 mówiące, że nie grają w gry komputerowe.

Należy tutaj zaznaczyć, że dzieci i młodzież, tak samo jak dorośli, nie zawsze potrafią dokonać „uczciwej” samooceny swoich negatywnych przyzwyczajzeń czy nawyków, dlatego należy mieć na uwadze, że ten odsetek w rzeczywistości może być jeszcze wyższy.

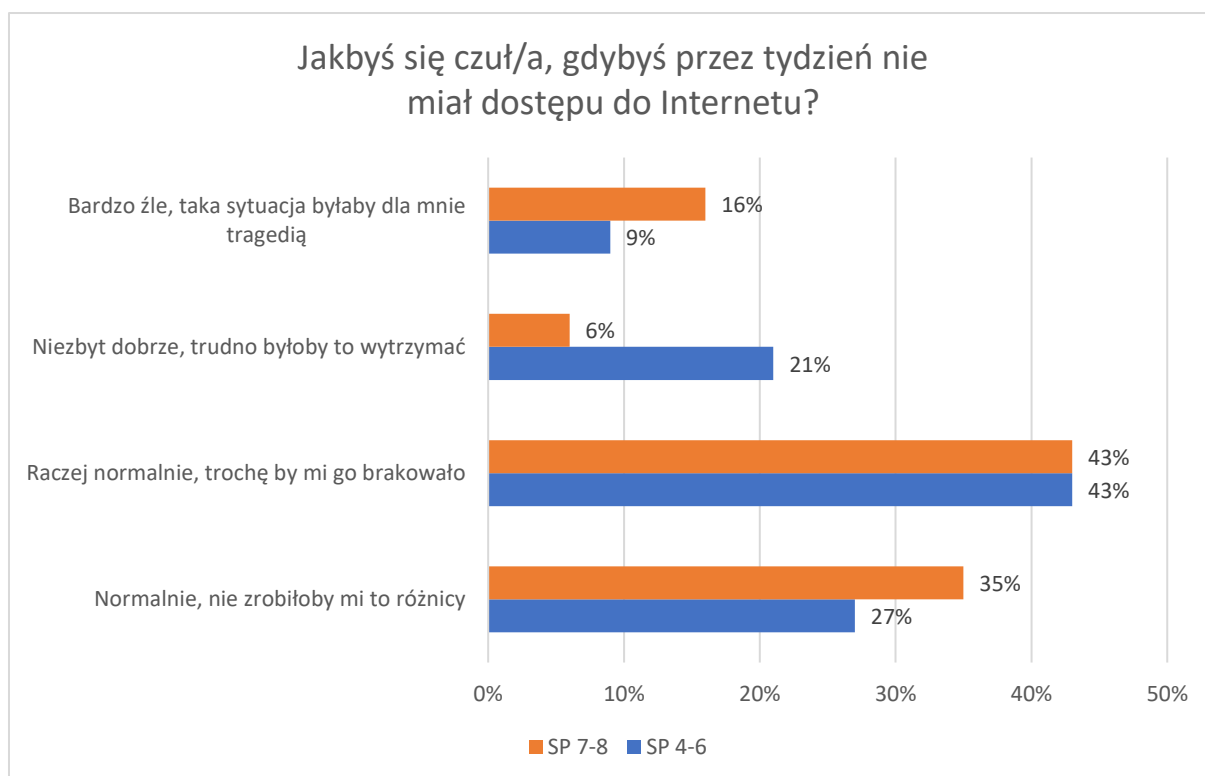

Jeżeli chodzi o **powody korzystania z telefonu** uczniowie wskazywali kolejno na:

- **SP 4-6:** słuchanie muzyki (44%), oglądanie tzw. memów (21%) oraz przeglądanie różnych stron w Internecie (9%);
- **SP 7-8:** przeglądanie różnych stron internetowych i słuchanie muzyki (po 21%) oraz serfowanie po portalach społecznościowych i czatach (17%).

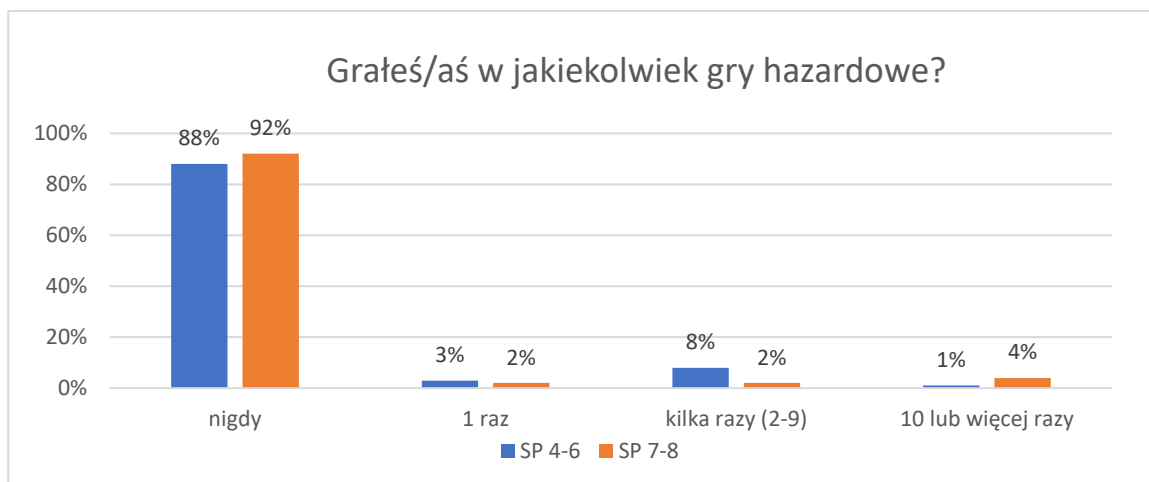
Łącznie **70% uczniów klas 4-6** oraz **78% uczniów klas 7-8** deklaruje, że **brak dostępu do Internetu nie miałby dla nich znaczenia** lub też **wpływ ten byłby niewielki**. Aczkolwiek, spora część uczniów przyznaje, że **odczuwałaby brak dostępu do Internetu (SP 4-6 – 21%; SP 7-8 – 6%)**. Jednocześnie, 9% uczniów klas 4-6 oraz 16% klas 7-8 stwierdziło, że **korzystanie z Internetu jest dla nich na tyle istotne, że trudno byłoby im bez tego wytrzymać**.

Hazard wydaje się być rozrywką zarezerwowaną dla dorosłych, jednakże w różnorodne gry hazardowe coraz częściej uwikłane są również dzieci i młodzież. Z badań przeprowadzonych w 2018 roku przez CBOS wynika, że w grupie młodzieży częściej narażeni na uzależnienie od gier hazardowych są chłopcy niż dziewczęta. Jednocześnie ponad połowa nieletnich nie rozmawia z rodzicami, o tym, że gra na pieniądze. Choć, w porównaniu z deklaracjami sprzed 2 lat, mniej młodych ludzi gra na pieniądze i mniej spośród nich jest zagrożonych uzależnieniem od hazardu, to w przypadku 10% chłopców zauważono symptomy wskazujące na wysoki stopień ryzyka uzależnienia od hazardu. Na tle danych zebranych w 2016 roku widoczny jest spadek zainteresowania hazardem. Jednocześnie poprzedni wynik był wyższy niż wykazany w badaniu w 2013 roku. Jak tłumaczą autorzy raportu „Młodzież 2018” – „to swego rodzaju „fallowanie” zainteresowania hazardem wśród młodzieży charakterystyczne jest dla niemal wszystkich gier uwzględnionych w badaniu – wyjątek stanowią jedynie konkursy SMS-owe, w przypadku których od 2010 roku notujemy trwały trend spadkowy”. Podobnie jak w latach ubiegłych, najpopularniejszą wśród młodzieży grą typu hazardowego jest Lotto, w które grywa więcej niż co czwarty młody człowiek (28%)¹².

¹² CBOS, *Młodzież 2018*, Warszawa 2019.

Uczniowie z Gminy Drawsko Pomorskie sporej większości (SP 4-6: 88%, SP 7-8: 92%) nie mają doświadczenia z internetowymi grami na pieniądze. Jednakże, 12% młodszych oraz 8% starszych uczniów miało do czynienia z taką formą hazardu.

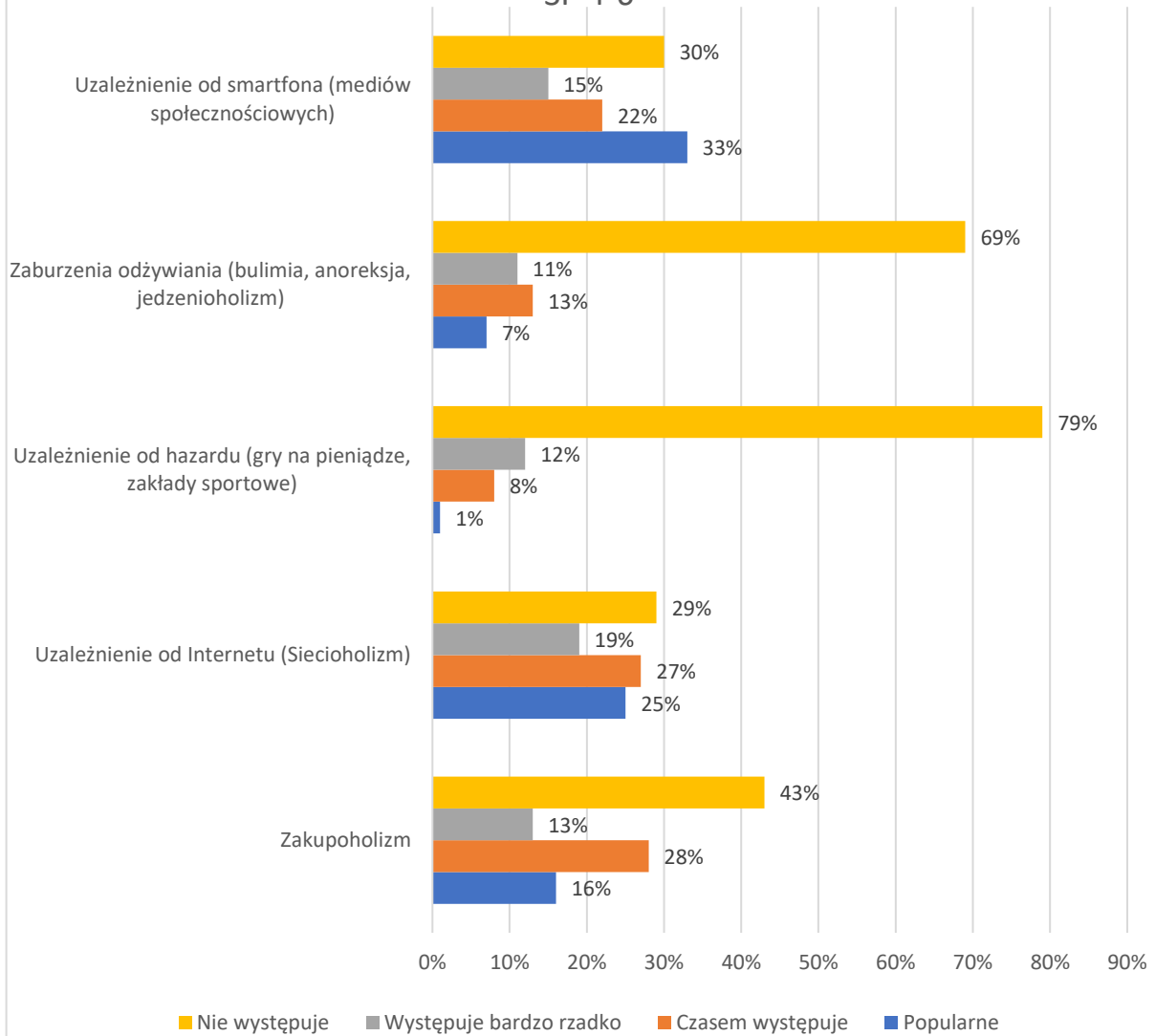
Poprosiliśmy również uczniów Gminy Drawsko Pomorskie o wyrażenie swojej opinii na temat różnego rodzaju uzależnień. Respondenci dokonywali subiektywnej oceny zaprezentowanych uzależnień od bardzo powszechnego zjawiska do jego braku.

Za najbardziej powszechne uzależnienia behawioralne uczniowie Gminy Drawsko Pomorskie uznali: uzależnienie od smartfonu (SP 4-6: 55%, SP 7-8: 67%) oraz sieciorholizm (SP 4-6: 52%, SP 7-8: 67%).

Szczegółowy rozkład deklaracji przedstawiają poniższe wykresy.

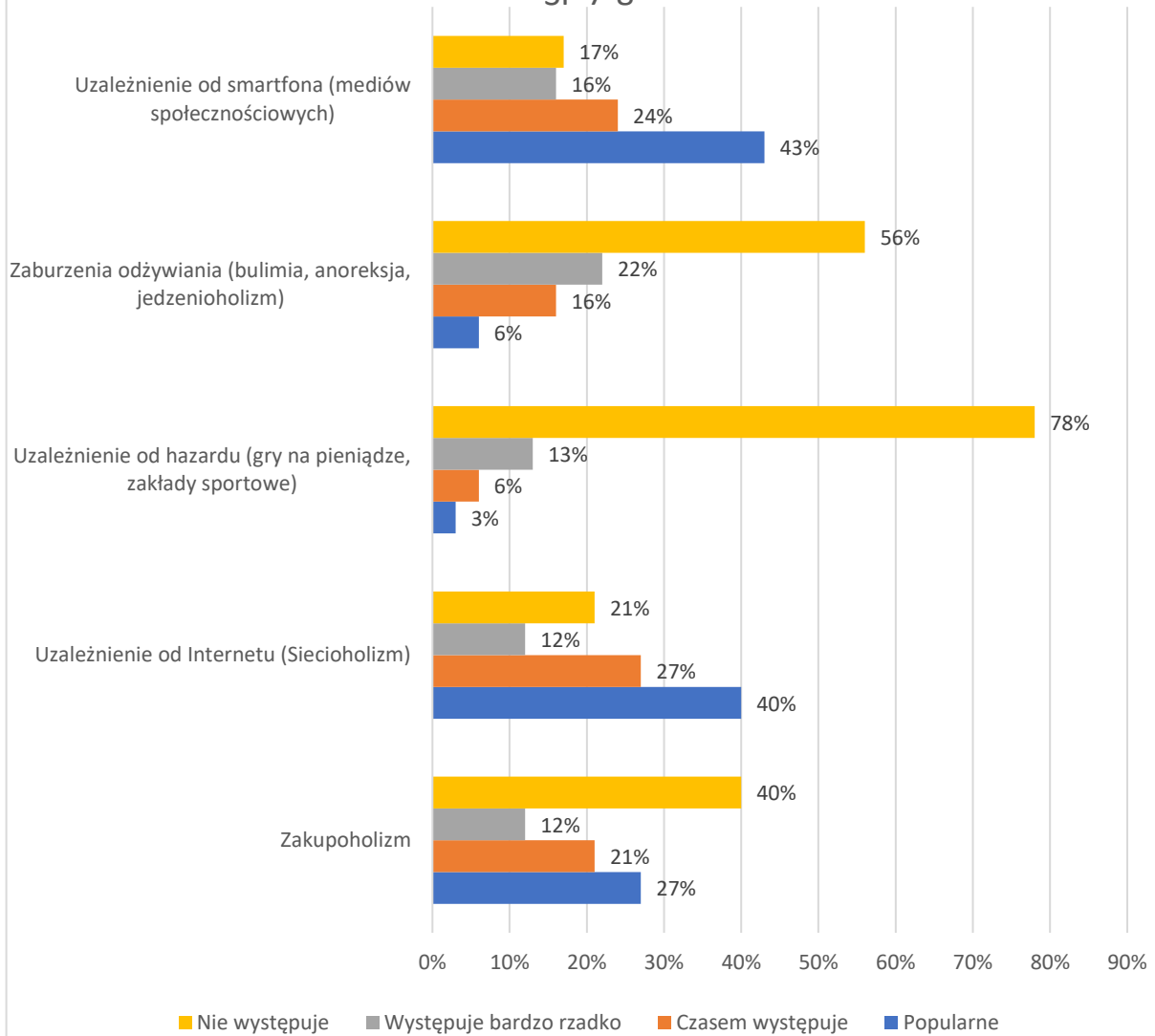
Czy w Twoim otoczeniu jest obecne następujące zjawisko?

SP 4-6

Czy w Twoim otoczeniu jest obecne następujące zjawisko?

SP 7-8

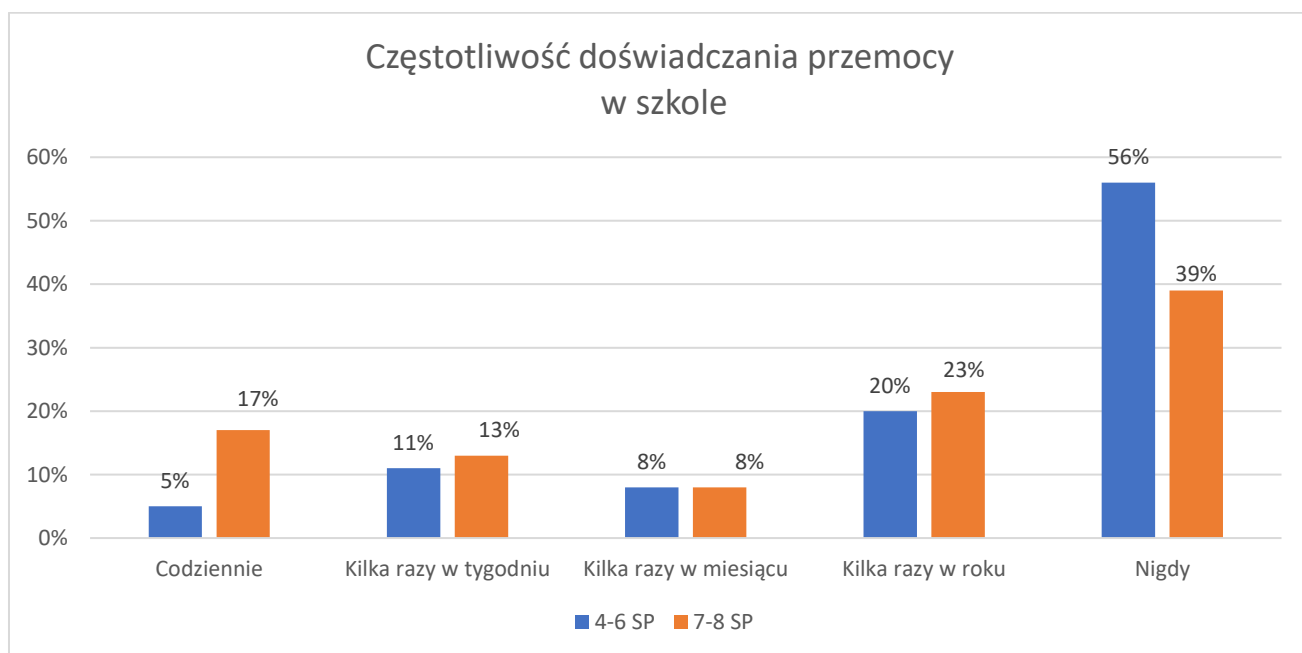
PRZEMOC ORAZ CYBERPRZEMOC

Zjawisko przemocy w środowisku młodych ludzi staje się problemem coraz bardziej aktualnym i wymagającym podjęcia odpowiednich rozwiązań. Agresja ujawniająca się w szkole często ma swoje źródła w przemocy domowej, kiedy rodzice uczą swoje dzieci niewłaściwych wzorców reagowania i podejmowania kontaktów z innymi ludźmi. Przeprowadzone ankiety w Gminie Drawsko Pomorskie pozwalają przyjrzeć się dokładniej nasileniu zjawiska agresji w środowisku szkolnym.

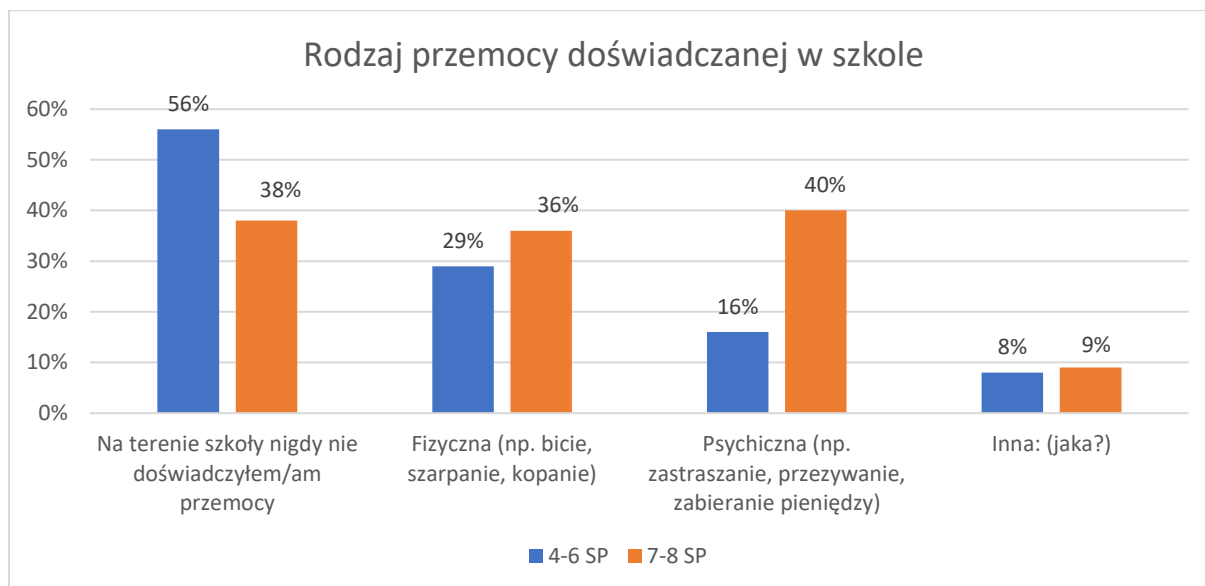
W ankiecie wytłumaczyliśmy uczniom, że przemoc może mieć formę fizyczną (np. bicie, popychanie) lub psychiczną (np. przezywanie, straszenie, wykluczanie z grupy). Zapytaliśmy ich, jak często doświadczają jakichkolwiek form przemocy.

44% uczniów młodszych klas oraz 61% starszych wskazało, że doświadczyło lub doświadcza w szkole przemocy.

Niepokojące, wydają się dane, że jest grupa uczniów, która przyznaje, że kilka razy w tygodniu doświadcza w szkole przemocy. Należy również zwrócić uwagę na fakt, że we wszystkich badanych grupach uczniów pojawiły się deklaracje mówiące o doświadczaniu przemocy w szkole: codziennie, kilka razy w miesiącu oraz roku.

Zapytaliśmy też uczniów o rodzaj spotykanej przez nich przemocy w szkole. Wyniki wskazują, że młodsi uczniowie częściej doświadczają w szkole przemocy fizycznej natomiast uczniowie klas starszych deklarowali, że częściej doświadczają przemocy psychicznej ze strony innych uczniów.

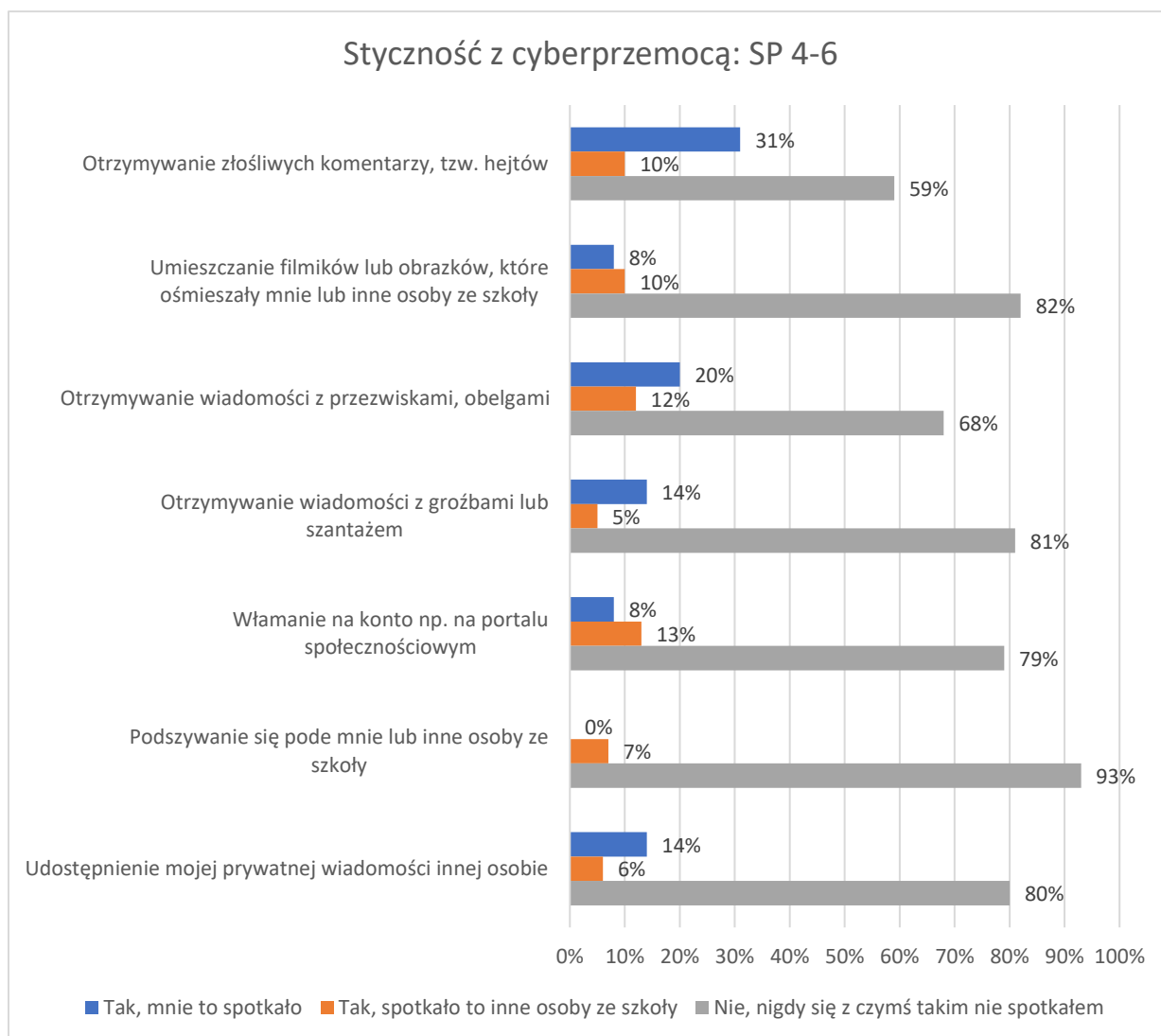

Internet jako nieocenione narzędzie komunikacji, edukacji oraz rozrywki jest atrakcyjnym medium. Należy jednak pamiętać, że korzystanie z Internetu może wiązać się z występowaniem licznych zagrożeń: przestępstw internetowych, cyberbullyingu, stalkingu, sekstingu, szantażu, podszywania się, hatingu. W badaniu postanowiliśmy sprawdzić doświadczenia związane z cyberprzemocą. Wyniki badań wskazują, że uczniom Gminy Drawsko Pomorskie nie są obce wymienione poniżej doświadczenia.

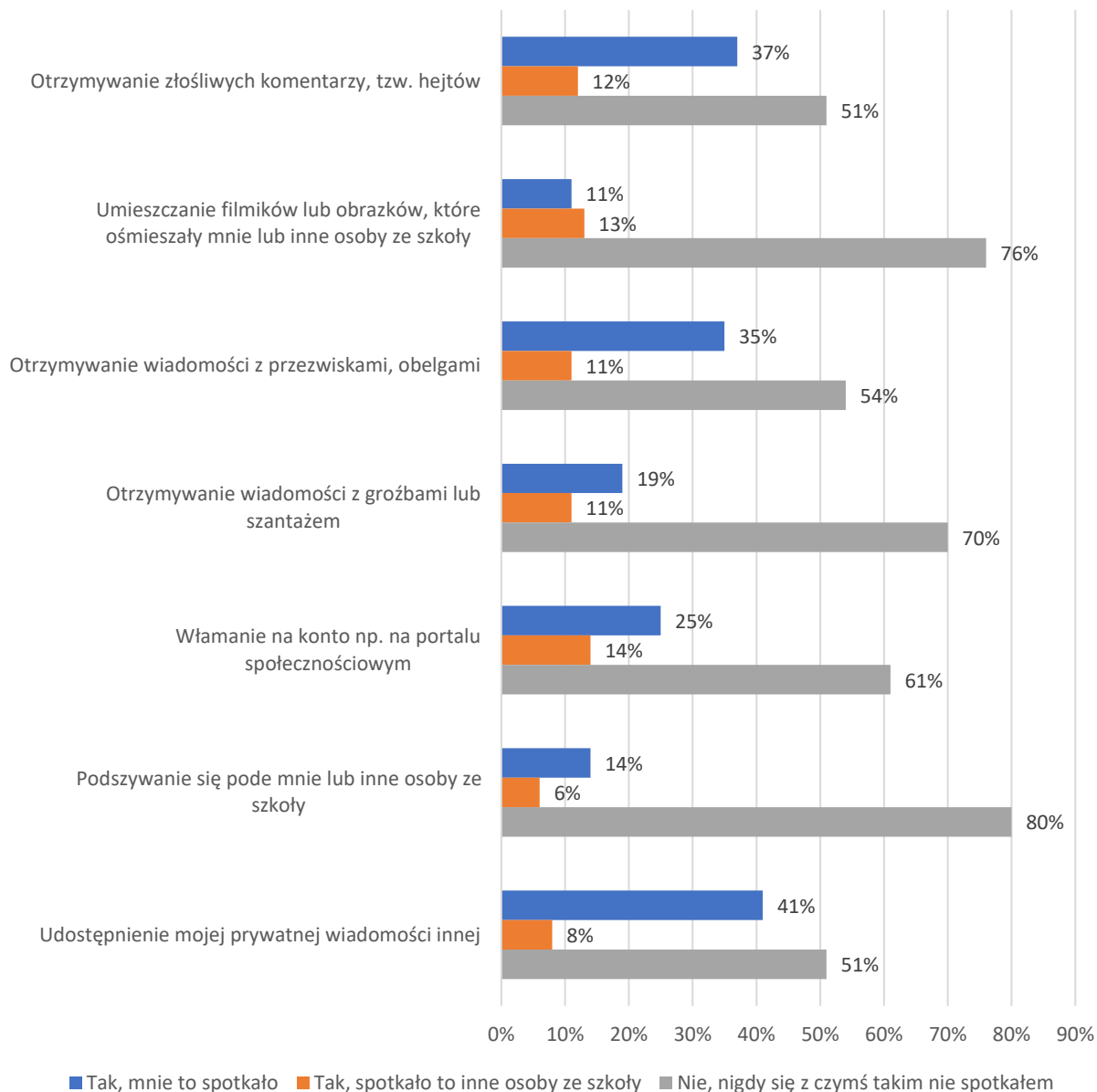
41% uczniów SP 4-6 oraz 49% uczniów klas SP 7-8 doświadczyło w przestrzeni internetowej zjawiska hatingu, nazywanego potocznie przez uczniów „hejtowaniem”. Polega ono na otrzymywaniu obraźliwych komentarzy atakujących bezpośrednio osobę. Komentarze takie są widoczne publicznie w serwisach społecznościowych i często występują w formie zmasowanej – jeden negatywny komentarz powoduje falę kolejnych. Dla dorastającej młodzieży doświadczenie hatingu może być niezwykle traumatyczne. Okres dojrzewania jest czasem, gdy środowisko rówieśnicze stanowi najmocniejszy punkt odniesienia. Odrzucenie, a wręcz nienawiść ze strony innych młodych osób może stanowić zagrożenie dla poczucia własnej wartości i rozwijającej się tożsamości.

Uczniowie dość często otrzymywali wiadomości z obelgami (SP 4-6 – 32%; SP 7-8 – 46%) oraz często została udostępniana ich prywatna korespondencja (SP 4-6 – 20%; SP 7-8 – 49%).

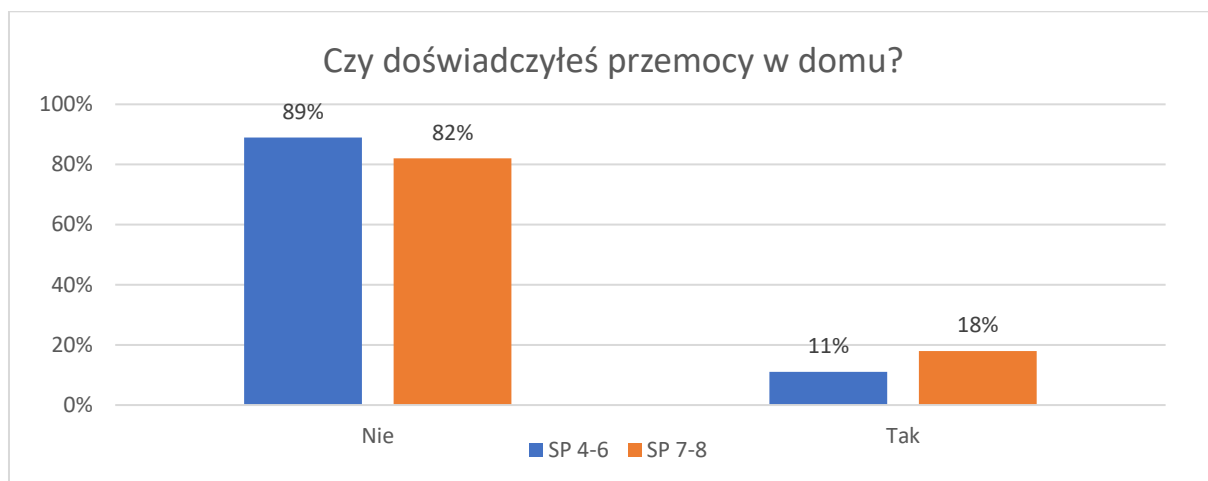
Wskazuje to na konieczność szerokiej edukacji z zakresu bezpiecznego korzystania z Internetu: wspierania świadomości prawnej, umiejętności ochrony przed niebezpiecznymi sytuacjami, wiedzy dotyczącej ochrony własnych danych.

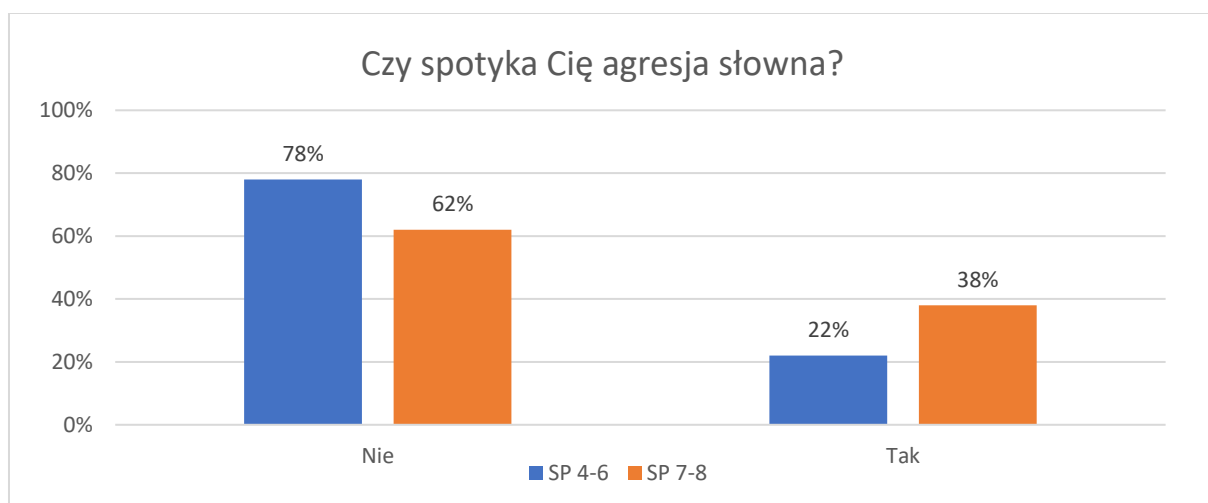
Styczność z cyberprzemocą: SP 7-8

Dzieci i młodzież spędzają najwięcej czasu w domu i w szkole – w związku z tym obydwie te środowiska powinny charakteryzować się harmonią i spokojem, które umożliwią prawidłowy rozwój młodego dorosłego. Uczniowie zostali zapytani czy doświadczają przemocy domowej. Uzyskane wyniki wskazują, że przemoc domowa jest obecna w domach uczniów Gminy Drawsko Pomorskie (SP 4-6: 11%; SP 7-8: 18%).

Jak wynika z przeprowadzonych badań – uczniowie Szkół Gminy Drawsko Pomorskie wskazują, iż w ich środowisku dochodzi do agresji słownej (SP 4-6: 22%; SP 7-8: 38%).

CZAS WOLNY

Wśród ulubionych sposobów spędzania czasu wolnego młodzieży dominują spotkania z przyjaciółmi i znajomymi (86%). Popularną aktywnością towarzyską są też wyjścia do dyskotek i klubów (19%), jednak miłośników tego typu rozrywki po raz kolejny ubyło. Blisko jedna trzecia badanych (31%) najchętniej przeznaczą wolny czas na uprawianie sportu, które jest minimalnie mniej popularne niż dwa lata temu. Po jednej czwartej uczniów lubi spędzać czas grając w gry komputerowe (25%) lub surfując w Internecie (25%), a jedna dziesiąta (10%) – na udzielaniu się w serwisach społecznościowych. Podobne jak przed dwoma laty odsetki uczniów preferują spędzać wolny czas z książką (17%) lub przed telewizorem (18%). Około jednej ósmej (13%) poświęca czas na aktywności artystyczne, a nieco mniej (9%) chodzi na koncerty. „Nic nierobienie” – spanie, leżenie, odpoczywanie – stanowi preferowaną formę spędzania czasu wolnego niemal jednej trzeciej młodzieży (29%), a jej popularność utrzymuje się od dwóch lat na wyższym niż wcześniej poziomie.¹³

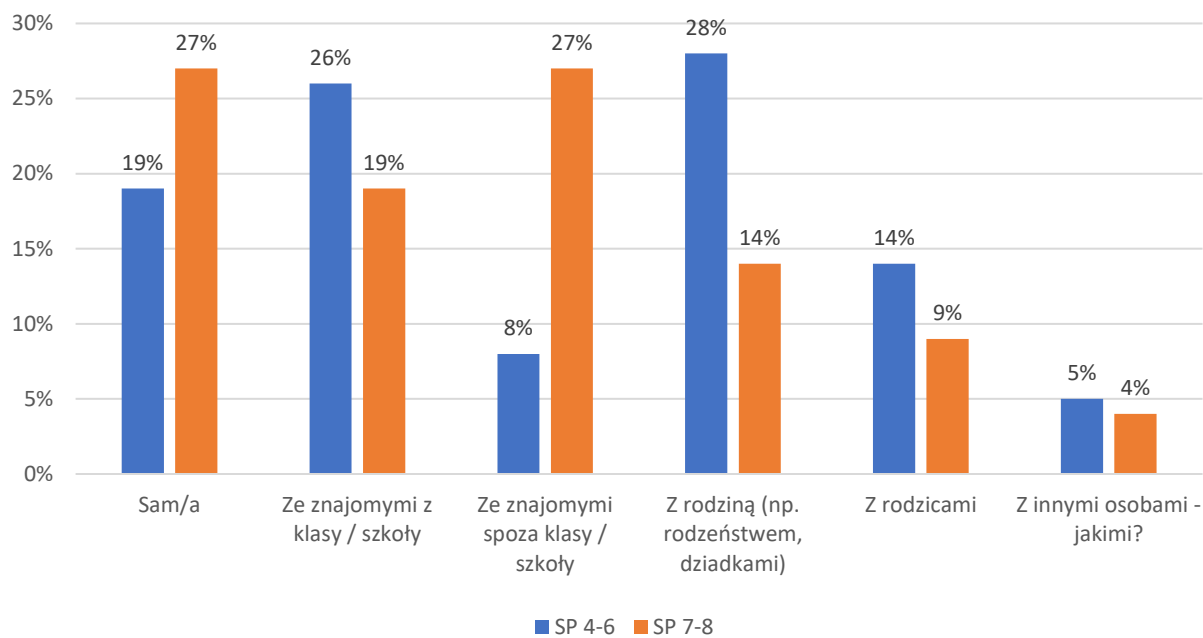
Czas wolny to czas, który pozostaje do dyspozycji dziecka po wypełnieniu obowiązków szkolnych i domowych, na odpoczynek, regenerację fizyczną i psychiczną organizmu, ale także na zabawę oraz rozwój zdolności i zainteresowań.

Największy wpływ na sposób organizowania czasu wolnego przez dzieci ma rodzina, a dokładniej wzorce, jakie w niej panują. To na rodzicach więc spoczywa największy obowiązek rozwijania u swoich pociech umiejętności wykorzystywania czasu wolnego. Wspólne spędzanie czasu, gry i zabawy w gronie rodziny, wspólne spacerowanie i rozmowy pozwalają nie tylko na wspaniałe spędzenie popołudnia czy wieczoru, ale też pozwalają dziecku wykształcić nawyk przyjemnego spędzania czasu wolnego. Im młodsze dziecko, tym większy wpływ mają na jego rozwój osoby znaczące oraz wzorce przez nie przekazywane.

Młodszy uczniowie najwięcej czasu spędzają z rodziną (SP 4-6: 28%) lub ze znajomymi z klasy/szkoły (SP 4-6: 26%). Natomiast, uczniowie klas 7-8 samotnie (27%) oraz ze znajomymi spoza szkoły (27%).

¹³ Centrum Badania Opinii Społecznej, Komunikat z badań: Młodzież 2018, Warszawa 2019 (dostęp: 5.10.2020 r.)

Z kim najczęściej spędzasz czas wolny?

PODSUMOWANIE

Dorośli mieszkańcy Gminy Drawsko Pomorskie

- W opinii mieszkańców Gminy Drawsko Pomorskie najistotniejszymi problemami społecznymi są: zanieczyszczenie powietrza – smog (61%) oraz uzależnienia behawioralne (39%).
- Z kolei w kwestii zjawisk uzależnień bardzo powszechnymi w ich środowisku są: alkoholizm (33%) oraz sieciologizm (32%).
- Jak wskazują wyniki badań przeprowadzonych wśród mieszkańców Gminy Drawsko Pomorskie 11% z respondentów zna osobiście lub ze słyszenia osoby doznające przemocy w rodzinie, a 54% ma podejrzenia, że może do tego dochodzić.
- Według opinii wyrażonych w ankiecie na temat spożywania alkoholu mieszkańcy Gminy Drawsko Pomorskie odzwierciedlają postawy wobec picia alkoholu o średnim stopniu ryzyka – większość badanych z rozważą spożywa alkohol - najczęściej raz w tygodniu (38%) oraz kilka razy w miesiącu (34%), wypijając przy tym umiarkowane ilości alkoholu (3-4 porcje: 40%, 5-6 porcji: 37%).
- 86% badanych uważa, że w najbliższej okolicy znajdują się odpowiednia liczba punktów, gdzie można nabyć alkohol.
- 40% respondentów uważa osoby pijące alkohol za zagrażające bezpieczeństwu w lokalnym środowisku, a 96% badanych mieszkańców nie zna miejsc do których po pomoc może zgłosić się osoba uzależniona od alkoholu.
- Palenie wyrobów tytoniowych wśród dorosłych mieszkańców Gminy Drawsko Pomorskie jest rozpowszechnionym nałogiem – 72% z badanych nie deklaruje, że nie pali wyrobów tytoniowych, a łącznie 40% badanych pali regularnie papierosy lub e-papierosy.
- 21% z badanych deklaruje, że zna przynajmniej jedną osobę zażywającą substancje psychoaktywne takie jak narkotyki lub dopalacze. 79% wskazało, że nie ma w swoim otoczeniu takich osób przyjmujących substancje odurzające tj. narkotyki i dopalacze.
- Problem uzależnienia od gier hazardowych na terenie Gminy Drawsko Pomorskie nie występuje - 100% respondentów przyznaje, że nie ma doświadczenia z grami hazardowymi.

- Większość respondentów (96%) nie ma tendencji do "zajadania" stresów i trudnych emocji, podczas gdy 4% przyznaje się do takiego zachowania. Co więcej, aż 98% badanych nie ma problemów z kontrolowaniem swoich zachowań jedzeniowych, co oznacza, że jedynie 2% doświadcza trudności w tym obszarze. Wyniki te sugerują, że problemy związane z niekontrolowanym jedzeniem w reakcji na stres dotyczą mniejszości z badanych.
- Jak wynika z przeprowadzonych badań 76% mieszkańców dostrzega potrzebę realizacji działań z zakresu profilaktyki uzależnień. Świadczyć to może o wysokim poziomie wiedzy mieszkańców na temat tego, jak istotne jest ograniczanie rozmiarów używania lub nadużywania substancji psychoaktywnych. Badani wskazali na potrzebę organizacji: otwartych konsultacji z terapeutą uzależnień (28%), wsparcia psychologicznego dla rodzin (24%), organizacji warsztatów profilaktycznych dla uczniów (24%), udziału w ogólnopolskich kampaniach profilaktycznych (12%) oraz pomoc w integracji dzieci po okresie pandemii (12%).

Rekomendowane działania dla dorosłych mieszkańców:

- Kontynuowanie podejmowanych działań informujących o negatywnych skutkach zdrowotnych, społecznych i prawnych wynikających z nadużywania alkoholu, a także mechanizmów uzależnienia. W tym celu skuteczne mogą okazać się rozpowszechniane wśród mieszkańców ulotki, broszury lub rozmieszczone na terenie Gminy plakaty i bilbordy. Aby dotrzeć do jak najszerszego grona odbiorców, warto wykorzystać przy tym nowe media. Warto również wykorzystać tablice informacyjne w miejscach publicznych.
- Organizowanie szkoleń dla lekarzy i pielęgniarek w zakresie rozpoznawania wzorów spożywania alkoholu przez pacjentów i podejmowania interwencji wobec osób pijących alkohol ryzykownie i szkodliwie.
- Przeprowadzenie kampanii informacyjnej na temat konsekwencji prowadzenia pojazdów pod wpływem alkoholu oraz podejmowanie działań mających na celu zmianę przekonań i postaw uczestników ruchu drogowego poprzez wzmocnienie postawy braku tolerancji dla spożywania alkoholu wśród osób kierujących pojazdami.
- Współpraca z Policją, na przykład w celu rozpowszechniania przez nich ulotek, broszur i materiałów edukacyjnych podczas kontroli drogowych na temat wpływu alkoholu na organizm.

- Rozpowszechnianie ulotek, broszur i plakatów, na których znajdować się będą informacje zachęcające do rzucenia palenia oraz sposoby i metody, które mogą w tym pomóc.
- Podjęcie działań profilaktycznych wykorzystując przy tym strategię informacyjną mającą na celu edukację mieszkańców z zakresu szkodliwości nikotyny na zdrowie palacza i osób w jego najbliższym otoczeniu
- Wskazane jest zwrócenie szczególnej uwagi na dostępność oraz rozpowszechnienie informacji na temat działań podejmowanych przez władze lokalne w zakresie przeciwdziałania uzależnieniu od narkotyków i dopalaczy, a także rozpowszechniania wiedzy o negatywnych skutkach ich zażywania.
- Należałoby mimo wszystko zwrócić większą uwagę na dostępność oraz rozpowszechnianie informacji na temat instytucji, do których może zgłosić się osoba uzależniona od hazardu, a także mechanizmów uzależnienia zarówno w środowisku dorosłych, jak i dzieci oraz młodzieży.

Sprzedawcy napojów alkoholowych

- Rozkład deklaracji sprzedaży alkoholu pozwala sądzić, iż sprzedawcy odpowiedzialnie podchodzą do sprzedaży alkoholu osobom niepełnoletnim. W przypadku wątpliwości, co do wieku osoby kupującej alkohol – 85% sprzedawców zawsze sprawdza dowód potwierdzający pełnoletność klienta, a 15% robi to często
- 5% z badanych uważa, że osoby pijące alkohol zagrażają bezpieczeństwu w lokalnym środowisku.
- Respondenci wskazują, że przypadki próby kupna alkoholu przez osobę poniżej 18go roku życia zdarzają się najczęściej kilka razy w roku (5%) a 95% deklaruje, że do takich sytuacji nie dochodzi.
- 100% badanych deklaruje, że nigdy nie sprzedało alkoholu osobie budzącej wątpliwości osobie niepełnoletniej.
- 100% badanych stwierdza, że nie dochodzi do sytuacji spożywania alkoholu w obrębie sklepu.
- Sprzedawcy charakteryzują się **wysoką świadomością konsekwencji picia alkoholu** – 100% badanych nie zgadza się na to, aby kobiety w ciąży piły alkohol,

również 100% nie zgadza się na prowadzenie pojazdów mechanicznych po spożyciu oraz 80% badanych uważa, że alkohol nie pomaga w trudnych sytuacjach życiowych.

Rekomendowane działania dla sprzedawców napojów alkoholowych:

- Przeprowadzenie kampanii informacyjnej z zakresu odpowiedzialnej sprzedaży napojów alkoholowych. Kampania informacyjna może obejmować szkolenie dla sprzedawców napojów alkoholowych (szkolenie w punktach sprzedaży alkoholu), działania edukacyjne z wykorzystaniem techniki Mystery Shopping i dystrybucję materiałów typu plakaty i ulotki, naklejki do umieszczenia w punktach.
- Podejmowanie cyklicznych działań kontrolnych, interwencyjnych a także prewencyjno – edukacyjnych, mających na celu ograniczanie dostępności napojów alkoholowych np. wykorzystanie procedur badawczo - profilaktycznych.
- Zakup i kolportaż materiałów edukacyjnych skierowany do sprzedawców napojów alkoholowych występujących do Urzędu Gminy z wnioskiem o wydanie zezwolenia na sprzedaż i podawanie napojów alkoholowych.
- Rekomenduje się także zapoznanie pracowników punktów sprzedaży napojów alkoholowych z procedurą skutecznej odmowy, wzmacnianie umiejętności asertywności oraz ukazanie sposobów wspomagających współpracę sprzedawców z Policją oraz z organem kontrolnym takim jak GKRPA.

Dzieci i młodzież szkolna

- Spożywanie napojów alkoholowych przez dzieci i młodzież szkolną w Gminie Drawsko Pomorskie jest obecne. 3% uczniów klas 4-6 oraz 7% klas 7-8 deklaruje, że ma za sobą inicjację alkoholową. Planując oddziaływania profilaktyczne kierowane do dzieci i młodzieży warto wykorzystywać proces uczenia się rówieśniczego. Jest to sytuacja, w której dorastający człowiek czerpie pozytywne poglądy i postawy nie tylko od nauczyciela czy pedagoga, ale głównie od swoich rówieśników. Jeśli podczas programów profilaktycznych zostaną przeprowadzone odpowiednio dobrane ćwiczenia oraz zabawy, uczniowie sami wyciągną wnioski dotyczące alkoholu i będą mieli okazję podzielić się nimi z grupą.
- Do palenia papierosów chociaż raz w życiu przyznaje się 8% młodszych i 23% starszych uczniów. Najczęściej wskazywanymi powodami palenia papierosów przez

uczniów, którzy mają za sobą inicjację nikotynową była chęć spróbowania czegoś nowego oraz namowa znajomych. Jednocześnie, niepokojący jest względnie bardzo łatwy dostęp dzieci i młodzieży do wyrobów tytoniowych oraz napojów alkoholowych. Jego ograniczenie jest zadaniem leżącym w obowiązku osób dorosłych. Rekomenduje się podejmowanie działań budujących świadomość zagrożenia związanego z poszczególnymi używkami poprzez warsztaty profilaktyczne, szkolenia dla nauczycieli lub pogadanki profilaktyczne dla rodziców.

- Jak wynika z badań problem zażywania substancji psychoaktywnych takich jak narkotyki czy dopalacze jest obecny wśród uczniów szkół Gminy Drawsko Pomorskie – do inicjacji w tym zakresie przyznało się 6% uczniów klas SP 4-6 oraz 8% klas SP 7-8. Ważne jest prowadzenie regularnych zajęć profilaktycznych z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom. Najbardziej sprzyjające okoliczności do kontaktu z substancjami psychoaktywnymi stwarzają wakacje oraz czas wolny, dlatego też dzieci w tym okresie powinny zostać otoczone szczególną uwagą opiekunów i uświadamiane w kwestii niebezpieczeństw, jakie wiążą się z zażywaniem substancji psychoaktywnych. Zaleca się podjęcie obserwacji w placówkach oświatowych, w celu identyfikacji uczniów zażywających środki psychoaktywne.
- Należy zwrócić uwagę na obniżający się wiek osób sięgających po napoje energetyzujące, które stanowią duże obciążenie zdrowotne dla młodego organizmu. 8% uczniów klas SP 4-6 oraz 18% uczniów SP 7-8 jest zdania, że napoje energetyczne są zdrowe. Co więcej, 14% uczniów z młodszej grupy oraz 33% uczniów starszych deklaruje, że pije napoje energetyczne.
- Niepokój budzi ilość czasu spędzanego na korzystaniu z komputera i telefonu komórkowego. Uczniowie spędzają dziennie w ten sposób najczęściej – komputer do 4 godzin dziennie (SP 4-6: 27%, SP 7-8: 20%); do 3 godzin dziennie (SP 4-6: 63%, SP 7-8: 51%). Oznaczać to może, że po zakończonych lekcjach i wypełnieniu obowiązków są to ich jedyne formy spędzania czasu. Należy mieć na uwadze, iż trzeba wspierać wszelkie inicjatywy rozwijające różnorodne pasje uczniów, tak aby były bardziej atrakcyjną formą spędzania czasu po szkole niż surfowanie po stronach internetowych oferujących niewiele wartościowych treści. Istotne jest, aby włączać w te działania rodziców, którzy mają możliwość nadzorowania tego, jak ich dzieci wykorzystują domowe komputery i inne urządzenia z dostępem do Internetu.

- Pozytywnie należy ocenić minimalną skłonność uczniów do korzystania z gier hazardowych, pomimo tego, iż internetowe gry „na pieniądze” zaczynają być coraz bardziej popularne wśród dzieci i młodzieży. Doświadczenia z taką formą „rozrywki” deklaruje – 12% uczniów SP 4-6 oraz 8% SP 7-8. Warto zaznajomić uczniów z tematyką powstawania uzależnienia od hazardu, na przykład poprzez przeprowadzenie warsztatów profilaktycznych.
- Uczniowie przyznają, że doświadczają w szkole przemocy w różnorodnych formach (fizycznej bądź psychicznej). Otrzymane wyniki mogą posłużyć za zachętę do organizowania szkolnych warsztatów, podczas których dzieci i młodzież będą miały okazję do wspólnego zastanowienia się nad alternatywnymi sposobami rozładowywania negatywnych emocji i skutecznymi sposobami rozwiązywania konfliktów, bez używania przemocy. Należy także ciągle udoskonalać szkolne systemy przeciwdziałania i reagowania na przemoc, w które włączać trzeba rodziców, od których dzieci i młodzież czerpią wzorce w zakresie stosowania przemocy, jako rozwiązania codziennych problemów.
- Uczniowie w Gminie Drawsko Pomorskie deklarują w zdecydowanej większości bardzo dobre lub dobre relacje z opiekunami (SP 4-6: 98%, SP 7-8: 89%). Zaleca się rozwijanie pozytywnego potencjału rodziny i jednocześnie wzmacnianie czynnika chroniącego, jakim jest pozytywna więź dziecka z rodzicami poprzez realizację warsztatów podnoszących kompetencje wychowawcze rodziców.
- Uczniowie przyznają, że doświadczają agresji słownej. Otrzymane wyniki mogą posłużyć za zachętę do organizowania szkolnych warsztatów, podczas których dzieci i młodzież będą miały okazję do wspólnego zastanowienia się nad alternatywnymi sposobami rozładowywania negatywnych emocji i skutecznymi sposobami rozwiązywania konfliktów, bez używania przemocy.

Rekomendowane działania dla środowiska szkolnego:

- **Organizacja spotkań, pogadanek, zajęć i warsztatów dla uczniów, które będą:**
 - wskazywały negatywne skutki picia alkoholu, palenia papierosów i uzależnienia od tych substancji,
 - uświadamiały uczniom jak uzależnienie wpływa na życie,
 - rozwijały asertywną postawę – umiejętność odmowy,

- kształtowały postawy wolne od używek oraz promowały zdrowy styl życia,
uczenie zasad bezpiecznego korzystania z Internetu,
oraz będą miały na celu:

- poznanie zasad ochrony danych osobowych w Internecie przez uczniów,
- uczenie zasady stosowania ograniczonego zaufania do osób poznanych w sieci oraz postawy wzajemnego szacunku w Internecie,
- kształtowanie w młodych ludziach czujności w stosunku do innych szczególnie nieznajomych,
- dostarczenie uczniom wiedzy dotyczącej zarówno korzyści, jak i zagrożeń płynących z użytkowania Internetu,
- kształtowanie postaw uczniów sprzyjających podejmowaniu racjonalnych decyzji związanych z czasem i doborem treści programów komputerowych oraz Internetu,
- podnoszenie świadomości uczniów dotyczących ograniczeń prawnych wynikających z korzystania z sieci,
- ukazanie wpływu hazardu na funkcjonowanie młodego człowieka,
- poznanie alternatywnych form spędzania wolnego czasu,
- poznanie wpływu jaki ma na życie hazard,
- pokazanie jak budować pozytywny obraz samego siebie.

○ **Poszerzanie wiedzy i kompetencji nauczycieli oraz rodziców poprzez szkolenia i spotkania otwarte w tematyce:**

- ✓ Przyczyn wchodzenia w uzależnienie, charakterystyki substancji psychoaktywnych.
- ✓ Wskazania miejsca nauczyciela i rodzica w procesie szeroko pojętej profilaktyki uzależnień.
- ✓ Ukazania znaczenia i oczekiwanych skutków programów profilaktycznych.
- ✓ Sposobów wyjścia z uzależnienia.
- ✓ Ukazania roli komunikacji w relacjach z dzieckiem i uczniem.
- ✓ Przedstawienie mechanizmu i konsekwencji uzależnienia.
- ✓ Zwrócenie uwagi na różne formy uzależnienia.
- ✓ Przekazanie rzetelnej i dokładnej wiedzy o specyfice czynności uzależniających oraz ich wpływie na organizm i psychikę młodych ludzi.

- ✓ Omówienie poszczególnych uzależnień behawioralnych tj. pracoholizm, internetoholizm, jedzenioholizm, zakupoholizm i uzależnienie od hazardu, gier, zakładów, seksu.
- ✓ Omówienie: ZUI – Zespół Uzależnienia do Internetu, wpływ komputera i Internetu na młodego człowieka, rodzaje aktywności dzieci i młodzieży w sieci, zalety korzystania z Internetu.
- ✓ Najpopularniejsze zagrożenia Internetu.
- ✓ Jak chronić własne dziecko – poradnik dla wychowawców klas i nauczycieli, sposoby ochrony dzieci przed zagrożeniami w sieci.
- ✓ Nowe zagrożenia m.in: sexting – nastoletnia auto-pornografia w sieci, cyberprzemoc, era informacji i manipulacji medialnej, kampanie społeczne dotyczące zagrożeń związanych z Internetem.
- ✓ Programy pozwalające kontrolować dostęp dzieci do komputera i Internetu.

ANALIZA SWOT SYTUACJI GMINY DRAWSKO POMORSKIE NA PODSTAWIE ZAPREZENTOWANYCH W DIAGNOZIE DANYCH

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none">• Wysoki procent mieszkańców (90%) jest zdania, iż kobieta w ciąży nie może pić nawet małej ilości alkoholu. Podobny procent dorosłych jest zdania, iż prowadzenie pojazdów mechanicznych po wypiciu alkoholu nie jest bezpieczne (96%).• Zjawisko hazardu wśród dorosłych mieszkańców Gminy Drawsko Pomorskie nie występuje.• 76% dorosłych mieszkańców wyraża potrzebę realizacji działań profilaktycznych na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom.• Mieszkańcy przyznają, że uzależnienie od narkotyków i/lub dopalaczy nie jest rozpowszechnionym zjawiskiem (21% badanych zna przynajmniej jedną uzależnioną osobę).• Uczniowie w Gminie Drawsko Pomorskie deklarują bardzo dobre i dobre relacje z rodzicami (SP 4-6: 98%; SP 7-8: 89%) – co świadczy o mocnych fundamentach więzi społecznych.• Większość z badanych uczniów nie pali wyrobów tytoniowych, nie pije alkoholu regularnie oraz nie przyjmuje narkotyków i dopalaczy.• 67% uczniów SP 4-6 oraz 64% uczniów SP 7-8 nie jest w stanie określić czy zakup narkotyków w ich okolicy jest łatwą czy trudną czynnością.• W większości młodsza część społeczeństwa Gminy Drawsko Pomorskie (uczniowie) nie uczestniczyła w hazardzie i nie grała na pieniądze.• Większość sprzedawców charakteryzuje się wysoką świadomością i odpowiedzialnością w związku z pełnioną przez nich funkcją.• 100% sprzedawców alkoholu nigdy nie sprzedało alkoholu osobie, o której wiedzieli, że jest niepełnoletnia.	<ul style="list-style-type: none">• Pośród dorosłej społeczności Gminy Drawsko Pomorskie odsetek abstynentów jest niski (7% deklaruje, że nie pije alkoholu).• 90% z dorosłych mieszkańców deklaruje, iż po raz pierwszy spróbowali alkoholu poniżej 18 roku życia.• Ankietowani mieszkańcy dość często sięgają po napoje alkoholowe – raz w tygodniu (38%) oraz kilka razy w miesiącu (34%) a także kilka razy w tygodniu (8%).• 96% mieszkańców nie zna miejsc, do których mogą zgłosić się osoby uzależnione od alkoholu.• 31% pełnoletnich mieszkańców Gminy jest zdania, że dzieci i młodzież w łatwy sposób mogą kupić w okolicznych sklepach alkohol.• 11% osób dorosłych zna osoby, które doświadczają przemocy domowej, a 54% ma podejrzenia, że tak się dzieje.• Problem przemocy domowej jest obecny, lecz nie rozpowszechniony w domach uczniów Gminy Drawsko Pomorskie – doznawanie przemocy domowej przemocy: SP 4-6: 11%; SP 7-8: 18%.• W Gminie Drawsko Pomorskie uczniowie relatywnie często padają ofiarą przemocy rówieśniczej ze strony swoich kolegów i koleżanek - deklaruje to 44% uczniów klas 4-6 oraz 61% uczniów klas 7-8.• Ogólny problem picia alkoholu i palenia tytoniu wśród dzieci i młodzieży oraz obniżający się wiek inicjacji alkoholowej i nikotynowej.• Wśród młodzieży jest obecne zjawisko uzależnienia od smartfona oraz Internetu.• Spora część badanych uczniów nie jest świadoma wpływu alkoholu na zdrowie i samopoczucie człowieka.• Hazard wydaje się atrakcyjny dla młodszej części społeczeństwa Gminy Drawsko

- W przypadku wątpliwości, co do wieku osoby kupującej alkohol – 85% sprzedawców zawsze sprawdza dowód potwierdzający pełnoletność klienta, a 15% robi to często.

Pomorskie (brałem udział: SP 4-6: 12%; SP 7-8: 8%).

SZANSE

- Wzrost świadomości społecznej dotyczącej problemów zdrowotnych i zagrożeń społecznych.
- Możliwość korzystania z programów z zakresu pomocy społecznej współfinansowanych ze środków rządowych i unijnych.
- Wzrost aktywności społecznej wśród mieszkańców.
- Rozwój oferty sportowej i kulturalnej dla mieszkańców.
- Rozwój współpracy pracowników pomocy społecznej z instytucjami sektora publicznego, organizacjami społecznymi oraz lokalną wspólnotą.
- 42% pełnoletnich mieszkańców gminy nie pali papierosów ani e-papierosów.
- Dorośli mieszkańcy odzwierciedlają postawy wobec picia alkoholu o średnim poziomie ryzyka.
- 25% dorosłego społeczeństwa wyraża potrzebę jeszcze większej kontroli dostępu młodzieży do alkoholu.
- Pełnoletni mieszkańcy gminy charakteryzują się dużą świadomością w obszarze konsekwencji spożywania alkoholu – co stanowi dobry wzór dla młodszej części społeczeństwa Gminy.
- Większość uczniów ma bardzo dobre oraz dobre relacje z rówieśnikami – co umożliwia budowanie poczucia własnej wartości.

ZAGROŻENIA

- Migracja zarobkowa młodych i wykształconych osób do większych miast i za granicę.
- Starzenie się społeczeństwa (ujemny przyrost naturalny).
- Zagrożenia funkcjonowania rodziny w związku z problemem uzależnień, bezrobocia, długotrwałego ubóstwa i przemocy.
- Niekorzystne wzorce zachowań (agresja, przemoc, uzależnienia) płynące z nowoczesnych mediów.
- Wzrost dostępności substancji psychoaktywnych dla dzieci i młodzieży oraz pojawianie się nowych rodzajów uzależnień.
- Spora część ankietowanych mieszkańców zadeklarowała wiek inicjacji alkoholowej oraz nikotynowej przed osiągnięciem pełnoletności.
- Obniżający się wiek młodzieży wypijającej napoje energetyzujące.
- Uczniowie deklarują duże ilości czasu spędzanego przed ekranami – tj. smartfonem oraz komputerem. Co w rzeczywistości może oznaczać osłabione relacje i kompetencje emocjonalno-społeczne.
- Dla sporego odsetka ankietowanych uczniów brak Internetu jest tożsamy z tragedią (SP 4-6: 9%; SP 7-8: 16%).